

muusika

Nr 3
märts
2011
hind 2.20 €
(34,42.-)

Intervjuu
auhinna "Euroopa saavutus
maailmakinos" saaja
Gabriel Yarediga

Cätlin Jaago

Stockholmi
muusikaelust

EESTI MUUSIKA PÄEVAD 2011

21.-26. märts 2011

NB! * - esiettekanded

Värsked festivaliinfo:

www.helilooja.ee

Esmaspäev, 21. märts

14.00
EMTA Ooperistuudio
KAJASTAMISMARATON
Muusikakriitika seminar

17.00
Inglise Kolledž
**KOMPOSITSIOONIÕPILASTE
KONTSERT**

Teisipäev, 22. märts

18.00
Mustamäe Kultuurikeskus Kaja
Mustamäe linnaosa resideeruv
helilooja:

**MÄRT-MATIS LILLE
AUTORI-KONTSERT**

Kavas: Märt-Matis Lill*

20.00
Estonia kontserdisaal
**NAABRIVALVE I -
LÄTI**

Sinfonietta Riga keelpillikvartett (Läti)
Kavas: Andris Dzenītis* (Läti) ja Jūri
Reinvere*

Kolmapäev, 23. märts

16.00
EMTA Ooperistuudio
**EMTA KOMPOSITSIOONI-
TUDENGITE KONTSERT**

19.00
Õpetajate Maja
**NAABRIVALVE II -
ROOTSI**

Curious Chamber Players (Rootsi)
Kavas: Malin Bang* (Rootsi) ja
Tatjana Kozlova* (Eesti)

21.30
Kino Sõprus
VIDEOMUUSIKA

Neljapäev, 24. märts

19.00
Teaduste Akadeemia saal
**NAABRIVALVE III -
SOOME**

Kavas: Jarkko Hartikainen* (Soome)
ja Helena Tulve (Eesti)

Reede, 25. märts

17.00
RO Estonia kammersaal
**NAABRIVALVE IV -
VENEMAA**

Pavel Karmanov ja ansambel
Kavas: Pavel Karmanov* (Venemaa)
ja René Eespere* (Eesti)

19.00
Estonia kontserdisaal
ERSO KONTSERT

Solistid, Eesti Riiklik Sümfoniaorkester,
dirigent Mihhail Gerts
Kavas: Kristjan Kõrver*, Märt-Matis
Lill*, Monika Mattiesen*, Toivo Tulev*,
Erkki-Sven Tüür (Eesti esiettekanded)

Laupäev, 26. märts

12.00
Toomkirik
ORELIKONTSERT
Ene Salumäe (orel)
Kavas: Veljo Tormis*, Edgar Arro

19.00
Mustpeade Maja
**EESTI MUUSIKA PÄEVAD
TALLINN MUSIC WEEKIL**

Eesti heliloojate esitluskontsert
Kavas: Andris Dzenītis (Läti), Tõnu
Kõrviits, Malle Maltis*, Urmas Sisask,
Toivo Tulev, Helena Tulve, Pärt Uusberg

Intro 3/2011

Eelneval kuul tunnustati lisaks oktoobrikuus välja antud Kultuurkapitali ja Eesti Muusikanõukogu preemiatele veel Eesti olulisi muusikategelasi. Traditsiooniliselt kuulutati välja Eesti Kooriühingu preemiasaadajad ning Kultuurkapitali aastapremia sai juba mitmeti pärjatud Urmas Sisask.

Muusika märtsinumbris on muusikuks saamise ja muusikuks olemise lugusid mitme eri nurga alt. Kõnelevad pärimusmuusik Cätlin Jaago, klassikaline pianist Jevgeni Sudbin ning iseõppijast filmimuusika looja, hiljutine Euroopa filmiauhindade laureaat kategoorias "Euroopa saavutus maailmakinos 2010" Gabriel Yared.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Roosikrantsi 11, II korrus, tuba 256, Tallinn 10119
Toimetuse telefon **6 416 016**
Kodulehekülj: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679

Otsekorraldus **1,47** eurot (**23** krooni) number
Aastatellimus **19,49** eurot (**305** krooni)
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 15,98 eurot (250 krooni). Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6 416 016, 55 56 18 94

Cätlin Jaago
FOTO URMAS VOLMER

muusika

KAVA

SOOLO

2 Ants Johanson. Valss vanaemale.
Torupillihaldjas Cätlin Jaago

BAGATELLID

8 Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Uudiseid maailmast

EKSPRESSIOON

11 Kristel Kossar. Helivõlur suurel ekraanil.
Intervjuu filmimuusika looja Gabriel Yarediga

IDOL

13 Urmo Kohv. Stephan Micus – eluaegne üliõpilane kultuuri ja ühiskonna alal

MODULATSIION

16 Taavi Kull. Muusikalisi muljeid Stockholmist

LIBER

18 Meelis Hainsoo. Ruja rajulised seiklused. Igor Garšneki raamatust "Ruja: must ronk või valge vares"

EKSPRESSIOON

20 Tamara Unanova. Jevgeni Sudbin: ma tahaksin kohtuda Rahmaninoviga

IMPRESSIOONID

24 Iren Lill. Piirideta barokk. XXII barokkmuusika festival
26 Loone Ots. Sõrmus ja liivakell. Mozarti "Figaro pulm" Vanemuise laval
29 Marje Ingel. Laulude elav allikas Mari Kalkun
30 Tiina Pangsep. Hörk muusikaõhtu. Keelpillikvarteti St. Lawrence String Quartet kontserdist

BAGATELLID

31 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

36 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

38 Valik märtsikuu muusikasündmusi

PILL

40 Cätlin Jaago. Parmupill

SOOLO

Valss vanaemale Torupillihaldjas Cätlin Jaago

ANTS JOHANSON
muusikakorraldaja

FOTO ÜLAR MÄNDMETS

Cätlin Jaago on Kesk-Eestist, Märjamaalt pärit 31-aastane muusik, üks Eesti esimese laine haritud ja õpitud erialal jätkuvalt töötavatest professionaalsetest pärimusmuusikutest. Ta lõpetas 2002. aastal Viljandi Kultuuriakadeemias rahvapäraste puhkpillide eriala, magistrikraadi omandas Norras, mängib mitmes ansamblis ja arranzээрib. Ta on õpetaja Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias, August Pulsti Õpistus, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ning Viljandi Muusikakoolis, lisaks erinevail pilliõppekursustel üle Eesti.

Cätlin on pigem konkreetne ütleva kui suur sõnaseadja ning pigem hommiku- kui õhtuinimene, seetõttu sai järgnev põgus usutlus teoks ühe tänavuse veebruaripäeva koidutundidel.

Mis sind muusikategemise juurde tõi?

See on meie peres olnud kuidagi asjade loomulik käik. Mu isaisa Matti oli selline mees, kes väga tahtis, et tema lapsed ja lapselapsed musitseeriksid. Ta oli hästi uhke, kui keegi mingit pilli mängis või oskas mõnel muul viisil muusikat teha. Ta ise oli Märjamaal väga aktiivne, lõi puhkpilliorkestri ja andis keemia kõrval ka muusikatunde, tegi isegi bigbändi, mängis igasuguseid puhkpille ja akordioni ning käis kümneid aastaid Märjamaalt RAMis laulmas. Vanaisa pani oma lapsed, minu tädid-onud Tallinna Muusikakeskkooli. See oli päris suur samm laps Märjamaalt sinna kaugele esimesse klassi saata. Internaati elama.

Kui Märjamaa Muusikakool avati, oli seegi loomulik, et mind sinna pandi. Muusikakeskkooli sisseastumiskatsedel käisin mina ka, aga ei saanud sisse. Õppisin siis klaverit Märjamaal ja lisapillina plokkflööti. Ma tahtsin väga ka flööti õppida, aga sel ajal ei olnud see võimalik.

Ka mu isa Aivar tegi nooruspõlves bändi. Neil oli sõbraga legendaarne kahemehebänd Umptsa, mis oli minu arust üsna tuntud, neid kutsuti palju igale poole esinema. Kui ma olin väike, siis käis isa nädalavahetustel alati bändiga mängudel ja laupäeva-pühapäeva hommikuti pidi kodus hästi vaikselt olema, sest isa magas – oli öösel mängult tulnud. Aga see ei olnud tema põhitöö.

Professionaalne muusik on mu isa vend Tarvi (Jaago – A. J.). Tema õppis konservatooriumis Jaan Õuna juures flööti ja mängis ERSOs, aga ühel hetkel otsustas, et ta muusikaga enam leiba ei teeni. Praegu töötab ta ühes keemiatoodete firmas ja mängib sellises bändis nagu Lament, vahel ka Meie Mehes, ja teeb kaasa projektides, kuhu teda kutsutakse.

Emapoolne suguvõsa on kah muusikuid täis. Näiteks Henn Pai, kes Vanemuises laulis, on mu vanaonu.

Kui ma akadeemia esimesel kursusel olles kooli vana roheline torupilliga meie suguvõsa jõulupeol mängisin, siis mu emaemale hirmsasti meeldis see pill ja kui ma olin talle rääkinud, mis pille ma kõik osta tahan, ütles ta: “Torupill osta ära, mina maksan selle raha!” Temale ongi pühendatud “Valss vanaemale”.

Teised mõjutajad?

Neeme Punder. Tema on minu jaoks õpetaja hästi suure algustähena. Kui mul on mingi pillitehniline probleem, siis tema käest saan ma alati head nõu. Palju on mind mõjutanud saksofonist Marko Mägi. Aga lugude seadeid õpin, kuulates muude maade ansambleid.

Ja minu eeskujud on need vanamehed, kelle lugusid ma arhiivisalvestistelt maha kirjutan ja mängin! Torupilli-Juss ja parmupillimehed ka.

Vanaisa Matti oli aktiivne ja mitmekülgne muusik.

Muusikutee algus klaveri taga.

FOTOD ERAKOGUST

Niisiis otsustasid saada muusikuks?

Mina ei ole midagi otsustanud, nii on läinud. Kui ma kultuuriakadeemiasse astusin, ei olnud mul ettekujutus, mis minu elust kümne aasta pärast saab. Eesmärk ei olnud muusikuks hakata. Läks nii, et võtsin pilli kätte, tahtsin ühe loo selgeks saada, siis järgmise ja siis järgmise. Õpetajaametile vahel küll mõtlesin. Õppisin torupilli ja võtsin juurde flöödi – väga ilus pill, mulle ta meeldib. See flöödihullus on mul Tarvist külge jäänud. Vahepeal õppisin aasta Norras ja hakkasin rohkem parmupilli ja vilesid mängima. Ja plokkflööti.

See tee, mis praeguseks käidud, on täielikult ette juhtunud ja laisa inimesena ma lihtsalt järgin seda. Ma ei ole midagi nii väga ise tekitanud ja välja mõelnud ega eesmärke seadnud.

Oled sa muusik või pärimusmuusik?

Mis seal vahet on? Kui inimene teeb muusikat, ükskõik mis žanris või stiilis, siis on ta muusik. Ja ongi tore, kui ta ei ole kindlate piiridega, vaid on võimeline siin-seal kaasa rääkima ja haakuma. Võib-olla on natuke ka nii, et kui ma oleksin ainult torupilli mänginud, siis ei oleks mul olnud nii palju võimalusi teistes projektides kaasa lüüa. Torupill ise on väga komplitseeritud pill, igaühele tema kõla kohe ei meeldi. Ta on väga spetsiifiline, üldjuhul ei kutsuta oma ansamblesse torupillimängijat. Flööt annab palju rohkem vabadust ka teistes žanrites ja stiilides muusikat teha.

Mida pead sina pärimusmuusikaks?

Suurem osa mu muusikast on see, mida meie esiisad on kunagi

mänginud ja mis on pärimuse teel edasi antud. Vanad toru- ja parmupillilood pole minu põlvkonnani jõudnud elusal teel – ma leian neid arhiivisalvestistelt, kirjutan maha ja mängin neid, jätkates seda pärimuslikku liini, serverides neid siiski oma kastmes.

Ma ei oska piiri tõmmata. Torupillil õppisin ma pärimusmuusikat, samal ajal flöödil klassikalist repertuaari, džässmuusika on olnud mulle väga hingelähedane. Olen õppinud igasuguseid stiile, kuid kokku võttes olen teinud ikkagi muusikat. Aga jah, pärimusmuusika on see muusika, mis on meieni kandunud põlvest-põlve.

Millistes erinevates koosseisudes sa praegu kaasa teed?

Need on Vägilased, RO:TORO, Helletused, Jaan Tätte Udupasun ja Tanel Rubeni Rütmiallikal. Palju musitseerin koos muinasjutu-vestja Piret Pääriga. Ei, seda ei ole liiga palju, sest Eesti on nii väike – ühes ansambelis mängides ammenduvad ideed väga kiiresti. Kui on aga erinevaid ansambleid, siis saab täita erinevaid rolle. Kui Vägilastes ja RO:TOROs ma otsin lugusid ja teen seadeid – neis bändides on mul ka asjaajaja roll väga suur –, siis näiteks Helletustes on väga mõnus. Lähen proovi, võtan oma flöödi-kese kaasa, Paul (Daniel – A. J.) mõtleb kõik valmis, mängin ja laulan seda, mida ta ütleb. See on selline teistmoodi roll, minu ülesanne on seal flööti mängida ja Liisile (Koikson – A. J.) järgi laulda. Pealegi mängivad need bändid erinevaid stiile ja nii saan ka mina erinevaid asju teha, ei pea ainult ühes kinni olema. Jaan Tättega teen hoopis kolmandat asja. Kui ma ainult torupilli mängiksin, vaevalt ta mind üldse oleks kutsunud.

Eestis on ühe bändiga võimatu teha nii, et su kontserttegevus oleks hästi aktiivne. Meil oli Vägilastega üks sügistuur, tegime selle ära ja ühel hetkel on kõik huvilised asja juba näinud.

Kes seda muusikat kuulavad? Kes on teie kutsujad? Tantsuõhtutel te ei mängi?

Ei, mina ei tee muusikat pulmades ja teistel sellistel pidudel. Ei mängi õhtul kolme plokki tantsuks. Kui ma õppisin, siis Meelikaaga (Hainsoo – A. J.) me käisime siin-seal sünnipäevadel ja mängisime tantsuks, aga hästi raske on selle labajalavalsi ja polkaga, mida meie siin koolis õpime, minna tantsuõhtut tegema. Kõik inimesed ei oskagi neid tantsida. Minu ema-isa ja vanaema-vanaisa põlvkond, neile on vaja rumbat, fokstrotti, valssi ja sambat. Sellist muusikat ja sellist ansamblit ei meeldi mulle teha. Ja kuna mul see hästi välja ka ei tule ning publik polnud väga rahul selle labajalavalsi ja polkaga, siis ma nägin ära, et see pole minu koht, ma ei oska seda.

Nii et rahvamuusika ei ole enam eriti rahvalik muusika?

See oleneb ikka pillimehest. Kui Tarmo Noormaa löötsa mängib, siis tantsitakse – tema ikka käib Võrumaal pulmades ja sünnipäevadel tantsuks mängimas. Pealegi on seal kandis löötsatraditsioon elus, inimesed oskavad neid tantse veel tantsida. Ja näiteks Untsakad mängivad tantsuks. Ka fokstrotte ja rumbasid. Mina ei oska nii.

Mida ütled eesti pärimusmuusika praeguse tervise kohta?

Tasub mõelda, et meil on kaks kõrgkooli, kus õpetatakse pärimusmuusikat – EMTA ja Viljandi KA. Meil on Eesti Pärimusmuusika Keskus, mis tegutseb aasta ringi. Meil on pärimusmuusika festival, Hiiu ja Viru folk ning veel palju muid pärimusmuusika koolitusi. Kui välismaal seda kõike rääkida... – me oleme vägevad tegijad!

Aga sinu kui muusiku jaoks, on sul piisavalt väljundeid?

Kontserte?

Ma ei taha ära sõnuda, aga on küll. Ma ju ka õpetan. Viljandi kultuuriakadeemias ja August Pulsti Õpistus teen kursusi, ja Otsa koolis andsin tunde. Pärimusmuusika ei ole ainult see, et sa mängid oma asja. On veel uurimise valdkond, kus saab noote välja anda, nagu mu äsjane parmupilliraamat. Siis kõik see töö arhiivisalvestusega, mida saab tudengitele edasi anda. See on suur maailm, kõiki neid asju tehes võtab tegelikult lausa ägisema. Ja palju on veel igasuguseid ideid.

Viimasel ajal olen tihti välismaal käinud. Vägilastega olime sügisel Udmurdimaal, siis tuurid Inglismaal, novembris oli kuu aega, nüüd märtsis läheme jälle kuuks. Eesti saatkonnad kutsuvad sageli ansamblit RO:TORO, hiljuti olime kolm päeva Berliinis. Suvel lähen kaks korda Ungarisse, Vägilaste ja RO:TOROga. Aga see on periooditi väga erinev, vahel on vähem, vahel jälle rohkem sõitmist.

Oled sa oma eluga rahul?

Mina olen väga rahul. Ma olen üldse väga rahulolev inimene.

Viljandist Vilsandile, Jaan Tätte juurde proovi.
FOTO ERAKOGUST

Cätlin ja Meelika – kaks Vägilast.
FOTO ÜLAR MÄNDMETS

Teised Cätlinist

Neeme Punder, õpetaja:

Kui mainida üht vahvat seika, siis ükskord juhtus, et Cätlin ilmus tundi pahupidi kleidiga!

Kuid mäletan, et õpingute ajal paistis silma tema motiveeritus ja sihikindlus, samuti tema anne töötada lastega. Arvan, et Cätlin on lausa sündinud pedagoog, kes oskab lapsi hiilgavalt innustada ja seda igasuguste vahenditega, mitte ainult muusikalistega.

Ka tundub mulle, et torupilli mängimise tase Eestis on tänu Cätlinile (koos Sandra Sillamaaga) tõusnud hoopis uuele tasemele. Esineda talle meeldib. Ja lisaks säravale lavalisele olekule oskab ta oma seadetes väga hästi kasutada erinevaid pille: flööti, plokkflööti, torupilli, parmupilli, igasuguseid vilesid jne.

Kõik õnnestub tal nagu kergelt. Ja õpetada oli Cätlinit samuti kerge. Tal olid ju küsimused olemas, kui midagi teada tahtis, näiteks miks mäng vahel välja ei tule.

Piret Päär, jutuvestja:

Cätlin on väga hea kuulaja. Just lugusid oskab ta kuulata jutuvestja jaoks mõnusa kaasaelamisega. Ehk seetõttu ongi meie koostöö kestnud juba üle kümne aasta. Algusaegadel pidin isegi pärast kontserti paluma teda kui esinejat mitte nii väga juttudega kaasa minna. Et publiku eest mitte kõike ära napsata. Kontserdil “Sõnade ja sõrmedega” kuuleb ta ikka ja jälle neidsamu lugusid meie vanadest pillimeestest. Ja ikka märkan ma temas “justkui alles nüüd teada saamise rõõmu”.

Cätlinit teatakse rohkem torupillimängijana. Ometi meeldib mulle tema koostöö parmupilliga vaat et enamgi. Ehk vajab see pill rohkem hingejõudu kui teised – seda mängides on ta hoopis kaugemal muusikas või veel kusagil mujal.

Muusikute hulgas võib kohata inimesi, kellega alati on väike hirm, et kas ta jõuab ikka õigeks ajaks kohale. Cätlin on pigem “enneaegne”. Meil on tore mäng – merevaatamine. Kord pidime Viljandist Püünsisse sõitma koolilastele pilli mängima ja lugusid jutustama. Arutasime eelnevalt kõik riskitegurid läbi – pikk tee, must jää, hommikune tiheliiklus maanteel, ummikud linnas jne. Seega asusime aegsasti teele. Kohale jõudsime peaaegu poolteist tundi varem... Mis teha? Otsustasime siis merd vaadata. Ja nii võib juhtuda praegugi, et kesk Võrumaa metsi ja mägesid, me ikka mõnikord enne kontserdi algust vaatame merd ka... Ja see mulle sobib.

Meelika Hainsoo, bändikaaslane:

Oleme Cätliniga olnud sõbrad muusikas vist juba kolmteist aastat. Õpingute ajal elasime mõnda aega ühes üürikorteris. Kui ma tavaliselt umbes kella kaheksa ajal ärkasin, oli Cätlin juba pudru valmis teinud, selle mulle pliidi peale sooja jätnud ja ise kooli harjutama läinud. Minu teada tõuseb ta siiani hiljemalt hommikul kell kuus.

Kui Cätlinil on mingi eesmärk, siis liigub ta selle poole suisa kadedust tekitava rahu ja meelekindlusega. Ja see on tema edu pant – ta ei tegele asjadega, mida ta muuta ei saa, vaid paneb oma energia väga selgetesse tegevistesse. Selline on Cätlin muusikuna.

Inimesena on ta osanud enda ümber punuda salapärase loori, mille vahelt näevad sisse vaid mõned üksikud väljavalitud. Pole minulegi seda palju paotatud. Talle usaldatud saladusi hoiab ta hästi, enda omi aga veelgi paremini.

Kui me kunagi 80-aastaseks saame, teeme kahekesi kontserdi “Cätlin ja Meelika 160”, see on otsustatud!

Tule meile õppima!

24.03.2011

LAHTISTE USTE PÄEV

10.00 eelõppe solfedžo eksam
12.00-12.50 KONTSERT
13.00-13.50 solfedžo konsultatsioon
14.00 eriala konsultatsioonid
14.00-15.45 koorijuhtide osakonna koor
16.00 eelõppe eriala eksam
18.00 Big Band

Täpsem info: www.otsakool.edu.ee

NELE-EVA STEINFELD
pianist

Rohkete Grammydega pärjatud Ameerika helilooja Michael Daugherty.

Grammy 2011 võitjad selgunud

Kolmeteistkümnendal veebruaril toimus Los Angeleses Staples Centeris maailma ühe mainekaima muusikaauhinna Grammy pidulik gala. Tegemist oli 53. tseremooniaga Grammy auhindade ajaloos. Pop- ja klassikalise muusika valdkonnas jagati kuldseid grammofone välja 109 kategoorias, neist neliteist klassikas. Klassika-valdkonna võidukateks CD-albumiteks osutusid Verdi "Reekviem" (Chicago sümfooniaorkester, Chicago sümfooniaorkestri koor, koormeister Duain Wolfe, dirigent Riccardo Muti, plaadifirma CSO Resound) ja Michael Daugherty "Metropolis Symphony" (Nashville'i sümfooniaorkester, dirigent Giancarlo Guerrero, plaadifirma Naxos). Verdi "Reekviemi" plaat võitis ühtlasi ka parima koorisalvestuse preemia. Koorikategoorias olid nominentide seas tänavu ka kaks eesti muusikutega seotud helikandjat: Eesti Filharmoonia Kammerkoori plaat "Baltic Runes" (dirigent Paul Hillier) ning Frank Martini oratoorium "Golgotha", mille salvestamisest Daniel Reussi juhatusel võtsid osa nii Eesti Filharmoonia Kammerkoor kui ka Eesti Riiklik Sümfooniaorkester.

Riccardo Muti plaadistas Verdi "Reekviemi" Chicago sümfooniaorkestriga läinud aasta sügisel, mil temast sai selle kollektiivi peadirigent. Sel hooajal on Mutit aga kimbutanud tervisehädad. Muti minestas Chicagos orkestriproovi ajal ning vajus kukkumisest saadud vigastuste tõttu näooperatsiooni. Muti on nüüdseks juba taastumas, kuid tema kontserte asendavad teised dirigendid. Kukkumise põhjustas kardiolooliline häire ning südame töö tugevdamiseks paigaldati Mutile südamerütur.

Ameerika helilooja Michael Daugherty (1954) plaat "Metropolis Symphony" noppis kokku kolm võitu: kõige paremini toimetatud albumi, parima orkestrisalvestuse ja parima nüüdismuusikateose kategoorias. Plaadil kõlavad Nashville'i sümfooniaorkestri esituses ja Giancarlo Guerrero juhatusel viieosaline Supermani koomiksist inspireeritud "Metropolis Symphony" (1988–1993) ja 2007. aastal valminud orkestriteos "Deus Ex Machina", mis saavutas võidu parima nüüdismuusikateose kategoorias, võisteldes kõrvuti Arvo Pärdi Neljanda sümfooniaga "Los Angeles" (2008).

Parima ooperisalvestuse tiitli sai soome helilooja Kaija Saariaho ooper "L'Amour de Loin" (Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, dirigent Kent Nagano, Harmonia Mundi). Parima sooloinstrumentalisti tiitli (koos orkestriga) pälvis pianist Mitsuko Uchida salvestusega Mozarti Klaverikontsertidest nr 23 ja nr 24 (Clevelandi sümfooniaorkester, Decca), parima solisti tiitli aga sai organist Paul Jacobs Messiaeni teose "Livre du Saint-Sacrement" eest (Naxos). Parimaks vokaal-sooloalbumiks tunnistati Cecilia Bartoli "Sacrificium" (Il Giardino Armonico, dirigent Giovanni Antonini, Decca), kammermuusika kategoorias võitis Parker Quartet, kes salvestas Ligeti keelpillikvartetid (Naxos) ning parima väikeansambli preemia pälvis plaat "Dinastia Borja", millel esinevad kollektiivid La Capella Reial de Catalunya ja Hesperion XXI, mida juhatab Jordi Savall (Alia Vox). Parima produtsendi tiitli sai David Frost (Verdi "Reekviem") ning parimaks cross-over-albumiks tunnistati Christopher

Tini "Calling All Dawns" (Tin Works Publishing).

Saksa helilooja Aribert Reimann pälvis Ernst von Siemensi preemia

Ernst von Siemensi Muusikafond ja Baieri Kaunite Kunstide Akadeemia premeeris saksa heliloojat Aribert Reimanni (1936) 200 000 euro suuruse auhinnaga. See on tunnustus, mida on sageli võrreldud Nobeli preemiaga. Siemensi muusikapreemia on saksa kultuurialal autoriteetsem ning rahaliselt kaalukaim autasu, olles suunatud rahvusvaheliselt väljapaistvale heliloojale, interpretile või muusikateoreetikule, kes on andnud maailma muusikaolulise panuse. Varem on preemia pälvinud Benjamin Britten, Herbert von Karajan, Mstislav Rostropovič, Daniel Barenboim, Leonard Bernstein, Anne-Sophie Mutter jt. Auhinna üleandmise pidulik tseremoonia leiab aset Müncheni Cuvilliés' teatris 24. mail ning auhinnagalal esitab sopran Anna Prohaska Aribert Reimanni trio "...ni una sombra" koos Jörg Widmanni ja Axel Brauniga.

Aribert Reimann on sündinud 1936. aastal Berliinis. Kompositsiooni õppis ta Berliini Muusikakõrgkoolis Boris Blacheri juhendamisel ning pärast lõpetamist töötas ta Deutsche Operis lauljate repetiitorina. Tema sagedaseks lavapartneriks oli Dietrich Fischer-Dieskau, kes soovitas Reimannil kirjutada kuningas Leari teemalise ooperi, mis tõi ta heliloojana 1975. aastal rahvusvahelisele areenile. Reimanni loomingus domineerivad tänaseni ooper ja vokaalteosed. Reimanni üks viimastest teostest on ooper "Medea", mille esietendus toimus Viinis möödunud aastal.

Siemensi fond andis tänavu välja veel kolm heliloojapreemiat, mille pälvisid inglase Steven Daverson (1985), hispaanlane Hèctor Parra (1976) ja sakslane Hans Thomalla (1975). Lisaks andis fond välja toetuspreemiaid kokku 2,5 miljoni euro väärtuses neile, keda peab perspektiivikaiks Euroopa muusikakultuuri arendamisel. Preemiasaajaid oli kahekümnest riigist ning toetamist leidis üle saja nüüdismuusikaprojekti.

András Schiff ja Ádám Fischer mures Ungari pärast

Pärast Ungari valitsuse kritiseerimist Saksa ajakirjanduses ei söanda pianist András Schiff enam oma kodumaale Ungarisse naasta. Schiffi mõtteavaldustega Ungari valitsuse ja poliitika kohta on liitunud mitmeid muusikuid, nende hulgas dirigent Ádám Fischer, kes on koos Schiffiga Saksa meedias korduvalt kritiseerinud Ungari valitsuse viimase aja kultuuripoliitikat. Dirigent Ádám Fischer lahkus Ungari Rahvusooperi kunstilise juhi ametist möödunud aasta oktoobris, sest valitsuse liigne poliitiline sekkumine muutis tema sõnul normaalse ja rahuliku töötamise võimatuks.

Ajalehes Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung ütleb András Schiff nõnda: “Nüüdsest olen ma Ungari jaoks *persona non grata*. Ma ei usu, et ma kunagi veel Ungaris esinen või seda maad külastan. See, mis Ungaris toimub, meenutab mulle jubedaimat diktatuuri.” Piltlikult öeldes sekkuvad sealsed poliitikud Schiffi sõnul lauljate repertuaari ning otsustavad, kes peab mängima orkestris esimest klarnetit. Washington Postile selle aasta 1. jaanuaril antud intervjuus kahtleb Schiff, kas Ungari ikka on valmis olema Euroopa Liidu eesistujamaa. Schiffi sõnul napib riigis tolerantsust, mille asemel lokkavad rassism, antisemitism, ksenofoobia ja šovinism.

Lahkus sopran Margaret Price (1941–2011)

28. jaanuaril suri ootamatult südamerikke tõttu maailmakuulus Walesi sopran Margaret Price. Tegemist on 1960. aastate keskel rahvusvahelisele areenile tõusnud lauljannaga, keda klassifitseeriti küll lüüriliseks sopraniks, ent kelle hääleomadused vastasid ka koloratuursopranile.

Margaret Berenice Price alustas lauluõpinguid üheksa-aastaselt ning jätkas neid 15-aastaselt Charles Kennedy Scotti juures Londonis. Pärast kooli lõpetamist laulis ta ansambelis Ambrosian Singers ning ei võtnud kunagi osa lauljatele mõeldud konkurssidest. Tütre tutvustamisega tegeles te-

Stseen Siemensi preemia saanud saksa helilooja Aribert Reimanni ooperist “Medea”.

FOTOD INTERNETIST

ma isa, kes saatis ooperiteatritele noore lauljanna kohta informatsiooni.

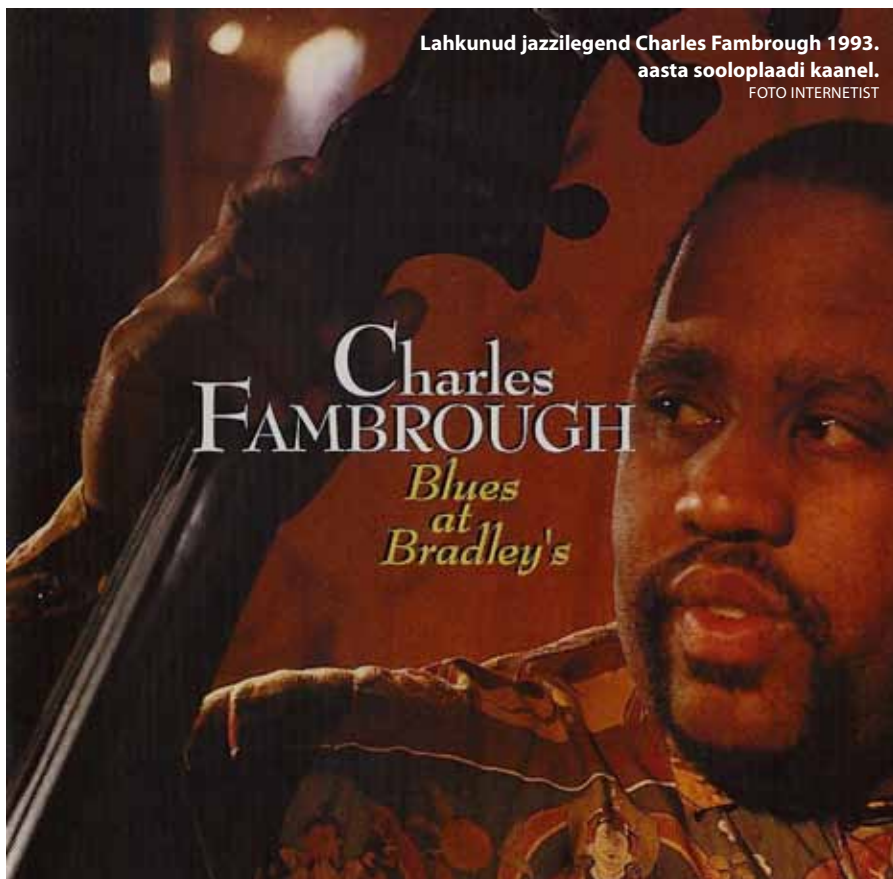
Margaret Price'i ooperidebüüt toimus 1962. aastal Walesi Rahvusooperis, kus tema rolliks oli Cherubino Mozarti “Figaro pulmas”. Peagi kujunes välja tihe partnerlus dirigendi ja pianisti James Lockhartiga, kellest sai tema repetiitor ja klaverisaatja ja kes mängis lauljanna kunstilises ja vokaaltehnoloogilises arengus olulist osa.

1967. aastal liitus Price English National Opera trupiga ja keskendus üha enam Mozarti muusika esitamisele. Hääle küpsedes omandas tema repertuaaris püsiva kohta veel Verdi ja Richard Straussi looming.

Price ise on naljatades öelnud, et Mozarti laulmine nõuab higi ja pisaraid, kuid Verdi esitamine on käkitegu. Vaatamata üliedukale ooperikarjäärile soovis lauljanna sisimas kõige rohkem siiski kammerlauluga tegelda. Ta esines elu jooksul *Lied*'i repertuaarist koosnevate kavadega peaaegu kõikjal maailmas, millest on säilinud ka salvestusi. Näiteks Liszti laulud koos pianist Cyprien Katsarisega ja Richard Straussi laulud koos Wolfgang Sawallischiga klaveril. Koostöös pianist Graham Johnsoniga salvestas ta firmale Hyperion Schuberti, Schumanni, Mendelssohni ja Brahmsi vokaalkammerloomingut.

IVO HEINLOO

jazzikriitik

Suri Charles Fambrough

Uue aasta esimesel päeval suri tunnustatud jazzbassist Charles Fambrough. Philadelphiast pärit Fambrough sündis 25. augustil 1950. Kontrabassi asus ta õppima kolmeteistkümnendel ja tuule sai tiibadesse kuuekümnendate lõpul koostöös saksofonist Grover Washington Jr-ga. Seitsmekümnendatel musitseeris Fambrough selliste tippnimedega nagu Airto Moreira, McCoy Tyner ja Raasaan Roland Kirk. Esimese sooloalbumini, millel Fambrough näitas end erakordselt andeka heliloojana, jõudis bassist alles 1991. aastal. Plaadil "The Proper Angle" tegid kaasa Wynton Marsalis, Branford Marsalis ning Roy Hargrove. Hargrove'i ning Washingtoniga jätkus Fambrough' koostöö ka 1990. aastate keskel; tema viimaseks muusikaliseks panuseks jäi ülesastumine trummar Lenny White'i 2010. aasta plaadil "Anomaly".

Kevadisi jazzifestivale Euroopas

22.–27. märtsini toimub Saksamaal traditsiooniline, alates 1970. aastast korraldatav Burghausen Internationale Jazzwoche, mille peaesinejad on Chick Corea & Gary Burton, Joe Lovano US5, Larry Coryell ning Kurt Elling. Pilti aitab kirjumaks muuta Eestiski käinud jazzisugemetega tantsumuusikat viljelev Saksa bänd DePhazz ning mitmed kohalikud DJd. Jazzinädala käigus antakse välja noore jazz-artisti preemia, millele kandideerivad tänavu Dirk Häfner Trio (Saksamaa), Beats and Pieces Big Band (Suurbritannia), Offshore Quintet (Saksamaa), Interfoam (Taani) ja David Helbock's Random/Control (Austria). Jazzinädalal toimub muudki põnevat, näiteks fotonäitus "Around Jazz", mis koostatud eelmise aasta festivalil tehtud fotodest.

25. märtsist 2. aprillini leiab Šveitsis

aset Cully jazzifestival, mis alustas 1983. aastal tagasihoidliku kahepäevase festivalina ning ainult kohalike muusikutega, kuid mida külastab nüüd igal aastal üle 40 000 inimese. Festival jaguneb kaheks: esinduslik programm IN on mõeldud suurematele saalidele ning OFF pakub kontserte intiimsemas atmosfääris (kohvikud, jazziklubid jne). Tänavu esinevad Avishai Coheni Seven Seas, Yaron Herman Trio, David Murray Cuban Ensemble, Maceo Parker, Omar Sosa, Wayne Shorter Quartet, Archie Shepp jt.

10.–13. märtsini toimub Soome talentidele keskenduv Turu jazzifestival, mille residentartistiks on korduvalt Eestis esinenud kitarrist Teemu Viinikainen. Põhjanaanabrite jazz'i hetkeseisust head ülevaadet pakkuva festivali ainus väliskülaline on Jonathan Kreisberg Quartet (USA). Et Turu on teatavasti Tallinna kõrval Euroopa kultuuripealinn, toimub sealgi jazz'i vallas palju huvitavat, muu hulgas Grammy võitnud The Vanguard Jazz Orchestra kontsert juulis ning European Jazz Orchestra kontsert aprillis. 1969. aastal startinud "Turu Jazz" on Soome vanuselt teine jazzifestival, jäädes napilt alla vaid "Pori Jazzile".

Üks maailma vanimaid jazziklubisid haamri all

Detroitis asuv, alates 1934. aastast tegutssev jazziklubi Bakers's Keyboard Lounge pannakse enamakkumisel müüki alghinnaga 385 000 dollarit, et päästa klubi pankrotist. Praeguse omaniku Bob Colberti sõnul on ostjatena eelisolukorras need, kes ka tulevikus jazziklubi traditsiooni üleval hoiaksid. Baker's oli alates viiekümnendatest üks kohustuslikke vahepeatusi kuulsate muusikute ringreisidel (John Coltrane'i, Dizzy Gillespie või Dave Brubecki). Klubi mahutab vaid sadakond inimest ja sattus maailmamajanduse langusperioodil tõsisesse finantsraskustesse. Bakers's Keyboard Lounge pole siiski USA kõige vanem jazziklubi. See au kuulub 1924. aastal rajatud Village Vanguardile New Yorgis.

Helivõlur suurel ekraanil

KRISTEL KOSSAR

kultuuriajakirjanik

Tallinnas auhinda vastu võtmas.

FOTO INTERNETIST

Alustuseks viktoriiniküsimus: kes on see Liibanonist pärit Oscari ja Grammyga pärjatud filmihelilooja, kellele anti möödunud aasta lõpul Tallinnas üle Euroopa Filmiakadeemia auhind panuse eest maailma filmikunsti arengusse? Filmigurmaanid teavad vastust ilmselt sekundiga – muidugi Gabriel Yared, kes loonud muusika rohkem kui kuuekümmele linateosele, nende seas on sellised nagu “Inglise patsient”, “Andekas hr Ripley”, “Külmale mäele” ning alles hiljuti Eesti kinopublikut vaimustanud “Coco Chanel ja Igor Stravinski”.

Euroopa filmiauhindade galaõhtu eel leidis Estonia kontserdisaalis aset ka haruldane ülevaade Gabriel Yaredi loomingust Brüsseli Filharmoonikute esituses, kus oli oluline osa maestrol endal. “See oli suurepä-rane kontsert!” rõõmustab helilooja, kui te-maga kontserdi järel eksklusiivseks interv-

juuks kohtun. “Oli tunda, et auditoorium kuulas väga tähelepanelikult. Lisaks muidugi Brüsseli Filharmoonikud – väga hea orkester, suurepäraseks solistid ning mu hea sõber, dirigent Dirk Brossé, kes teab ja tunneb mu muusikat ning kellele see on südame külge kasvanud. Mind rõõmustas äratundmine, et saalis istuvad muusikast huvitatud, haritud inimesed. Seda eestlased kahtlemata on,” rääkis Gabriel Yared, keda vaimustab Arvo Pärdi muusika, Järvide dünastia ning meie laulupidude traditsioon.

Väga huvitav kokkusattumus – Igor Stravinski looming, tema balletimuusika kujundas radikaalselt ümber 20. sajandi alguse heliilma. Teiegi olete ballettidele muusikat kirjutanud, nüüd lõite muusika filmile “Coco Chanel ja Igor Stravinski”. Kui keeruline see oli?

“Kevadpühitus” tähendab minu arvates

tõelist revolutsiooni maailma muusikas, mistõttu olin alguses küllaltki tõrjuval seisukohal ja leidsin, et filmis peaks kasutama ainult Stravinski loomingut.

Minu looming ei saa tema omaga võistelda. Ent siis hakkasin mõtlema filmitegijate püüdlusele näidata Coco Chaneli ja Igor Stravinski inimlikku külge ning see hakkas mulle huvi pakkuma. Kasutasin ja kujundas ümber näiteks “Kevadpühitus” fraase, nõnda et teema on küll stravinskilik, kuid ometi teistsugune. Ent ikkagi, kui vaatan filmis “Kevadpühitus” stseeni, on Stravinski muusika nii võimas, kaasahaarav.

Paaril korral elus on mul olnud võimalus luua muusika suurte kunstnike loole – näiteks Auguste Rodini ja Camille Claudeli armusuhteid lahkavale filmile “Camille Claudel”. Selle loomisel inspireerisid mind kolm teost: Arnold Schönbergi “Verklärte

Nacht”, Richard Strauss’ “Metamorfoosid” ning Gustav Mahleri 9. sümfoonia esimene osa. Nii sündiski keelpillidel põhinev filmimuusika, mis on minu jaoks tänini üks mu kõige huvitavamaid töid. Olulisimad on n-õ muusikalised algrakud, millest heliline organism alguse saab. Kahjuks ei ole aga heliloojal filmitöös alati loominguliselt vabad käed.

Jõudsimegi teie muusikaliste ideede juurde. Kuidas on need alguse saanud? Millest tõukute?

Nüüd küsitate mult ühe kõige raskema küsimuse, mida heliloojale esitada saab. Aus ja tõene vastus oleks – see pole mina. Vaevalt et ükski autor saab kogu au endale võtta. Tõeline Looja seal ülal annab sulle tõe, algimpulsi ning sealt edasi pead oma oskustega töötama, õppima, uurima, kaevama. Mida rohkem tead ja suudad vastu võtta, seda rohkem ülevalt ka saad. Mul on vedanud – mõnikord istun komponeerimiseks klaveri taha ja kõik sünnib kui iseenesest.

Teie karjäär on ses mõttes äärmiselt huvitav, et olete heliloojana iseõppija. Mil määral on see teid mõjutanud?

Kahekümneselt osalesin kuulsal prantsuse helilooja Henri Dutilleux’ kursusel. Pärast kursuse lõppu uuris ta minult, kas ma olen harmooniat ja kontrapunkti õppinud. Vastasin eitavalt. “Mida iganes sa oma elus ka teed, katsu neid asju õppida. Sul on jumalast antud anne, mis võiks õitsele puhkeda, kui edasi õpiksid,” ütles ta. Eriti tõsiselt ma seda ei võtnud, hakkasin hoopis tegelema poplugude orkestreerimisega, kuid raha eest, mida sellega teenisin, ostsin orkestripartituure: Bachi, Schumanni, Schubertit, Ligetit, kõike. Ühel hetkel, kahekümne kaheksaselt ütlesin endale: nüüd tahan ma selle selgeks õppida. Palusin ühe pensionil oleva konservatooriumi õppejõu oma mentoriks. Ta vaatas mu töid ja nentis: teil pole tarvis õppida harmooniat, see on teil olemas. Tuleb õppida kontrapunkti. Õpingud kestsid kaks aastat, kuni selle selgeks sain; see muutis mu elu ja loomingu. Nii et mu esimene õpetaja andis tõeke edasi õppida ja teiselt sain alusteadmised.

Mõnikord kärpise ta mu liigset mugavust, sundides asju õigesti tegema, kuid just selline distsipliin on teinud must niisuguse

looja, nagu ma tänasel päeval olen.

Bach, Mozart, Debussy, Ravel, Ligeti, Pärt – kõigi nende muusika on sündinud samadele reeglitele toetudes, nemadki on õppinud harmooniat ja kontrapunkti. Minu arvates võiks helilooja, olgu ta taust milline tahes, ka juhul, kui ta on heliloomingu juurde jõudnud näiteks rockbändist, omandada elementaarsed muusikalised teadmised, sest vaid distsipliin ja reeglid saavad sünnitada tõelist ilu. Meil on loojatena kohustus maailma valgustada. Maailmas on niigi palju häda ja vaesust, muusika võiks püüda maailma paremaks muuta.

Teie hinnangul on muusika siiski midagi niisugust, mis sünnib ühiskonnas ja mõjutab seda? On teil loojana tugev sotsiaalne närv?

Kõik loominguga tegelevad inimesed võiksid olla kursis maailmas toimuvaga. Parim, mida teha saame, on meie loomingu. Muidugi on ka muusikuid, näiteks Bono, kes on konkreetselt heategevusega seotud, kuid iga loovisik saab panustada teadlikkusega ja oma tööd tehes.

Kui palju mõjutab teid sünnimaal Liibanonis toimuv? Kui tähtis on teile päritolu?

Lahkusin sealt seitsmeteistkümnenda ega naasnud pikki aastaid, kuna Liibanonis käis sõda, kus sai surma mu vend. Pärast poja sündi otsustasin aga lapse kord aastas vanavanemate juurde viia.

Mu elu Liibanonis polnud väga õnnelik. Juba nelja-aastaselt pandi mind jesuiitide internaatkooli, õppisin seal kuueteistkümnenda eluaastani. Väikelapse jaoks on elu vanematest kaugel väga kurb, kuid armastus muusika vastu aitas mul vastu pida. Vanemad seda muidugi ei soosinud, kuna suguvõsas pole muusikuid, vaid kaupmehed, juristid ja arstid. Mina aga teadsin, et olen loodud muusika jaoks.

Varajases poisipõlves mõjutas mind rohkem prantsuse muusika, alles hiljem liisandus araabia muusikaline pärand. Kultuuripärandist kõneldes on Liibanon justkui kultuuride sulatusahi – vanarooma, kreeka, türki... Seda on tunda ka minu loomingu.

Kui keeruline oli teil muusikamaailmas läbi lüüa?

Iseõppijal on mõnikord rohkem jõudu, indu, soovi iseennast ületada ja juurde õppida kui akadeemilise haridusega kunstnikul. Vahel on minu teadmised Raveli, Bachi või Stravinski loomingust ületanud konservatooriumiharidusega kolleegide oma. Mind ajendab tegutsema soov luua vaid kõige paremat ja seda on mu muusikast tunda. Niisugune ma juba kord olen.

Mulle ei meeldi teha kogu aeg üht ja sama, nii töötangi väga erinevates žanrites: komöödia, draama, põnevik. Iseäranis USA produtsentidel on seda teinekord raske mõista.

Teie start filmimuusikas – oli see planeeritud või lihtsalt õnnelike kokkusattumuste jada?

(*Naerab südamest.*) Mul pole kunagi olnud mingit n-õ *master plan*’i. Ma ei tee üldse plaane. Tuleb lihtsalt tegelda sellega, mis sulle meeldib.

Pärast Liibanonist lahkumist kutsuti mind viieteistkümnenda päevaks Brasiiliasse – jäin kaheks aastaks. Mind võlusid Brasiilia, bossanoova, kitarrimuusika. Tegin seal bändi; sealsetelt muusikutelt oli palju õppida. Siis jätsin hüvasti ja läksin Pariisi. Alustasin orkestreerimisega, kuigi ma polnud seda kunagi õppinud, ja avaldasin oma tegemistega sealsetele tegijatele muljet. Edasi tulid reklaamid, siis muusikaõpingud, prantsuse artistide produtseerimine ja koostöö Françoise Hardy ning tema abikaasa, laulja ja filminäitleja Jacques Dutronciga. Dutronc pidi kaasa tegema Jean-Luc Godard’i filmis ning kui režissöör päris, kas ta soovib mõnd heliloojat, vastas Dutronc naljaparast: jah, Yaredi. Nii sai alguse mu tee filmimuusika juurde. Pärast seda tulid teised režissöörid, teiste seas Anthony Minghella.

Teie koostööd Anthony Minghella on võrreldud selliste kuulsate filmitandemitega nagu Leone-Morricone ja Fellini-Rota. Kuidas te ise seda iseloomustaksite?

Me olime tõesti hingesugulased, kuigi alguses polnud isegi filmi, mida koos teha. Alustasime ühest mobiiltelefoni reklaamist ning selgus, et mõtleme väga sarnaselt. Temagi oli muusikast huvitatud, mõlemad armastasime näiteks Bachi.

“Inglise patsiendi” puhul oli muide nii, et Ameerika produtsendid minust just üle-

liia vaimustunud polnud. Ent Anthony tegi neile selgeks, et just mina pean filmile muusika kirjutama. Minu jaoks oli see kindlasti mu kõige viljakam koostöö, sest ta mõistis mind.

Mu tööstiil erineb paljude filmiheliloojate omast, sest tahan olla protsessis sees algusest peale – lugeda käsikirja, jälgida näitlejaid ja rollide kujunemist filmi ülesvõtmisel. Kui tarvis, suudan muidugi väga kiirelt töötada, kas või kümme filmi kümne nädalaga, ent see pole see, mis mulle endale rahuldust pakub.

Euroopa Filmiakadeemia andis teile auhinna panuse eest maailma filmikunsti kujunemisse, Oscar ja Grammy on teil samuti olemas. Kui tähtis on teile tunnustus?

Sellise auhinna saamine on muidugi suur au ning teeb rõõmu. Kuid see ei muuda mu elu ega mu loomingut.

Te lähenete loomingule teatava mängulisusega: vaatame, mis sest kõigest lõpuks välja tuleb?

Just! Naudin seda väga ja üleüldse peaks inimene tegelema ainult sellega, mis talle naudingut ja rõõmu pakub. Kahtlemata võib mu loomingust leida teatavat mängulisust, kergust ja ka nalja.

Mil määral on teie looming aja jooksul muutunud?

Seda on palju kujundanud õppimine. Suudan nüüd muusikalist mõtet tunduvalt kontsentreeritumalt edasi anda, öelda palju ka lühivormis. Aasta tagasi otsustasin õppida tšellot ja klarnetit; olin neile pillidele küll muusikat kirjutanud, kuid mitte kunagi mänginud. Niisiis õppisin iga nädal neli tundi klarnetit ja sama palju tšellot, tegin harjutusi ning mängisin oma õpetajaga duetis, kuni avastasin, et need palad on huvitavad tehniliselt, aga mitte muusikaliselt. Õpetaja selgitas, et nii see ongi – õppimiseks sobivad lood on tehniliselt head, ent muusikaliselt ebahuvitavad. Otsustasin siis ise paar selletaolist lugu kirjutada, tulemuseks kaks-kümmend kaks paariminutist duetti tšellole ning sama palju klarnetile. Nii et alati ei pea kirjutama suurvormi, ka lühivorm võib olla kõnekas.

Muusikaline maailmakodanik Stephan Micus.

Stephan Micus – eluaegne üliõpilane kultuuri ja ühiskonna alal

URMO KOHV
vabakutseline

Saksa helilooja ja multiinstrumentalist, maailmarändur ja kultuuriloolane Stephan Micus on seda-võrd originaalne muusiku- ja loojanatuur, et teda on nimetatud muusika Marco Poloks ja muusikateooria Bernhard Grzimekiks. Sisenemaks sujuvalt Stephan Micuse maagilisse helimaailma peab olema pisut tema moodi – uudishimulik, avatud ning rännuhimuline nii füüsilises kui ka mentaalses mõttes. On ju tema imeliselt hingestatud muusika sama seiklej ja avarusi haarav nagu rännumehe oma. Kuulates Micust, tabame end tundelt, et oleme kutsutud tunnista-

jaks ühele sügavamale ning tähendusrikkamale kogemusele, mida valdavalt frivoole kaasaeg veel pakkuda suudab.

Asudes väljaspool kategooriaid ja piire, oli Micus oma esimeste albumitega kaugel ees valitsevatest trendidest; ta hoidub kus tahes loksuvatest pea- või kõrvalvooludest tänaseni. Kolmekümne viie aasta pikkuse muusiku- ja rändurielu juures on ta jäänud heas mõttes erakuks, kes reisib, loob, lindistab ja esitab peaaegu alati üksi. Plaadifirma ECM pikaajalise artistina on ta üks väheseid, kelle plaate pole produtseerinud selle kompanii omanik Manfred Eicher. Täna on

Micusel ECMi firmamärgi all ilmunud üheksateist suurepäraselt albumit, väljaspool seda vaid kaks. Kontserte annab ta harva (kuid väisas mõni aasta tagasi Eestitki) ning plaate üllitab enamasti paariaastase vahega. Värskeim, “Bold as Light” ilmus mullu sügisel.

Nii sisult kui ka helikeelelt erinevatel albumitel on üks ühine joon – peaaegu kõik on Micuse järjekordse rännaku ning sellega lahutamatu kaasneva sisekaemusliku matka loominguline vili. Kuuldes kontsertidel või heliplaatidel traditsioonilisi pille, mis teda paeluvad, reisib ta pikemaks ajaks nende kodupaika. Ta tudeerib mõni kuu kohalike meistermuusikute juures, õpides ja kollektioneerides instrumente, millest paljud on läänemaailmas tundmatud, ning tutvudes nende kommete ja muusikaliste traditsioonidega. Spirituaalse ja tundliku närviga vaatlejana talletab ta mällu paljutki sellest, mis tavaränduril märkamata jääb, ning leiab ilu ja heli tihti kõige tavalisemast.

Heliloomingule läheneb Micus nagu hoolega valitud saadustest hoidiseid valmistav aednik, kes armastab ühtviisi nii eksperimenteerimist kui ka poeesiat. Iga järjekordse reisi lõppedes eraldub ta saagiga oma kodustuudiosse Mallorca saarel, kus algab pikem loominguline protsess. Valmistades ette ja mängides sisse teoste esialgsed ja sageli poolikud variandid, jätab ta nad mitmeks kuuks või koguni aastaks seisma ja laagerduma. Kui hoidiste sisu ja struktuur juba kohati ununenud, avatakse need uuesti. Seismisega uusi väärtusi omandanud vana materjali üle kuulates, sellest omakorda ideid ammutades ning vahepeal sise- ja välismaailmast hangitud lisades segab Micus ettevaatlikult kokku teose põhivariandi, kuid ei kiirusta sedagi lõplikuks kuulutama. Nõnda valmistab ja maitsstab Micus oma albumeid sageli aastate kaupa ning tulemuseks on peaaegu alati midagi eriliseltselt hõrku ja maitsmismeeli paitavat.

Mõistmaks Micuse muusikategemise meetodikat ja pühendumist tasub meenutada jazzilegend Don Cherry sõnu: selleks, et mängida hästi võõrast kultuurist pärit muusikariista, peab põhjalikult tundma õppima selle traditsioone ning arendama välja

peene isikliku lähenemise. Enamasti piirub lääne muusik sellega, et püüab mängida põliselaniku meele ja luua traditsioone arvestavat muusikat. Micuse lähenemine on algusest peale aga hoopis teine. Enda seatud sihtide ja ainulaadse kõlavärvingu kaudu loob ta üksnes uut ja ülimalt oma-noolist muusikat.

Micuse eesmärk ei olegi mängida pille traditsiooniliselt, vaid pigem arendada värskaid ja uudseid muusikalisi võimalusi, mida ta neile omaseks peab. Kuigi ta kasutab muusikat tehes paljude kultuuride muusikainstrumente, teeb ta seda moel, millest paljud undki pole näinud – instrumente ümber ehitades, “patusel” moel üm-

FOTOD INTERNETIST

ber häälestades ning ebakonventsionaalselt ja isikupäraselt mängides. Enamikul tema plaatidest on “peaesinejaks” üks-kaks muusikariista, millel ehitatakse üles läbiv teema ning mida ülejäänud pillid toetavad. Sageli kombineerib Micus instrumente, millele pole kunagi varem koos mängitud. Senikuulmatud muusikalised kooslused peegeldavad ühtlasi tema nägemust eri kultuure läbivast ja ületavast muusikast, kus India *dil-ruba* kohtub araabia *nay*ga, Tiibeti kella-mäng Bavaaria kandlega ja Ghana *dondon* Jaapani *shakuhachi*ga. Ühe võimsama spi-

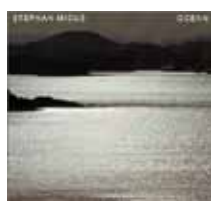
rituaalse konteksti löi ta ambitsioonikas helitöös “Life”, kus kõlasid koos judaismi ja varakristluse püha instrument, Etioopia harfitaoline keelpill *bagana*, islamis tunnustatud Egiptuse päritolu flööti *nay* ja budismi rituaalne instrument *maung*, Birmast pärit neljakümnest häälestatud pronksongist koosnev kompleks.

Micuse plaadid on olemuselt sooloesitused, kus mulje ansamblist on saavutatud ulatusliku mitmekordse pealemängimisega. Tema puhul pole näiteks enneolematu mängida ühe teose tarvis sisse üheksa instrumentaalset ja üksteist vokaalset kihti. Jäädes alati akustiliseks puristik, saavutab ta sel teel mõnikord kõlasid, mida kuuldes võib peaaegu vanduda, et mängus on elektroonilised klahvpillid. Pikkades kompositsioonides on ta teinekord vastupidiselt tavapärasele rakendanud üleminekut keerulisemalt lihtsamale, mis on Micuse jaoks arengu märk. Tema hinnangul võiksid nii oma eluviisi muuta ka inimesed, kui nad on elukogemuste abil rikkamaks ja teadlikumaks saanud. Mõned tema albumid ongi sellise arengutee muusikaline analoog.

Peale instrumentide kasutab Micus ka oma häält, luues aeg-ajalt terveid kooriteoseid. Tihti peale ei ole tema omaloodud keeles pool-lauldaval või maagiliselt skandeeritaval sõnumil mingit erilist tähendust, kuid esineb ka jõulisi erandeid. Näiteks pärast rännakut Kreekas pühal Athose mäel asuvasse kloostrisse valas ta albumil “Athos” muusikasse varakristlikud kreekakeelsed palved neitsi Maarjale; plaadil “Desert Poems” esitas ta inglise keeles kaks enda kirjutatud luuletust ja albumil “Life” pani ta helikeelde jaapani *kōan*’i, zen-budistide traditsioonilise mõistatuse, mida ta laulis enesestmõistetavalt jaapani keeles.

Micuse ebakonventsionaalseid mängutehnikaid tasub illustreerida ühe värvika näitega. *Bagana*, mida tuntakse ka “Taaveti harfina” (piiblipärimuse kohaselt mängis Taavet seda unetuse all kannatanud kuningas Saulile), tõi väidetavalt tuhandeid aastaid tagasi Iisraelist Etioopiasse riigi esimehe valitseja Menelik I, kes oli legendi kohaselt kuningas Saalomoni ja Seeba kuninganna Makeda poeg. Kõrge lüüra koosneb nelinurksest puidust kõlakastist, mis kae-

tud lambanahaga ja ühendatud raamiga, millele on kinnitatud lambasooltest keeled. Keelte vahele kinnitatud naharibad ja roop tekitavad *bagana*'le iseloomuliku süngevõitu põriseva heli. Kombe kohaselt mängiti *bagana*'t üksnes religioossete tekstide esitamisel Etioopia ortodokses kirikus ja selle kõrval ei tohtinud kõlada teisi pille. *Bagana*'l on kümme keelt, kuid kohalikud muusikud kasutasid sellest ainult viit, mis tundus Micusele väga veider. Kui ta oma õpetajalt küsis, miks teisi keeli ei mängita, sai ta vastuseks: me oleme unustanud, kuidas ülejäänud olid häälestatud ja kuidas nad kõlama peaksid. Oma uuel albumil andis Micus *bagana*'le kõige auväärsema rolli ning lindistusel kõlasid kõik kümme keelt, millele ta andis uue häälestuse. Samuti eksperimenteeris Micus "jumalavallatult" mängutehnikaga, mängides püha instrumenti aeg-ajalt ka poogna ning väikeste puuhaamriketega. Ühtlasi kirjutas ja mängis ta sisse esimese tänapäevase muusika sellele instrumendile.

Kivide ja lillepottide muusika

Micus oskab leida muusikat kõige veidramatest ja ootamatumatest materjalidest, nagu näiteks veega häälestatud savist lillepotid ja suured raidkivid. Kasutades erilise vormiga kiviskulptuure, valmis tal koostöös ühe tuntud saksa skulptoriga 1986. aastal üsna erandlik nähtus muusikajaloo – album "Music of Stones". Plaat on salvestatud Lõuna-Saksamaal harukordse akustikaga Ulmi katedraalis, kus käteplaks kajab kaheksa sekundit ja preestri jutlusest ei saa sõnagi aru. See album on seni ainuke, kus muusik rakendab abilis. Erilisel resoneerivate kivide kõrval kasutatakse vaid veidi *shakuhachi*'t ja tinavilet. Kividega muusika tegemise idee sai Micus reisilt Koreasse, kus ta juhtus muuseumis nägema antiikset Hiina instrumenti, mis meenutas kummalise vormiga paekivi.

Kui üles lugeda vaid mõned muusikariistad, millel Micus maailmas ringi ränna-

tes on mängima õppinud, on saak järgmine: *sitar* ja *dilruba* Indiast, suurel *sho* ja bambusflööt *shakuhachi* Jaapanist, flööt *suling* Bali saarelt, erinevad vileid ja trumm *bodhran* Iirimaalt, harfitaolised pillid *sinding* ja *doussngouni* Gambiast ja Malist, "kõnelev trumm" *dondon* Ghanast, pika-kaelaline poognaga mängitav *sattar* Uiguuriast, udegeede kahemeetrine puhkpill *ki un ki* Siberist, mägilaste mandoliin *charango* Andidest, harukordselt kuiva kõlaga lautolaadne *rabab* Afganistanist ning oboesarnane *hne* Birmast. Gruusias õppis Micus koorilaulu, Etioopias Addis-Abebas meistermuusiku Alemu Aga juhendamisel *bagana*'t ning Armeenia kuulsuse Djivan Gasparyani käe all dudukki, aprikoosipuust tehtud oboelaadset pilli. Oma kodumaalt on ta pillide arsenalil lisanud renessansiajal populaarse *kortholt*'i ning bavaaria kandle mitmed modifikatsioonid (nagu basskanal ning omaloodud akordkannel). Ühtekokku on Micus musitseerinud vähemalt poolesajal instrumendil, millest paljud on kantud muusikariistade punasesse raamatusse. Näiteks *bagana* ning *maung* surevad asjatundjate arvates välja juba järgmise põlvkonna vältel.

Täiusliku muusika valem

Üheksateistkümnendal jaanuaril 1953. aastal Saksamaal maalikunstniku peres sündinud Stephan Micuse lapsepõlv mõõdu suuremate muusikaliste mõjudeta. Kuid teda lummasid kõikvõimalikud viisuaalsed nähtused ning praegu heiastavad seda tema unikaalsed plaadiümbrised, mille kujunduses kasutab ta vaid enda tehtud või valitud fotosid.

Oma 12. sünnipäeval sai ta kingituseks ammu igatsetud kitarr ja sellest päevast algas kõikevõitv suhe muusikaga. Peagi hakkas ta Jethro Tulli mõjul õppima ka flööti ning mängis kooli ajal mitmes rockansambli. Koolis pani ta kokku ka oma esimese albumi, kus rockist juba tüdinenud nooruk mängib vaid akustilist kitarr ja laulab inglise keeles. Eri kultuuride ja muu-

sikatraditsioonide rikkusele hakkas poiss sügavamalt mõtlema pärast seda, kui oli 16-aastaselt teinud esimese reisi idamaadesse ja külastanud Marokot, mis tol ajal erines suuresti tänasest turismimaast. Erakordne valgustushetk saabus 1971. aastal, kui kooli lõpetav noormees kuulis heliplaatidelt india klassikalist muusikat, mis mõjutas tugevasti kogu tema hilisemat arengut. Järgmisel aastal reisis ta Indiasse sitarimängu ja sealset muusikat õppima ning sellest kujuneski välja hilisem loomingu meetod. Aja jooksul rändas Micus läbi peaaegu kõik Euroopa ja Aasia riigid ning Aafrika ja Ameerika maad. Reisidel õnnestus tal enda jaoks välja selgitada ka täiusliku muusika valem. Milline see peaks olema, avastas ta Nepal, tugevat muljet avaldanud bussireisil. Sõites läbi viljaka oru ning nähes riisipõlde, vesipühvleid, lapsi, puid, papagoisid ja värvikaid pulbitseva eluga külasid, paistsid taustal seitsmekahaksa tuhande kilomeetri kõrgused mäed – külalislahkuset, elutu tsoon. Rändurile näisid nad igaviku ja oma säravate lumiste tippude tõttu ka puhtuse sümbolina. "Kaks pilti teineteise kõrval, värvikas elu ning igavikuliselt puhas ja haaramatu, kord domineerimas üks, kord teine, tundusid mulle täiusliku muusika kujutisena. Kaks vastandit täiendasid teineteist – põllud poleks olnud nii huvitavad ilma mügedeta ja mäed tundunuksid ilma põldudega liiga külmad," rääkis Micus hiljem. "Oma muusikas püüan ma esindada mõlemat elementi, ühelt poolt elu, emotsioonide armastust, teisalt igavikulise ja haaramatu dimensiooni. Muusika, mis rõhutab vaid ühte neist kahest aspektist, muutub kas liiga magusaks või liiga külmaks." Elu aegse üliõpilase na kultuuri ja ühiskonna alal jätkab Micus oma rännakuid tänaseni, avastades üha uusi viise, kuidas kombineerida etniliste instrumentide rikkalikku mitmekesisust ning luua kultuure ristavat muusikat nii, nagu mitte keegi teine varem.

Muusikalisi muljeid Stockholmist

TAAVI KULL
dirigeerimise eriala üliõpilane

Gabriel Suovanen teeb
Götz Friedrichi lavastuses
Wozzeckina suurepärase rolli.
FOTO CARL THORBORG / KUNGLIGA
OPERAN

Väike linn, suur kultuur

Stockholmis on umbes kaheksasada tuhat elanikku, peaaegu kaks korda rohkem kui Tallinnas. Kaks korda kirevam on ka Stockholmi muusikaelu. Järgnev lüheldane kirjatükk võikski olla pilguheit Rootsi Kuningriigi pealinna muusikakultuuri võimalustele. Kuna Stockholm asub Tallinnale üsna lähedal ning sinna on või-

malik lihtsa vaevaga kohale sõita, tasub võib-olla teha plaane ning kogu seda kirevust oma silmaga kaema minna.

Ühtlasi kiidaksin ka linna kuninglikku suursugusust ja ilu. Muide, kõik tähtis ja suursugune kannab Stockholmis kuninglikku vappi. Seega, ilus kevadine päev kuninglikult laiadel bulvaritel grandioosseid ehitisi uudistades, hingates linna sõbralik-

ku ja rahulikku atmosfääri, öhtupoolik ooperit või sümfooniaorkestri kontserti nautides – kel saakski midagi selle vastu olla?

Viimased kuus kuud selles linnas elades on mul olnud suurepärase võimalus näha ja kuulda paljut, mida maailma mastaabis nõnda väikeselt pealinnalt ei ootaks. Oma suuruses jääb Stockholm kaugelt alla sellistele kultuurimetropolidele nagu Berliin, London või Pariis, ometi tegutseb Stockholmis suurepärase Kungliga Opera, kaks maailmatasemel orkestrit, linna külastavad pidevalt kuulsaimad solistid, dirigendid ja orkestrid üle kogu maailma.

Võtame näiteks Kuningliku Filharmoniaorkestri. Alles hiljuti (detsembris – *toim.*), Nobeli preemiate kätteandmise kontserdil esines viuldaja Joshua Bell peadirigent Sakari Oramo dirigeerimisel. Ainult mõni nädal varem käis orkestrit juhatamas Kurt Masur, enne teda Riccardo Chailly. Rootsi raadio orkestri peadirigent on juba neljandat hooaega noor Daniel Harding, kes võtab samasuguse kirega juhatada nii Mahlerit, Leoncavallot, Schumanni kui ka Hillborgi. Harding on erakordne dirigent – tema meisterlik tehnika, tuline emotsionaalsus ning intellektuaalne nutikus juba üksi väärivad kontserdi külastamist. Raadio orkestrit käisid hiljuti dirigeerimas näiteks Thomas Dausgaard, Esa-Pekka Salonen, vanameister Herbert Blomstedt ja Valeri Gergiev. Orkestri peadirigendid on olnud Manfred Honeck, Esa-Pekka Salonen, Sergiu Celibidache.

“Wozzeck”

Kuningliku Ooperi üks hooaja suursündmusi oli Alban Bergi ooperi “Wozzeck” taasesietendus lõppenud aasta novembris. 1925. aastal esietendunud kolmevaatuselise “Wozzecki” libreto põhineb 19. sajandi esimesel poolel elanud draamakirjaniku Georg Büchneri näidendi “Woyzeck” fragmentidel. Kirjaniku varase surma tõttu jäi draama lõpetamata. Näidendi esimene avalik etendus toimus alles 1913 Münchenis. Kohal viibinud Alban Bergile jättis see süngene ja tähendusrikas tekst erakordselt tugeva mulje. Heliloojat lummanud autobiograafilised aspektid ning sotsiaal-poliitiline alatoon said sisuks nii muusikaliselt kui ka dramaturgiliselt epohhi loovale teosele. Tekstis kajastuvad teemad, mis on öhtumaade kultuuriruumis alati olulised olnud: individuaalsus ja sellest tulenev ük-

sindus, võõrandumine ning sotsiaalne ebavõrdsus.

Muusikaliselt struktuurilt on ooper erakordselt komplitseeritud ülesehitusega. Selles põimuvad klassikalised vormid (näiteks rondo, passakalja, trio), mida kasutatakse stseenide ülesehituses, ning keeruline juhtmotiivide süsteem, mis võib kujutada mõne tegelase karakterit või näiteks hoopis müstitsismi kalduvat maailmatunnetust.

Ooperi nimitegelane, vaene sõdur Wozzeck elab läbi dehumaniseerumisprotsessi. Tegelased ja maailm tema ümber muutuvad järjest tumedamaks ja grotesksemaks, Wozzecki silme ette kerkivad sünged, kurjakuulutavad kujutuspildid põlevast maast ja maailma hukust, paraku nähtavad ainult talle endale. Kas moone peab tõmbama tähelepanu rasketele sotsiaalsele oludele või ajavad Doktori inimkatsed (ubade dieet) Wozzecki lihtsalt hulluks, peab jääma vaatajale otsustamiseks.

Letaalsed sündmused käivituvad, kui segaduses Wozzeckini jõuavad teated tema armastatu Marie truudusemurdumisest ühe uhke ohvitseriga, kes "seisab jalgel nagu lõvi". Kuid ka naise truudusetus ei ole siin teoses ühetahuline. Marie kirge ja tühist andumist saadavad hiljem kibedad pisarad ja sügav kahetsus.

Nagu iga väljapaistev kunstiteos, jätab sellegi loo dramaturgia palju võimalusi interpreteerimiseks. Ooperi peategelast võime vaadelda kui peatselt kokkukukkuvat maailma kirjanduslikku metafoori, kui hullunud mõrvarit, kui armukadedat peigmeest või kui sotsiaalselt represseeritud ühiskonna koondsümbolit. Ning nagu iga väljapaistev kunstiteos, muutub ta klassikaks tänu temas sisalduvatele universaalsele väärtustele. Meie vaatepunkt tänases väikekoodanlikus ühiskonnas on tollel ajal valitsenud suundumuste täpselt vastupidine. Samuti on tundmatuseni muutunud Euroopa, mis just sellel ajal oli saavutamas oma kultuurilise võimekuse kulminatsiooni.

Muusikast ja lavastusest

"Wozzeck" on esimene täispikk atonaalne ooper, mis iial ette kantud. Hilisemas loomingu pöördus Berg oma kaasaegsete heliloojate eeskujul dodekafooniitehnika juurde, kuid ooperis "Wozzeck" balansseerib ta muusikaliselt veel tuttava ja samas juba millegi uue vahel. Vaatuste stseenid

on alati seotud millegi varasemast muusikaloost tuttavaga: mõne klassikalise vormiga, teatud helikõrgusega, läbiva rütmimudeli, teema või akordiga; ooperi lõpusteenis tekitab Berg lühidalt ka konkreetse helistiku aimuse. Kõik need võtted on valitud hoolega, pidades silmas sündmuste dramaturgilist kulgu. Sel moel lõi Berg taas täiesti uusi põhjapanevaid väärtusi.

Mõni sõna Stockholmi Kuningliku Ooperi lavastusest. Peaosil laulsid Gabriel Suovanen (Wozzeck), Sara Olsson (Marie), Graham Clark (Kapten), John Erik Eleby (Doktor) ja Jonas Degerfeldt (Andres); lavastaja oli Götz Friedrich, dirigent Andreas Stoehr.

"Wozzeck" esitab interpretidele väga kõrgeid ja erilisi nõudmisi. Solist peab suutma välja tuua oma tegelase värvika karakteri, kandes samal ajal ette ülinõudlikke vokaalpartiiid. Siinkohal tahan kiita tervet Kuningliku Ooperi truppi kui ühtlaselt võimekat solistide ja näitlejate ansambli. Rabavaima mõjuvusega pani oma tegelase maksma aga Gabriel Suovanen nimiosas. Tema olemise ürgne jõulisus, tuline kirg, musikaalsus ja näitlejameisterlikkus ka keerukamates vokaalpartii lõikudes väärivad kõrgeimat tunnustust. Suovaneni pöörane intensiivsus, soov mõista Wozzecki tumedat hinge ja tema saatust avaldasid vähemalt minule vapustavat mõju. Näis, justkui oleks kogu tema keha, hääl, näokontuurid, kõnnak, pilk loodud selle karakteri edasiandmiseks.

Ka teine peategelane Sara Olsson Mariena esitas oma rolli kirglikult ja usutavalt. Olsson ei olnud vokaalselt küll nii võimekas ja särav kui tema lavapartner, kuid võib-olla kuulub selle üle otsustamine juba subjektiivse maitse valda.

Maailmakuulus lavastaja Götz Friedrich suri aastal 2000. Tema viimaseks tööks jäi "Wozzeck" Stockholmi Kuninglikus Ooperis, mis nüüd, kümme aasta hiljem, uuesti mängukavva võeti. Lavastust iseloomustasid nii elavat ja liikuvat. Vaid mõnel üksikul hetkel tundus tempo staatiline ning lavategevus pisut kohmakas, lauljatele ilmselgelt ebamugav. Kõik stseenid olid lahendatud nii, nagu võiks neid hommikul vara unise peaga libretot lugedes ette kujutada – ilma suuremate metafoorsete fantaasiapurseteta. Samas oli valitud toon, kerge müstilise varjundiga realism, oluline üldmuljet kujundav komponent ning selles mõttes oli

lavastus kujundlikult ühtne ja mõjuv. Ainuke maitsev küsitavus oli ooperi lõpus, kui uppuv Wozzeck suure ja punase, laest sel hetkel laskuva kuuga korralikult vee alla vajutatakse.

Head täiendust lavastusele pakkusid ka lava- ja valguskujundus, kuigi mitmed selle elemendid said nähtavaks alles suuremalt distantsilt. Lavakujundus oli lihtne, koosnedes kahest hiiglaslikust kokku-lahku käivast hingedel seisvast dekoratsioonist, mis vajadusel markeerisid nii sündmuskohtade sise- kui ka välisseinu. Leidlik tehniline lahendus võimaldas lihtsa vaevaga tegevuspaiga dünaamikat muuta.

Mõni sõna ka orkestrist. Kuningliku Ooperi suursuguse saali akustika on üldjoontes natuke kuiv. Kui seal mängitakse näiteks Tšaikovski "Pähklipurejat", tunnen ma puudust suuremast kõlakandvusest ning kajast. Bergi muusika on helikeelelt teistsugune, mistõttu oli eriti nauditav orkestri ülitäpne koosmäng, täpsed sisseastumised jms. Selles kontekstis muutub orkestratsiooni transpatsentsus vägagi positiivseks nähtuseks. Samuti andis Andreas Stoeheri käe all mängiv orkester palju juurde tegelaste karakterite ning ooperi meeleolu kujundamisele. Muusika ja sõna koosmõju peab ooperis alati olema täpselt läbi mõeldud, nii et üks teist täiendaks, mitte ei takistaks.

*

Kui veel tuua välja mõni tähtsündmus Stockholmi kevadisest muusikaelust, tasub esmajärjekorras kindlasti mainida, et märtsis kannab Rootsi raadio orkester ette eesti helilooja Miljam Tally helitöö "Density". Teose on tellinud Rootsi raadio, mille juures Tally on sellel hooajal resideeriv helilooja. Raadio orkestrit tulevad dirigeerima ka Harding, Saraste, Berglund, solistideks Arcadi Volodos, Sergei Hatšaturjan ja mitmed teised.

Ooperiteatris saab enne hooaja lõppu näha veel kolme esietendust. Märtsis jõuab lavale Donizetti koomiline ooper "Don Pasquale" (lavastaja Philip Zandén) ning aprillis Verdi ilmselt kõige vähem tuntud lavateos, ooper "Stiffelio" (Tobias Theorelli lavastuses), mida polegi Rootsis varem ette kantud. Mais esietendub 18. sajandi prantsuse helilooja André Grétry lühiooper "Zémire ja Azor" (lavastaja Josette Bushell-Mingo).

Ruja rajulised seiklused

MEELIS HAINSOO

muusik

Igor Garšnek "Ruja: must ronk või valge vares." Kirjastus Pegasus 2010.

Enne selle üllitise ilmumist olid Ruja austajal raamatariiuilult võtta "Roostevaba raamat" ning "Urmas Alender: lõputa lookleval teel". Esimene on siiski brošüüri mõõtu kaasanne viieplaadilise kogumikule, sisaldades rohkeid väljavõtteid Alenderi päevikust, teisel on põhirõhk rohkem Ruja laulja elul ja saatusel. Nagu vähevõitu sellise legendaarse bändi jaoks... Sestap on ainult hää meel, et helilooja, klahvpillimängija ning tuntud kurikõrv Igor Garšnek on võtnud kirjutada Rujast kui kultuurifenomenist ka ühe ülevaatliku raamatu. Garšnek on oma noorusaastate paleusest kirjutades kõvasti vaeva näinud, vestelnud tunde ja tunde tollaste võtmefiiguuridega, et siis kõik kuuldu ilusasti üles tähendada ning koos enese tegemiste-toimetustega (ta oli aastatel 1985–1988 Ruja klahvpillimängija) ja rujaliste-rajuliste seiklustega raamatusse raiuda.

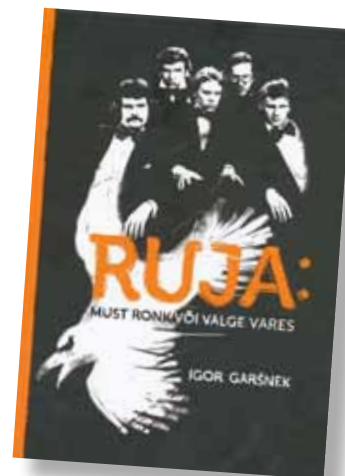
Raamat algabki autori naasmisega Leningradi konservatooriumist Tallinna, millega kaasnevad mõlgutused edasiste eluplaanide üle. Vaadates enda mitte nii väga roosilisse tulevikku, otsustab ta kokku panna oma bändi. Helistab siis Alenderile, et teda oma punkti moosida, ent saab hoopis ootamatu pakkumise tulla Rujasse. *Alea jacta est...*

Järgneb bänditegemise argipool: lugude sepitsemine, proovid, ees terendamas suur väljakutse – ülesastumine Tartu levimuusika päevadel. Tollest ENSV prestiižikaimast festivalist tuleb juttu nii mitmelgi korral. "Tartu päevad selgeks teevad, kes võidab *grand prix*, vaimsed isad ritta seavad eesti edetabeli," laulis kunagi Apelsin. Noh, Rujal on säälele parnassile mitmel korral asja olnud. Ja ega sääl siis ainult muusikaga ei te-

geldud. Toda Tartu levimuusika päevade legendaarset loomingulist ja joomingulist õhkkonda kirjeldab Garšnek vägagi värvi-kalt. Jah, need, kes loodavad leida rockiraamatust elu siivutumast ja võrtsisemat poolt, võivad korduvalt näpud püsti ajada ja "rokenrool!" karjuda – bändimeeste alkonautilised sekskursioonid on täiesti esindatud. Kirjeldades rujalaste muusikaväliseid seiklusi, avaldab autor muu seas ka kvaliteetse samagonni retsepti. Värve pole kokku hoitud ENSV kultuuribürookraatia tagamaade, tolleaegse kontserdikorralduse, honoraridega nihverdamise, tariftseerimise koomuski või Eesti raadios primitiivsete salvestustingumuste valgustamisel. Nõukaaega halvemini mäletavale lugejale on abiks Garšneki selgitused nii mitmegi nähtuse kohta tollases ENSVs.

Lugeja saab põhjaliku ülevaate Ruja algusaegadest: bändi loomisest, kohe alguses paika pandud põhiprintsiipidest jne. Peab ütleva, et ka raamatut lugenuna ei suuda ma praegu meenutada kõiki algkoosseisu liikmeid. Siis esimesed salvestused ("Need ei vaata tagasi" ja "Nii vaikseks kõik on jäänud") ja koosseisumuutused. Lavale astub Jaanus Nõgisto (kes arvas esmalt, et Ruja kitarrist on Jüri Üdi), kelle mahlakad kommentaarid võrtsitavad raamatu lehekülgi kuni lõpuni välja. Ning et mõista paremini Ruja revolutsioonilist fenomeni, on omal kohal ka kiirpilk Ruja algusaastatele Eestis NSV levimuusikamaastikule üleüldse. Kontserdid, skandaalid, esinemiskeelud, KGB...

Siis valmib Noorsooteatri lavastus "Protsess", Kappel vahetab välja Rannapi ning järgneb nn proge-Ruja periood, mida Nõgisto hindab tagantjärele nii: "Ainus põhjus, miks Rujast on mõtet rääkida pärast aastat 1981, on see, et on olnud muusika, mida tegime aastatel 1975–1980. See on

ainuke põhjendus, mis õigustab Ruja olemasolu ka hiljem." Olgu sellega nagu on, ent kindlasti on 1979. aastal ilmunud EP oluline tähis eesti rockmuusikas, olles ühtlasi ka esimene Eesti rockbändi heliplaat üldse.

Proge peatükis muljetabki põhiliselt Nõgisto – lugude salvestamisest, Viidingu, Propellerist. Tollane teine ideede generaator Kappel siin raamatus sõna ei võta, ent huviline võib tema kommentaare lugeda eelpool mainit "Roostevabast raamatust". Pikem usutus on see-eest Priit Kuulbergiga, tookordse bassimehega.

Edasised peatükid viivad lugeja juba aastasse 1986, järgneb põgus ülevaade pop-Ruja perioodist (jällegi saab enim heietusruumi Nõgisto) ning lõpuks on teemaks Venemaa reisid, sääline absurditheater ning Ruja viimane kontsert Tadžikistanis asuvas Roguni külas.

On jälle põhjust grammofon Ruja muusikaga laadida ja sukelduda helis, kirjas ning pildis roostevabasse maailma. Piltide kvaliteedi pärast võiks küll veidi tusatseda –kohati on raske aru saada, kas pildil on udune kujutis Loch Nessi koletisest, seni avaldamata pildid saladuslikust Roswelli juhtumist või siiski keegi Ruja liikmetest... Tahaks aga loota, et sellega pole Ruja saaga veel lõppenud. Ehk leidub veel keegi, kes laseks sulel krabiseda, ja ka keegi, kes siis kõik need raamatud kokku üheks suureks Ruja "telliseks" kirjutaks. Kuuldavasti Rannap juba sepitsebki miskit...

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid MÄRTSIS

Tulevik täis muusikat

4. märts kell 17.00

EMTA kammersaal

5. märts kell 14.00

EMTA kammersaal

6. märts kell 12.00

Ungern-Sternbergide palee

Rahvusvaheline kammermuusika festival
"In corpore"

12. märts kell 16.00

Estonia kontserdisaal

TMKK sümfooniaorkestri kontsert

Solistid Marike Kruup (viul) ja Theodor Sink
(tšello)

Dirigent Risto Joost

13. märts kell 17.00

EMTA kammersaal

TMKK ja EMTA klaveriosakondade ühiskontsert
"Tõrudest tammeden vi"

13. märts kell 15.00

Kiek in de Kök

Esinevad Sigrid Kuulmanni viiuliõpilased

18. märts kell 16.00

Kiek in de Kök

Esinevad Triin Ella lauluõpilased

19. märts kell 12.00

Keskraamatukogu suur saal

Esinevad Niina Murdvee viiuliõpilased

20. märts kell 12.00

Kiek in de Kök

Esinevad Raeli Florea viiuliõpilased

20. märts kell 18.00

Kadrioru loss

Esineb Reet Ruubel (klaver)

27. märts kell 18.00

Kadrioru loss

Esinevad Mart Laas (tšello) ja Signe Hiis (klaver)

---

www.tmkk.edu.ee
6576 004

TALLINNA
MUUSIKAKESKKOOL

Jevgeni Sudbin: ma tahaksin kohtuda Rahmaninoviga

TAMARA UNANOVA
muusikaajakirjanik

Seitsmenda klaverifestivali üheks eredamaks avastuseks oli noor pianist Jevgeni Sudbin. Juba esimestest tema mängitud taktidest võis mõista, millise tase-mega muusikuga on tegu. Tema mäng va-
mustas ilu ja mitmekesise kõlamaailmaga, üliselge, peaaegu nähtava kujundlikkusega, peente ja rafineeritud nüanssidega, erinevate stiilide mõistmise ja atmosfääri loomisega Scarlattiist Skrjabinini. Ovatsioonid kostsid juba kontserdi esimeses pooles, pärast hiilga-vat Raveli "Öise Gaspard'i" esitust.

Scarlattiist Skrjabinini

Millised muljed on teil eesti publikust?

Üldiselt mäletan kontserdi lõppedes hal-vasti seda, mis toimus, sest olen siis tavali-selt mingis teises dimensioonis. Aga ap-lausi järgi otsustades võttis publik mind väga soojalt vastu. Mul on kõige paremad mälestused sellest, kui keskendunult kuu-lati, milline vaikus oli saalis, kuigi kava oli ulatuslik ja raske. Mängin seda ka 7. no-vembril Amsterdami Concertgebouw's.

Teil oli väga huvitav ja mitmekülgne kava, nagu läbilõige klaverimuusika erinevatest ajastutest: barokk, roman-tism, impressionism, 20. sajandi vene muusika Rahmaninovi, Šostakovitši ja Skrjabiniga.

Skrjabini puhul soovisin näidata selle heli-looja erinevaid külgi. Tema varastel, veel Chopini meenutatavatel masurkadel ei ole hilise Skrjabini "Musta missaga" enam mi-dagi ühist. Ka mu eelviimasel plaadil ka-jastuvad Skrjabini loomingud erinevad pe-rioodid. Seda heliloojat on väga raske raa-midesse asetada, ta on terve maailm ise-eneses. Skrjabin on mulle väga lähedane. Ta on geniaalselt klaverile kirjutanud! Armastan väga tema Teist, Viiendat ja Üheksandat sonaati ja mul on alati suur nauding neid mängida.

Huvitava ja isikupärase mõttemaailmaga pianist Jevgeni Sudbin.

FOTO SERGEI TROFIMOV

Teid nimetati 2007. aasta parimaks inst-rumentalistiks just Skrjabini salvestuste eest.

Jah, see on siiani arvatavasti minu kõige edukam plaat. Ka mu esimene plaat, kus mängin Scarlatti sonaate, võeti väga hästi vastu, arvatavasti sellepärast, et olin veel väga vähe tuntud. Skrjabinit salvestades oli mul plaanis veel neli või viis plaati, kuid mult nõuti midagi muud, midagi uut. Aga oluline on see, et ma ise jäin oma Skrjabini plaadistusega rahule.

Kust on pärit teie armastus Scarlatti so-naatide vastu, kas lapsepõlvest?

Tõepoolest, juba lapsepõlvest. Kuulasin siis palju Horowitzi fenomenaalseid Scarlatti salvestusi. On veel olemas suure-pärased ülesvõtted Pletnjovilt, tema aga mängib neid sonaate hoopis teistmoodi. Selles ongi Scarlatti erilisus: igaühel kõlab ta nagu hoopis teine helilooja, igaühel on oma lähenemine, oma seisukoht sellest,

Jevgeni Sudbin on sündinud 1980. aastal Leningradis. 1987. aastal alustas ta muusikaõpinguid Leningradi konservatooriumi juu-res asuvas muusikakeskkoolis. 1990. aastal asus ta koos vanemate-ga elama Berliini ja jätkas õpinguid Hanns Eisleri nimelises Kõrgemas Muusikakoolis ning seejärel Lon-doni Kuninglikus Muusika-akadeemias.

Jevgeni Sudbin on mitmete rah-vusvaheliste konkursside laurea-at, nende hulgas Vendome Prize (2000) ning saanud MIDEM Classical Awards'i (2008).

1997. aastast elab Jevgeni Sud-bin Londonis. Tema hobiks on fo-tograafia.

kuidas teda tõlgendada. Olen alati armata-nud Scarlatti kontsertidel esitada ja ma ei arva, et teda klaveril mängides peaks imi-teerima klavessiini. Minul oli soov Scar-latti plaadile salvestada tänapäevase Steinway kõiki värve kasutades. Selleks mängisin läbi kõik helilooja 555 sonaati ja valisin neist kaheksateist. Tundub, et mu eksperiment õnnestus, pärast salvestust mõistsin, et see on minu helilooja.

Kas teil pole kunagi olnud tahtmist esita-da tema sonaate klavessiinil?

Olen huvi pärast proovinud Scarlatti kla-
vessiinil mängida. Aga mängutehnika sel-lel pillil on hoopis teistsugune, klahvid on väiksemad, kõlavärvid erinevad. Klavessiinil on teised kõla tekitamise vahendid. Õppida klavessiini mängima tähendab sama, mis õppida mängima flööti. See on hoopis teine maailm.

Kui muusika muutub müraks

Kas jagate Busoni arvamust, kes pidas klaverit “parimaks näitlejaks instrumentide hulgas, sest sellel pillil on võimalik imiteerida flööti, fagotti, harfi”?

Jah, tänapäeva klaveri võimalused on tõepoolest piiratud ja kahju oleks neid mitte kasutada.

Milline pill on teil kodus?

Steinway mudel B. Ma eelistan Steinway klavereid. Mulle pakuti mängimiseks ka Faziolit ja Yamahat, aga minu arvates jäävad Fazioli klaverid kvaliteedi, kõlavärvide, kõla ereduse ja soojuse poolest Steinwayle alla. Aga see on muidugi maitseasi, kõik on väga individuaalne.

Kas te ei piira end repertuaari osas? Kas mängite kõike, 18. sajandi heliloojatest nüüdismuusikani?

Nüüdismuusikat mängin vähe ja harva: kuigi valik on suur, on raske leida head teost. Püüan aga oma klassika ja romantismi repertuaari laiendada. Praegu salvestan Minnesota orkestriga Osmo Vänskä juhatusel kõiki Beethoveni klaverikontserte. Nii orkester kui ka dirigent on suurepärased. Osmo Vänskä Beethoveni salvestusi peetakse praegu üheks paremaks maailmas.

Kuidas suhtute pianistide jagamise klassikuteks ja romantikuteks? Millised pianistid on teile lähedasemad?

Väga raske on eri tüüpi muusikute vahel vahet teha. Mul endal on raske ennast isoleerida – kuulen ju end ainult n-õ seestpoolt. Kuna olen veel noor, on mulle arvatavasti lähedasem romantism, mul on romantilist muusikat kergem mängida. Aga ma armastan väga klassikat, Beethovenit, Mozartit ja eriti Haydnit. Mul on alati huvitav esitada neid teoseid, kuhu saan kaasa tuua mingi isikliku vaate, emotsioonid ja tunded, öelda nendega midagi uut.

Kus on interpreedi saavutuste piir? Meenutame mida on öelnud Ravel: “Ma ei taha, et mind interpreteeritakse, piisab sellest, et mind esitatakse”.

Ma arvan, et kui tõlgendus on veenev, siis piire pole. Muidugi peab austama autorit ja jälgima balanssi; siin sõltub kõik maitsest, mõõdutundest ja esitaja kultuurist.

Teisest küljest – miks Ravel nii ütles? Kui tema muusikat mitte väga õnnestunult interpreteerida, võib see muutuda täielikuks segaduseks. Aga ometi ei meenu ühtki huvitavat Raveli esitust, kui interpreet pole lisanud sinna oma nägemust, oma tõlgendust.

Keda mineviku kuulsatest pianistidest armastate kuulata? Kelle kontsertidel käite?

Kunagi ei lase ma mööda võimalust kuulata Grigori Sokolovi. Kahjuks on tema kontsertidele raske sattuda, ta ei mängi igal pool, kuid seda suurema väärtusega need on. Armastan väga Martha Argerichi ja Krystian Zimermanni. Jah, need on vanema põlvkonna pianistid, aga ka noorte hulgas on palju häid, isegi väljapaistvaid mängijaid. Kuid ainult Sokolov on võimeline mind tõeliselt vapustama, lahkun tema kontserdilt lausa teise inimesena. Mulle meeldib ka kuulata mineviku suuri pianiste: Cziffrat, Friedmani, Moisevitshi, Horowitzi, Sofronitskit, Hoffmanni ja muidugi Rahmaninovi. Nemad on mu lemmikpianistid.

Talent pluss töö pluss edu

Teie karjääri võib juba nüüd nimetada edukaks. Te esinete Euroopa ja Ameerika parimates saalides, teie plaadid saavad prestiižseid auhindu, teist kirjutatakse tõsisest väljaannetes. Kuidas arvate, millest sõltub muusiku edu? Kas ainult andest ja töökusest?

Siin on palju erinevaid tegureid, mida on raske ette ennustada. Mina pole kunagi püüelnud niisuguse pöörase edu poole, nagu on näiteks Lang Langil. Olen alati tahtnud anda 40–50 kontserti aastas, sellest mulle täiesti piisab. Olen muidugi rahul, kui mind kutsutakse sinna, kus mulle meeldib mängida, aga ma ei jahi kuulsust. Klassikalises muusikas ei saagi olla sellist hullumeelset edu ja populaarsust nagu popmuusikas. Üritan kontrollida ainult seda, mis minust sõltub, olla võimalikult hästi kontserdiks valmistunud, valida huvitav kava, aga muudest asjadest ma ei mõtle. Arvan, et iga muusik teeb endale tasapisi nime.

Ja talenti kindlasti märgatakse?

Lõpuks kindlasti. Ma tõesti usun seda, muidu oleks see kõik liiga kurb. Aga on ka

muusikuid, kes pole maailmakuulsad, kuid vääriskid seda. Võimalik, et aja jooksul jõuab kuulsus ka nendeni. Nagu kõikjal, on ka siin oma osa õnnel ja vedamisel.

Võiks öelda, et teil on vedanud: sündisite ju muusikute peres?

Jah, mu ema ja isa õppisid Peterburi konservatooriumis, seal nad ka tutvusid. Mõlemad on pianistid. Esimesed klaveritunnid sain emalt. Seitsmeaastaselt astusin konservatooriumi juures olevasse muusikakeskkooli.

Kas teid peeti imelapseks?

Mõnedes tolleaegsetes artiklites seda sõna kasutati. Aga ma ei arva, et see nii oli. Imelaps on lihtsalt ilus, maagiline sõna. (*Naerab.*) Kui on annet, tuleb tundide viisi töötada, et talent areneks, suureneks, et seda hiljem kasutada.

Vene klaverikoolist ja kasvatusest

Kümneaastaselt sõitsite koos vanematega Saksamaale, hiljem Inglismaale, kus jätkasite õpinguid. Aga teie mängu aluseks on ju vene klaverikool?

Kindlasti. Minu Peterburi õpetaja Pevzner andis mulle väga palju. Ta sõitis pärast Berliini, kus jätkasin temaga õpinguid. Peale selle õppisin Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias Christopher Eltoni juures, käisin Itaalias meistrklassis, võtsin tunde Dmitri Baškirovilt, Aleksander Satzilt, Leon Fleischerilt, Claude Frankilt, Murray Perahialt, Stephen Kovacevichilt ja see kõik andis mulle väga palju. Ma arvan, et mul ei ole mitte üks kool, kuigi alusesid mõistagi sain juba lapsepõlves. Väga palju sõltub kasvatusest. Kui läksin läände, olin väga üllatunud, et minu eakaaslased ei loe raamatuid, ei tegele muusikaga, vaatavad enamasti ainult televiisorit. Venemaal on see alati teistmoodi olnud.

Kahjuks ei toimu ka praegu muutused mitte parimas suunas. Klassikaline muusika muutub järjest elitarsemaks, kontserdisaalis on näha üha vähem noori.

Ma arvan, et klassika juurde tullakse vanusega. Klassikapublikul peab olema kindel intellektuaalne tase. See publik on siamaani alles ja uus põlvkond kasvab peale. Arvan, et kõik on normaalne. Saksamaal

ja Itaalias käib klassikakontsertidel väga palju noori. Mängisin Itaalia koolides ja mind hämmastas, kuidas lapsed kuulasid. Kõik sõltub kasvatusel: seal käiakse juba laspepõlves ooperis, kuulatakse klassikat.

Millised žanrid peale klassika teile veel huvi pakuvad?

Mulle meeldib džäss. Ma ise seda ei mängi, aga vahel käin klubides kuulamas. Iga žanr väärib tähelepanu, kui see on kvaliteetne muusika.

Millest te veel huvitute, mida loete, vaatate?

Olen lapsest saati harjunud palju lugema, eriti vene kirjandust: Bulgakovit, Tšehhovit. Olen neid kirjanikke arvatavasti sadu kordi üle lugenud. Viimasel ajal lugesin uuesti Dostojevskit. Armastan väga arhitektuuri ja maalikunsti. Käin sageli Londoni National Gallerys ja nüüdiskunsti muuseumis.

Aga üle kõige meeldib mulle fotograafia. *(Jevgenil oli fotoaparaat kaasas ka meie jalutuskäigul Tallinna vanalinnas, kus ta jäädvustas pildile Tallinna kauneimaid nurgakesi. Tallinn vaimustas teda mitte vähem kui Praha.)* Tõsi, aega on mul selleks harrastuseks vähe, neli kuud tagasi sündis meil tütar.

Teil on arvatavasti rahvusvaheline perekond?

Jah. Mu abikaasa on pooleldi inglanna, tema ema on inglane, aga isa pärit Taiwanilt. Õppisime ühe ja sama pedagoogi, Christopher Eltoni juures Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias. Praegu töötab ta õpetajana ja muidugi on tal palju tegemist meie tütrekesega.

Minevikunostalgia

Teil on kaasas plaadid oma transkriptsioonidega. Kas te pole proovinud ka komponeerida?

Lapsepõlves komponeerisin, aga praegu ei jätku aega. Aga teen transkriptsioone ja esitan neid sageli lisapaladena. Olen neid teinud Rahmaninovi ja Medtneri romanssidele ja Chopini valssidele.

Tean, et olete mänginud ja salvestanud Rahmaninovi Neljanda kontserdi algversiooni 1926. aastast, mida esitatakse üsna harva.

Jah. Neljanda kontserdi algvariant on väga raske, eriti ansamblikses mõttes orkestriga. Klaveripartii on siin üle saja takti pikem kui lõppvariantis. Mängisin seda Šoti orkestriga ja salvestasin ühe Ameerika orkestriga. Mulle tundub, et algversioon on

lõppversioonist huvitavam.

Rahmaninov ise küll sellega rahule ei jäänud. Kirjas Medtnerile kurdab ta, et kontsert on liiga pikk ja et orkester peaaegu ei vaiki hetkekski.

Rahmaninov ei olnud kunagi endaga rahul. Ka oma Teist sonaati muutis ta kogu aeg, tegi sellest teise redaktsiooni. Olen Teise sonaadi salvestanud algversioonis, kuid kasutasin ka lõppversiooni. Mulle tundub, et Rahmaninov muutis seda asjata. Kuid geniaalsed heliloojad ei jää kunagi endaga rahule. Ehkki näiteks Medtner ei ole kunagi oma loomingus midagi ümber teinud. Ja tema nooditekstis pole ka võimalik midagi muuta, kohe on kuulda.

Kujutlegem, et saaksite ajamasinas tagasi minevikku minna. Kellega suurtest pianistidest tahaksite kohtuda?

Sada protsenti Rahmaninoviga. Tema on kõige suurem isiksus pianismi ajaloos, suur mõistatus. Muidugi oleks huvitav suhelda ka teiste mu mineviku lemmikpianistidega. Nad kõik olid väga huvitavad ja kordumatud. Praegu selliseid pole ja arvatavasti ei tulegi.

Tõlkinud **Ia Rimmel**

Aavo Otsa Muusikastudio esitleb

Youth Winds Fest

31. märts kell 18.00 EMTA kammersaal (sissepääs tasuta)
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia XXII rahvusvaheliste trompetipäevade avakontsert: Aavo Otsa trompetiklass, kaastegev Neeme Ots (Sibeliuse Akadeemia), klaveril Meeli Ots. Estonian Youth Wind Ensemble, Brass Academy, dirigent Jaan Ots

5. aprill kell 18.00 EMTA kammersaal (sissepääs tasuta)
Kammerkontsert: Ivi Ots (viul), Aarne Ots (trompet), Barbora Rihova (klaver, Tšehhi), kaastegev Jaan Kapp (klaver). Kavas: Chopin, Saint-Saëns – Ysaÿe, Jolivet, Prokofjev

10. aprill kell 10.00 EMTA kammersaal (sissepääs tasuta)
Rahvusvaheline noorte trompetisolistide konkurss "Trompetitalendid Tallinn 2011"

11. aprill kell 17.00 Estonia kontsaendisaal (tasuta pääsmed saadaval
28. märtsist 4. aprillini 2011 Eesti Kontserdi kassas, alates 5. aprillist pilet 4 EUR)
Galakontsert: "Trompetitalendid Tallinn 2011" võitjad, Eesti Noorte Puhkpilliorkester, Brass Academy, dirigendid: Jaan Ots, Valdo Rüütelmaa ja Aavo Ots

www.tallinn2011.ee

www.musicstudio.ee

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid

MÄRTSIS

3. märts kell 16.00

EMTA orelisaal
ANDREI VOLKONSKI plaadikogu esitus
Noored Eesti Hääled (dirigent Martin Sildos), Talvi Hunt (klaver)
Plaatidest kõnelevad Toomas Siitan ja Merike Vaitmaa

3. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
KÜLALISKONSERT
Indrek Leivategija (tšello)
Tatjana Chernichka (klaver)

8. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
KÜLALISKONSERT
Juan Fernando Moreno Gistain, Jose Enrique Moreno Gistain (klaver, Hispaania)

9. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
MINDAUGAS NEVEROVAS (klaver, Leedu)
Kaastegev prof Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa

13. märts kell 17.00

EMTA kammersaal
TÕRUDEST TAMMEDENI VI
Esinevad EMTA ja TMKK klaveri eriala õpilased

14. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
Prof Mati Palmi LAULUKLASS

15. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
KÜLALISKONSERT
Jørgen Bjørnslev (kitarr, Taani)

19. märts kell 14.00

EMTA orelisaal
EMTA barokkorel –10 aastat
Esinevad EMTA oreli eriala õppejõud ja üliõpilased

20. märts kell 16.00

EMTA kammersaal
Prof Mare Teearu VIIULIKLASS

23. märts kell 16.00

EMTA ooperistuudio
EMTA kompositsiooni eriala tudengite
konsert (EMP 2011 raames)

27. märts kell 15.00

EMTA orelisaal
Inim- ja tšellohääle võlu
Esinevad Kristi Kallas, Simo Breede, Mart Laas ja Siim Selis

27. märts kell 17.00

Estonia kontserdisaal
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
sümfooniaorkester, dirigent Paul Mägi,
solist Kristiina Rokaševič (klaver)

27. märts kell 19.00

EMTA kammersaal
TOIVO NAHKUR (klaver)

29. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
Prof Helin Kapteni SAATEKLASSI üliõpilased

31. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
EMTA rahvusvahelised Trompetipäevad
AVAKONSERT

Piirideta barokk

Muljeid XXII barokkmuusika festivalilt

IREN LILL

klavessiinimängija

XXII barokkmuusika festival 28. jaanuarist 5. veebruarini Tallinnas ja Jõhvis. Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, segakoor Latvija, Pavel Vernikov (viul, Iisrael), Mati Turi (tenor), Joel Frederiksen (bass, lauto, Saksamaa), Svjatoslav Moroz (viul, Venemaa), Natalia Gutman (tšello, Venemaa), Ivo Sillamaa (klavessiin), vokaalansambel Die Singphoniker (Saksamaa), Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Hortus Musicuse laiendatud koosseis, Ensemble La Fenice (Prantsusmaa), Tallinna Filharmoonikud, Patrick Demenga (tšello, Šveits), Paolo Pollastri (oboe, Itaalia), Claudio Arimany (flööt, Hispaania), Heili Rosin (flööt), dirigent ja kunstiline juht Andres Mustonen.

Festivali tunnuslauseks oli “muusika avatud südamele ja vabale vaimule, sild üle barokkmuusika maade, põlvkondade ja käsitluste vahel”. Festivali kunstilise juhi Andres Mustoneni püüdlemine uuenduste poole ning võitlemine piiride ja tardumisohu ilmingute vastu barokkmuusika maastikul toob pähe võrdluse Hermann Hesse “Klaaspärlimängu” tegelase Plinio Designoriga, kes tahtis kaitsta maailma Kastaalia “kõrgi skolaatilise vaimuse” eest. Romaanis kirjeldab peategelane Josef Knecht koolilvend Plinio suhtumist Kastaalia kapseldunud elulaadi: “Meie resigneerunud viljatus tõestavat kogu meie vaimse kultuuri ja mõttelaadi väärtusetust. Me analüüsimise näiteks, ütleb ta, kõigi muusika stiilivoolude ja ephohide seadusi ja tehnikat, ise aga uut muusikat ei loo.” Loomulikult on muusikas nagu ka kõigis teistes kunstivaldkondades alati olnud oht teatud stampide kinnistumiseks. Juba alates HIP liikumise (*historically informed performance* / ajalooliselt informeeritud esitus) algusaegadest

Suurepärane ansambel La Fenice Prantsusmaalt.

möödunud sajandi esimesel poolel on lõputult diskuteeritud autentse esituse võimalikkuse ja ka vajalikkuse üle tänapäeva kontekstis. Ometi paneb kõik lõpuks paika esitus ise ja tõsiasi, kas kuuldu meid puudutab, jätab külmaks või sunnib hoopis kontserdilt enne lõppu lahkuma. Kui esinejal ei ole kuulajale midagi öelda, siis pole tähtis, kui hästi ta valdab mingi ajastu muusikalist keelt, sest lõpptulemus on elutu. Kui aga lähtekoht on vastupidine, esitaja on huvitatav isiksus, tal on paljugi, mida väljendada, kuid puudub teose edasiandmiseks vajalik väljendusvahendite pagas, võib tulemus olla samuti kaheldava väärtusega. Teoretiseerida võib lõputult, kuid muusika kõneleb enda eest. XXII barokkmuusika festivali raames kõlas kaheksal

kontserdil Tallinnas erinev muusika erinevates käsitlustes, kaks kontserti toimus ka väljaspool pealinna. Järgnevalt vahendan veidi muljeid kuult kontserdilt, mida õnnestus külastada.

Festivali avakontsert Estonia kontserdisaalis 28. jaanuaril kandis pealkirja “Püha linn, Jeruusalemm”. Esinesid Eesti Riiklik Sümfooniaorkester ja segakoor Latvija, solistideks Pavel Vernikov (viul) ja Mati Turi (tenor), dirigendipuldus oli Andres Mustonen. Pühale linnale pühendatud teosed mitmete maade ja ajastute heliloojatelt edastasid erinevate kultuuride ühist lootussõnumit uue parema maailma saabumisest. Ilus oli kontserdi ülesehitus, kus teostevaheline ajaline ruum oli täidetud Jeruusalemma tänavaulustiku helidega, mis aitasid

BAROKKMUUSIKA FESTIVAL

luua temaatilist meeleolu ning viia kuulajate tähelepanu kõrvale orkestri ja koori loogistalt. Väga meeldis kontserdi avaloo, inglise nüüdishelilooja John Taveneri "Prayer for Jerusalem" esitus. Tegemist on mõjuva teosega, kus meditatiivne korduv motiiv koorilt kasvab keelpillide kaunite, hinge kriipivate helide toel vaevu kuuldavast *piano*st ahastava karjeni, et siis jälle olematusse vaibuda. Järgnenud kaks teost barokkeliloojatelt Claudio Monteverdiilt ja Michel-Richard de Lalande'ilt kandsid pealkirja "Lauda Jerusalem", põhinedes 147. psalmi tekstil. Mõlema teose esitus jäi üpris staatiliseks, koonerdatud oli artikulasiooni, dünaamilise diferentseerimise ja värvidega, mis oleks olnud olulised vahendid teoste väljendusrikkuse teenistuses. Kui aga hakkas kõlama Leonid Hoffmani "Divertimento ebraico" solistide osalusel, oli tunne, et käiku lasti paleti kõik värvid, ka need, mis barokkteoste arvelt kokku hoitud. Välja arvatud renessansshelilooja Thomas Tallise teos "Lamentations of Jeremia", oli kontserdi teine pool keskendunud nüüdisloomingule, tuues orkestri ja koori vahendusel kuulajateni muusikalised Jeruusalemma-ülistused Jossif Bardanašviliilt, Krzysztof Pendereckilt ja uudisteose Andres Uibolt.

Festivali koostöö ERSOga tekitas mõtteid institutsioonidevahelise koostöö võimalikkusest ka üle linna piiride. Näiteks, kas polnuks vahva, kui Vanemuise teatris just samal ajal lavaküpseks saanud Purcelli ooperit "Fairy Queen" oleksid barokkmuusikahuvilised saanud festivali raames näha-kuulda ka Tallinnas?

29. jaanuaril avanes Mederi saalis võimalus kuulata kahte kontserti järjest. Esimesel mängis tšellist Natalia Gutman kolm Bachi süiti soolotšellole. Maailmanimega muusiku pillivaldamiskunst oli nii loomulik, nagu oleks ta oma tšelloga ühte kasvanud. Tšellistide kuldvarasse kuuluvad süüdid on talle aastakümnete jooksul sedavõrd omaseks saanud, et tema taotlused ja kontseptsioon jõuavad kuulajani vähimagi kahtlusemomenidita. Teisel kontserdil esines Joel Frederiksen – kas laulev lautmängija või end lautol saatev laulja? Tänapäeva kontserdikulastaja jaoks ei ole harjumuspärane, et muusik on ühtviisi hea vokaal- ja instrumentaalsolist, kuid selle võimalikkuses veendusid kõik kontserdil "Mina, Orfeus" viibinud. Muusiku bassi-

Trubaduur Joel Frederiksen.

FOTOD EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

hääli oli imeliselt kandev ja kaunis isegi kõige sügavamates nootides. Muusikalisel rännakul Inglismaalt läbi Prantsusmaa Itaaliasse kõlasid meisterlikult nii väljakirjutatud saated kui ka *basso continuo*. Kontsert oli oma pealkirja vääriline.

2. veebruaril toimunud "... just songs!" oli pretentsioonitu nime ja kirju, renessansist popini ulatuva kavaga kontsert Estonia kontserdisaalis vokaalansambli Die Singphoniker. Hästi mõjus kava ülesehituses kasutatud paaride printsiip, kus said kokku omavahel sisu poolest haakuvad laulud eri sajanditest. Kuueliikmelise ansambli liikmed on professionaalid, kes on oma väga erineva tämbriga hääled (kõige enam meeldis tenor Henning Jensen) sulatanud vaheldusrikkaks kooskõlak.

Suurimaks elamuseks festivalil oli 4. veebruaril Mustpeade Majas toimunud kontsert pealkirjaga "Vespro a voce sola" suurepärase ansambli La Fenice ja sopran Claire Lefilliâtre esituses. Seda kontserti võib julgelt nimetada muusikaliseks sündmuseks! Itaalia 16.–17. sajandi heliloojate teosed olid ühendatud antifoonidega, vormides kavast ühtse terviku, kus paigas oli iga väikseimgi detail. Viiuldaja Mira Glodeanu peenekoeline, ülimalt teadlik ja samas emotsionaalne pillikäsitlus oli ühtaegu delikaatne ja intensiivne, kord sulanduv, siis esiletõusev. Häält vabalt juhtiva vokaalsolisti kauni tämbri ja tsiingimängijast ansamblijuhi Jean Tubéry meisterliku pillivaldamisega moodustus sellest justkui särav ja keerukas kulttikand eksklusiivsel veneetsia siidkangal, mille "kudusid" Jean Marc Aymes klahvpillidel, Jérémie Papasergio

dulcian'il ja Juan Sebastian Lima teobil. Aitäh selle võimsa elamuse eest!

Barokkipidustused lõpetas 5. veebruaril Estonia kontserdisaalis kõlanud kava "Bach ja pojad" Tallinna Filharmoonikute, solistide ja dirigendi ning viiulisolisti Andres Mustoneni osalusel. Kui avateosena kõlanud Johann Christian Bachi Sümfoonia esimene osa oli esitatud rõõmsa üleolekuga, siis kolmanda osa põhjendamatu kiire tempo jättis äreva ja ebakindla mulje.

Kontserdi parim esitus oli Johann Sebastian Bachi kontsert BWV 1055 *oboe d'amore*'le. Oboemängija Paolo Pollastri, kes osales ka eelmisel, XXI barokkmuusika festivalil, on särav muusik, tema mõnus lavaline sarm kiirgab positiivsust ja kindlust. Solisti vaba musitseerimine nii kontserdi äärmistes osades kui ka *Larghetto*'s oli veenev, orkestrile antud selged impulsid aitasid kaasa ühtse terviku tekkimisele. Bachi kontserdi BWV 1057 esitus kahjuks nii hästi ei õnnestunud. Kontserdi kuulamist ja ilmselt ka mängimist segas algusest peale haamerklaveri häälestus, mis võrreldes kontserdi esimese teosega, kus pillil kõlas *basso continuo* partii, oli selleks ajaks tunduvalt vajunud ning ei haakunud enam orkestri ega ka pigem veidi kõrgema häälestuse poole kalduvate flöötidega. Vaatamata Ivo Sillamaa muusikaalsele ja väga virtuoossele esitusele ning headele flöödisolistidele (Claudio Arimany ja Heili Rosin) jäi haamerklaveri lausa "kriminaalne" häälestus kahjuks mõjutama kogu kontserdi muljet. Ehk oleks tulemus saanud parem, kui Sillamaa oleks tõepoolest oma partii esitanud klavessiinil, nagu oli kirjas kavalehel. Carl Philipp Emanuel Bachi sädelevas tšellokontserdis kõlas solist Patrick Demenga esituses eriti kaunilt kurvameelne *Largo mesto*. Wilhelm Friedemann Bachi flöödikontserdis tundus olevat probleeme solisti ja orkestri tempo- de ühildumisega, saatepartii järgnes solistile tihti väikese hilinemisega. Viimasena kaivas olnud J. S. Bachi topeltkontserdis haaras pilli ka dirigent ning elegantse Paolo Pollastri kõrval sai temast tõeline (ba)ro-kistaar viiulil.

Soovin barokkmuusika festivali pika traditsiooni jätkamiseks jõudu! Nii muusikuna kui ka festivalikorraldajana iseloomustavad Andres Mustoneni otsingulisus, innovatiivsus ja vaimustus, ning on üsnagu selge, et ta armastab asja, mida teeb.

Sõrmus ja liivakell

Mozarti “Figaro pulm”

Vanemuise laval

LOONE OTS

filoloog ja ooperisõber

Mozarti ooper “Figaro pulm”
Vanemuise väikeses majas.
Esietus 24. aprillil 2010.

Solistid, Vanemuise teatri orkester ja koor.
Lavastaja Indra Roga (Läti), muusikajuht ja dirigent Lauri Sirp, dekoratsioonikunstnik Mārtiņš Vilkārsis (Läti), kostüümikunstnik Anna Heinrihsone (Läti), koreograaf Inga Raudinga (Läti). Osades: krahv Almaviva – Taimo Toomast; krahvinna Rosina – Alla Popova, Karmen Puis; Figaro – Atlan Karp; Susanna – Pirjo Püvi; Cherubino – Maria Kallaste, Teele Jõks; Marcellina – Valentina Kremen; Bartolo – Märt Jakobson, Taisto Noor; don Basilio – Mati Kõrts; don Curzio – Tõnu Kattai; aednik Antonio – Jaan Willem Sibul; Barbarina – Merle Jalakas, Siiri Koodres.

Hall väljakutse?

“Figaro pulma” koor on rõivastatud halli, halli ja halli. Lavastaja tahtel on kooriliikmed isikupäratud marionetid, keda eristab ainult kaal ja kasv. Naised kannavad kole-daid blonde parukaid. Nad meenutavad kahtlaselt koonduslaagri vange, keda hullumeelne laagriülem kasutab inimeksperimentiks. Tunnet võimendavad koori meesliikmed, kes kannavad rünnakrühmlasi meenutavat vormi. Hoosam vaataja tuvastab rinnalogo – suure silma. Kõike nägevad mehed realiseerivad ühe väikeses territoriaalüksuse piires politseivõimu, tundub, et naiste üle. See võiks olla lavastuse filosoofia telg, aga tegelikult on asi pigem vastupidi.

Vanemuise Mozarti-tõlgendus on intrigeeriv pärast Estonia jõuproovi ooperiga “Così fan tutte”. Viimase lahendus ei tundunud kuigi veenev. Väljakutse peaga linna

teatrile: kas suudab tema ooperisõpra rohkem kõita?

Läti noore näitleja ning lavastaja Indra Roga mõtteviis on esmapilgul vaimukas ja uus. Kavalehel kinnitab Roga: “Vabadus ja õnn – need on illusioonid... Need, kes on üleval – on kohutavalt üksikud; need, kes on all – on pidevalt rahulolematud ja ronivad ülespoole... Pulm on järsk suunamuutus elus, uue maailma sündimine asjade senist korda muutes... Ainsaks mõtteks osutub puhas armastus, mis andestab kõik. Ja see on ainus, mis päästab maailma. Armas, lausa cherubinolikult süütu manifest. Miks mitte?”

“Figaro pulmaga” on selline häda, et seda lavastatakse ikka ja jälle, aga raske on uut pakkuda. Pole siis ime, et ka Vanemuise tõlgendusel on natuke *second-hand*i maik. Palju on puutepunkte Salzburgi 2006. aastast pärineva režissöör Claus Guthi lahendusega. Õnneks leidub ka erinevusi. Neist paremad on I vaatuse pöördtool, mis pakub ohtralt mängu- ja naljavõimalusi, ning järjekindlalt eksponeeritav, algul arusaamatu liivakujund. Müüri- ja kavaleht näitavad lumehange, milles nõrises liivakell. Kella kaitsetut pihta valvab laulatus-sõrmus. Me ei saa sõrmust kätte, purustamata kella ennast. Peen viide 18. sajandi mõrvoja kohusele olla pulmapäeval süütu.

Roga pakub elegantset mängulisust, mille tüvele on pisut vägivaldselt poogitud enam (krahv ja Susanna I vaatuses) või vähem (krahv ja Susanna III vaatuses) labast erootikat. Tänapäeva kujundustraditsioone järgides jätab stsenograaf Mārtiņš Vilkārsis – samuti külaline Lätist – seinad tühjaks valgeks, joonistamaks sinna mida iganes. Tegevuspaikade mikrokosmos on varaklas-

sitsistlik, detailid, nagu näiteks üksik hõbe-piinia IV vaatuses, paigas. Väike lava on I vaatuses ehk veidi üle kuhjatud, kuid kokku võttes heas mõttes märgiline. Eri ajastute segamine on õnnestunud, klassikaline Vidzeme või Valga-Võru-Tartumaa mõisakeskkond, kuhu põlvkonnad on pikka aega kultuurisammalt peale kasvatatud. Kõik toimib, isegi pöördtool.

Kostüümikunstnik Anna Heinrihsone, ikka Lätist, on samuti teinud väga head tööd, kus detailid osundavad sügavusse: krahvinna jakk ei luba unustada keskaja barbaarset feodaalaega, kuhu kuuluvad voorusevõõ ja esmaoõõigus. Cherubino ruuduline pintsakuta kostüüm on auruajastu Tom Sawyeri ja infoajastu räppari süntees. Figaro pats meenutab vahepealset valgestusaega. Susanna dekoltee viltune löige teatab topeltmängust.

Feministide rõõmusk

Susanna (Pirjo Püvi) sobib igati rolli: sale figuur, kena nägu, oskab näidelda, laulab. Ooperi algul oli hääl küll pinges, kuid pikapeale sai sellest üle. Püvi nõrk koht on konsonantide hääldamine, mis alati ei luba eestikeelset teksti mõista. Võrdleksin tema artikulatsiooni Olga Torokoff-Tiedebergi salvestustega 1930. aastaist. Usun, et selline *phen* hääldus ei ole lauljanna eesmärk. Õnneks on ooper liitkunst, mistõttu lavasarm seda puudujääki veidi vabandab. Neljanda vaatuse aaria “Deh, vieni, non tardar” on tema ja vahest eten-duse parim.

Susanna peigmees, abikaasa, kaaskanataja ning -sepitseja, lõpuks suur kaasvõit-ja ja Figaro (Atlan Karp), libreto järgi nõtked ja liikuvad, tegus vembumees, kes peaks

Stseen "Figarost". Vasakult Alla Popova, Taimo Toomast, Atlan Karp, Pirjo Püvi.

FOTO ALAN PROOSA

lummama omapoisi-oleku ja koomilise kii-vusega. Figaro peaks olema vaatajale sümpaatne. Muidugi, "Sevilla habemeajaja" päevadest on aega edasi läinud. Tavaliselt usutakse, et kümme aastat. Siis oleks kangelane keskeas, heast elust kosunud ja vastavalt vanusele maisem. Samas on algteksti järgi Almaviva ja Figaro pulmade vahet vaid kolm aastat. Nii võiks Figaro olla pea-aegu sama lahe sell kui Almavivat abielluda aidates.

Atlan Karp on eeskätt HÄÄL. Tugev, piisavalt kooli saanud bariton, kes tagalaval mõnikord siiski orkestrile alla jääb. Mida ei ole puudu. Mulje jääb nagu Dmitri Hovorostovskist. Ka selles mõttes, et Hovorostovski Figaro on jäik. Paar kohta II vaatuses, kus Karp üles sulas ja inimlikum paistis, ei muuda üldmuljet. Isiksusena on Karbi

Figaro sama tugev kui tema laul. Aga puudu jääb võlu, see, mis teeb Figarost publiku lemmiku. Karp on rohkem ähvardav kui kõitev. Ta on sedavõrd tuntu, et võib rahuga kuumal pliidil istuda. Tema teeniolek on rõhutatum kui Figaro puhul eeldaks. Tema käitumine I vaatuses finaalis paneb Susanna diivanil kummuli nutma. Cherubino juukselõikuse stseen on võigas ja karjub lastekaitsetöötaja sekkumise järele. Ja see julmus on põhjendamatu, lavastaja ei ole osanud seda veenvaks luua. Niisiis häälestub vaataja pärast vaheaega pigem Figaro vastu. Või vähemalt võtab teda suure kibestunu, tujurikkujana. Neljandas vaatuses peaks ta oma elu arvatavast hävingust kuuldes ütleva mitte "Ema, ma suren!", vaid "Mida muud neilt oodata ongi!". Tegelikult on see fraas aaria tekstis kirjas.

Aga Indra Roga Figaro paetel on naiste reetlikkuse kirjeldamiseks ainult üks värv.

Figaro võiks ju selline olla, kui tema vastasmängija krahv Almaviva asja tasakaalustaks. Armastatud võtte on näidata kurjalt veetlevat krahvi, kelles ikka oleks seda väge, mis kunagi Rosina ja praegu Susanna, Barbarina jt jalust rabab. Susannat saab näidata nii, et tema flirt tingib ja toetab krahvi soove. Seks iseenesest polnud ju 18. sajandi ratsionalismi ja elupöletamise topeilmängus patt; küsimus on lihtsalt naise abieluelse seksi võimatuses. Juba abiellunud Susanna oleks tabuvaba. *Vivat Almaviva!*

Taimo Toomast erineb Atlan Karbist sellega, et temal on lavastaja käskinud olla koomiline. Siniveri kaetud tobeda sinise (!) jahiülikonnaga – rollijoonis on kohe selge.

Natuke närune, natuke hale (andekalt on mängitud kõhuvalu kättemaksuaarias ja muidugi normaalne reaktsioon kuumale pliidile istudes) ja üsna palju eemaletõukav – selline on üks krahv aastal 2011. Beaumarchais kahtlemata kritiseeris, kuid ikkagi tolereeris ja salakesi kindlasti admireeris *ancien régime*’i kõrgkihi ülbureid. Kas Eesti ja Läti endised orjarahvad neimavad olnud alandusi? Toomast saab osaga kenasti toime, hääle poolest on Karp parem. Alumises registris kipub Toomastil hääled karedaks. Võib-olla on see juhus, sest muidu pole Toomastil seda muret kuulnud. Aga laulu ja mängu sujuv sulam nõuaks suuremat panust. Ikka lavastajalt, mitte Toomastilt.

Kui Figaro ja krahv ei lumma, jääb Susanna väärilise partneri roll paratamatult krahvinna Rosinale. Alla Popova on alati jätnud hea mulje, eriti Violetana. Vahest ongi tema sopran Mozarti jaoks liiga vägev, mistõttu ei pääse piisavalt mõjule leebus ja armastus. Teise vaatuse avaaaria “Porgi, amor” on tehnilisem kui sooviks. Kuid Popoval on eesti keele emakeelena rääkijate ees edumaa: tema aktsent ei sega, sest üla-kihi daam võibki sõnu teisiti hääldada kui lihtrahva lapsed. Eriti hea, et Valentina Kremen kasutab täpselt sama intonatsiooni – selge, et krahvinna kõnesteil on õpitud, kätte harjutatud, vist neissamades tundides, kus õpetajanna teda lapsepõlves “piinas”. Või jälgendab Marcellina käskijannat, paistmaks stiilsem – see polegi tähtis. Abikaasa vastu on Popova pigem karm kui õrn ja selle üle pole vaja vaielda – solvatud krahvinna on aadlisooast ja lisaks hispaanlanna. Popova ja Püvi on tore paar, täiendavad teineteist välimuselt ja saavad armukadedeist petistest kerge vaevaga jagu. Varane feminism lööb õide ja kannab vilja järgmises, Barbarina põlvkonnas. Naiste solidaarsus ületab ka seisusevahed. Selge, miks Cherubino ei oska kedagi eelistada.

Cherubinost ja headest kõrvalosadest Cherubino (Maria Kallaste) peaks olema ooperi kõige rokokoolikum karakter, pikantne poiss, keda laulab naine. Kaks ilusat aariat, toredad ümberriietumised. Mida paremat võiks laulja tahta! Siin-kirjutaja jaoks jäi Cherubino aga kõige kahvatumaks, eriti segas I vaatuse aaria. Teises vaatuses “Voi che sapete” ajal sain ka aru, miks. Tundub, et Maria Kallaste on harjunud laulma seistes, mitte mängi-

des, on kontsertlaulja. Teises ja neljandas vaatuses hakkas ka mäng usutavam paistma, mehine poos finaalis oli võit. Siiski soovitaks näitlemisega ja just rollilahendusega senisest rohkem vaeva näha (nüansse, nüansse, pooltoone, tekstis ja noodis on kõik vajalik kirjas!). Süü ei lasu ainult lauljal: teater võiks ette mõelda, kas Cherubino nõudlik roll on alles õppivale lauljannale see kõige sobivam. Siiski usun Kallastesse. Ootan tema Cherubinot mõne aasta pärast.

Lavastus ei jälginud ka Barbarina ja Cherubino suhet, jättes selle rohkem tüdruku kui poisi asjaks.

Terviklik ooper

Teistest tegelastest tõstaksin esile maitsekalt mängitud ja lauldud, ääretult soliid-selt mõjuvat Taisto Noort doktor Bartolona. Da Ponte järgi muidugi nii intelligentset Bartolot ei eeldaks, aga tervikust välja Noor ka ei lange. Jaan Willem Sibula roll aednik Antoniona on meeldejääv, Sibul mõjub lavale astudes ikka hästi. Talle sekundeerib Mati Kõrts don Basilio salakavala pilgu ja kõvera suuga. Tõnu Kattai tõestab end taas kui keegi, kes võib laval olla ka vähe aega, aga keda ära ei unusta. Valentina Kremen Marcellina osas laulab kergelt, kuigi tahtnuks rohkem elavust, eriti I vaatuse võistluses Susannaga. Ka misanstseen padjaga ei olnud mängult kõige loomulikum, kuid see jääb jälle lavastaja asjaks. Kahju, et lahendus järgis tavalist kupüüri ja kärpis Marcellina IV vaatuse aaria. Barbarina (Siiri Koodres) pääses hästi mõjule, türkiissinine kleit aitas selleks kaasa. Oli huvitav mõelda, et Koodrese Barbarina näib vähemalt kümme aastat vanem kui libreto pakub, seega on ta krahvinna ja Susanna eakaaslane. Seda rõhuasetust võinuks lavastaja rohkem viimistleda, praegu mängis Barbarina lihtsalt oma teksti.

Kavas on kirjas ka koreograaf Inga Raudinga. Tema suurim saavutus on balleti asendamine kummalise tervitusstseeniga, kus hallid pärisorjad liiguvad ballitantsusammul ja suhtlevad Almaviva kui võrdsega. Lisaks pakub ballettmeister viipekeelt ja muid kehalisi liigutusi, mis tõesti jutustavad koori õigusteta olukorrast, kuid ei ole põrmugi ilusad, veel vähem tantsulised. Ausam olnuks kirjutada kavva koreograafi asemel liikumisujuht. Eirata tant-

su Vanemuise balleti praeguse taseme juures – kurb. Koor laulab muide hästi, aitäh Piret Taltsile ja Katrin Nuumele.

Lõpuks tahaks anda üheksa punkti kümnest orkestrile. Hea kokkumäng, mõõdukad, mitte koketeerivalt uudsed tempod ei jäta heliloojat muusikajuhi varju – usun, et selle ilu on loonud kaua Saksamaal töötanud Mihkel Kütson. Duetis “Sull’aria/Che soave zeffiretto” oli dirigent Lauri Sirbi töö nii täpne, orkester nii ühtlane ja mozartlikult malbe, et numbri võinuks nimetada ümber trioks. Veel kord tuleb tänada hoonet: 18. sajandi saksa muusikute ihaldatud *Bienenton* tuleb seal paremini välja kui mõnes mahukamas saalis.

Peatu, hetk!

Vaatusest vaatusse liikuv liiva hulk on finaalsiks juba päris suur. Pöörase päeva kesköö tund jätab liivakella seisma. See on ühe aja lõpp. Maailm muutub, aga pole kindel, et paremaks. Me ei näe veel lund, aga me teame, et talv taeva ei jää. Jakid-mantlid võetakse välja, kraed keeratakse üles, valge valgus ei luba enam midagi varjata ja kõik saabki selgeks.

Patud on liivale kirjutatud ja lumi katab kõik jäljed. Varjud, mida valguskunstnik Martin Meelandi nii kenasti joonistab, kaovad. Krahvinna andestab. Järgneb apoteos: taevast langeb liiva, mis mõjub kui tähetolm. Valgele maale jäävad armastajate üksikud saarekesed, kus elu on võimalik. Ilus võimas kujund, suurepärase lõpp. Stopp! Nagu ütlevad proovireisija: ja see pole veel kõik! Paaride vahel algab midagi, mida rahvakeele hüütakse kabistamiseks. Üsna avalikult tulevad taas mängu iha ja liha. Kaheksateistkümnnes sajand hoidis kõrge ja madala lahus. Et ülevus liiga peale ei suruks, lõpetati bufo-ooper ikka mõne robustse võttega, mis vaataja maa peale tagasi tõi. Traditsioon ei räägi lavastajale vastu. Siiski oleksin tahtnud, et ülev tunne armastus, mida ehedal kujul nii harva kohtab, jäänuks võidutsema argielu labasuse üle. Et teineteist leidnud saanuksid pisut kauem nautida seda hetke, kui kõik on veel ees.

Se mi salvo da questa tempesta, piu non avvi naufragio per me. Kui olen selle üle elanud, ei karda ma enam merehädä. Indra Roga ja kõigi osaliste tööd võib kindlasti kuulata ja silmadki saavad oma osa. Seega võib Vanemuise tee ette võtta küll.

Laulude elav allikas Mari Kalkun

MARJE INGEL
kirjutamishuviline

Euroraudio kontsertsalvestus Kanuti gildi saalis 3. veebruaril.
Mari Kalkun – laul, 7- ja 12-keelne kannel, kitarr, akordion, klaver; Triin Norman – laul, klaver; Silver Sepp – klarnet, käsitrumm, löökpillid; Karoliina Kreintaal – viiul, laul; Tanel Kadalipp – kontrabass.

Mari Kalkuni kontserdi eel on Kanuti gildi eestuba tulijaid täis. Et saali pingiread on juba hõivatud, pannakse maha patjadest istumisasemeid. Sinna kogunenud põlvitavad või rätsepaistes kuulajad meenutavad palverändureid; ise tunnen end algu pigem uudishimust templisse astunud uskmatu möödakäijana. Aga kõrvalt jälgimise tunne hajub peagi ning liidab kohalviibijad ühtseks koguduseks. Vaevalt, et saali ühtki “uskmatut” jääb.

Mari Kalkuni muusikas on niisugune soojuse ja kodususe tunne, mis teeb selle kiiresti omaseks ka esmakordsele kuuljale – ilma igasuguse pingutuseta, vähimagi teadliku soovita kuulajale naha vahele pugeda. Seda laadi muusika lihtsalt on. Tegelikult on see pingutuseta lihtsus muidugi mõnevõrra petlik. Vaevalt jõuaks igäüks kui tahes pingevabalt või pingeliselt proovides sama hea tulemuseni. Kalkun aga vahetab järjest pille ja jätab mulje muusikuks olemisest kui maailma lihtsaimast ametist. Laulud voolavad temast välja otsekui looduslikust allikast.

Mitmeid pille (klarnetit ja löökpille ning vihisevat tuulepilli) mängib ka Silver Sepp. Tanel Kadalipp ei vaheta küll instrumenti, kuid paneb tavaliselt tummise tooniga kontrabassi soolo ajal viiulina vinguma. Triin Norman satub Mari Kalkuniga kohti vahetades korduvalt klaveri taha, aga tema põhiline kasutegur ilmneb taustalauljana. Ei teagi, kas olen varem nii hästi klapipivat solisti ja taustalaulja paari kuulnud – nagu laulaks solist stuudios iseenda häälele

ülemist häält juurde. Kui vokalistide tämbrite suurepärase haakumise võib kanda vedamise arvele, siis oma partii ja hääle solisti järgi sobitamise täpsuse ja väga puhta intoneerimise eest väärrib Triin Norman küll kiidusõnu.

Püüdes leida Mari Kalkuni muusikas võimalikke eeskujusid või samas suunas

Mari Kalkun – soe ja kodune.
FOTO ÜLO JOSING

minejaid, tekivad esmalt seosed Johansonidega. Mari Kalkun sarnaneb Kärt Johansoniga häälekäsitluse, rahvalaululäheduse ja otsese, ilustamata laadi poolest; vendade Johansonidega tekib paralleel mõne laulu kitarrisaadet kuulates. Loo “Vihmakõnõ” kandlesaadet tuleb aga meelde Veljo Tormise “Kalevala XVII runo” algust. Niisiis on Mari Kalkuni juured tugevasti eesti folgi- ja pärimustraditsioonis, seda enam, et tema ema ja isa on pärit Eesti kõige elujõulisema pärimuskultuuriga piirkondadest Kihnust ja Võrumaalt. Sellega aga seoste jada veel ei lõpe. Head eesti luulet on

mõistnud viisistada nii folklaulukutest vennad Urbid kui ka mitmed rock- ja popmuusikud. Ka Kalkun astub sellesse auväärseesse ritta, laenates tekste võru- ja kirjakeelsetelt poetidelt. Huvitaval kombel muutub tema muusika põhjaestlasest kuulajale omamoodi tõlkemasinaks – märkas, et vähemalt ühe laulu mõttest sain tänu Kalkuni muusikale suurepäraselt aru, kuigi sõna-sõnalt seda teksti tõlkida ei oskaks. Mõnes loos on ka jazzilikke sugemeid, samuti võib jazzilikuks pidada julgust häälega improviseerida, mida Kalkun kontserdil märksa rohkem ilmutab kui plaadidel. Nood improvisatsioonid on mõistagi servapidi ikka folgis ja pärimusmuusikas kinni.

Popi ja rockiga paistab Mari Kalkunil enam ühist olevat kui jazziga. Rahvalaulul ja rockmuusikal on üks märkimisväärne ühisosa – kordused, mis annavad lihtsale viisile või sõnumile väge. Kalkunil on õnnestunud see valem tööle panna. Eriti võimas on saanud “Tuulõ käen” Raimond Kolga tekstile. 20. sajandi süngevõitu keskpaigast pärit võrukeelne luuletus elab Kalkuni muusikas uut ja ilusamat elu, kui pagulasest poeet ehk kunagi loota osanuks. Mari Kalkuni huulilt kõlab fraas “viil ei tulõ surm, viil om mu rinna sisen vallus” peaaegu triumfeerivalt, ellujäämise ja vastupidamise manifestina. Ta ei küsi tuulelt Kolga sõnadega “kas olõt sina karistaja kohus ristirahva pääl?”, jättes tekstist välja viited nii religioonile kui ka mitme rahvuse, sealhulgas eestlaste karmile saatusele Teise maailmasõja ajal ja järel. Ainus, mis loeb, on olla elus ja tunda sellest rõõmu. Oma hüpnootiliselt korduva ellujäämismantraga on laulul “Tuulõ käen” potentsiaali saada tõeliseks rockihümniks. Jääb üle oodata, millal keegi (miks mitte autor ise!) loost rockiliku versiooni teeb ja sellega tuhandelisi saalitäisi hullutama hakkab.

Hõrk muusikaõhtu

TIINA PANGSEP
viuldaja

Kontsert sarjast "Violino Bis!" 11. jaanuaril Estonia kontserdisaalis. St. Lawrence String Quartet (Geoff Nuttall – viiul; Scott St. John – viiul; Lesley Robertson – vioola; Christopher Costanza – tšello).

Kontserdisari "Violino Bis!" on rikastanud meie kontserdielu palju deade, väga heade ning ka keskmiste solistide ja ansamblitega. Seekordne kvartetimuusika õhtu kuulus suurepärase hulka. Õhtu peategelane St. Lawrence String Quartet (SLSQ) esindab Kanadat, kuid tegutseb Californias Stanfordin, kus nad alates 1998. aastast on resideeriv ansambel Stanfordi ülikooli juures. SLSQ annab üle 120 kontserdi aastas ning neliku liikmed on pühendunud vaid kvarteti-mängule, mida tuleb mõista nii, et nad ei tööta samal ajal näiteks orkestrantidena. Kvarteti repertuaar on tohutu. Paar päeva enne Tallinna kontserti esinesid nad oma käsiloleva Euroopa turnee raames Helsingis, ja sedakorda hoopis teise kavaga. Eestist edasi viis kontserdireis neid Belgiasse, sealt Itaaliasse jne. Eriline on ka see, et esimese viiuli positsioon ei ole ansambelis kinnistunud ühe mängija kätte, vaid viuldajad vahetavad omavahel kohti.

SLSQ on sõnastanud oma loomingulise kreedona "tuua iga muusikateos kuulajate ette elava ja meisterliku ansamblitunnetusega ning austusega helilooja vastu". Etteruttavalt öeldes: siirast rõõmu musitseerimisest ja sügavat austust looja vastu sai publik ka kontserdil tunda.

Kontserdi avaloona kõlas Haydni kvartett D-duur op 20 nr 4, nn "Päikesekvartett". Kvartetid op 20 on oluline teetähis kvartetižanri arengus. Nad on ulatuslikud, uljad ja emotsionaalsed, kantud tol ajal levinud "tormi ja tungi" ideedest. Peale selle oli Haydn nende kirjutamise ajal eriti huvitatud fuugade kirjutamisest. Kvarteti esitatud Haydn lummas esimestest taktidest oma kõla nõtkuse, kujundirikkuse ning energiast pulbitseva musitseerimisega. Erilise värskuse SLSQ esitusele andis hõrk baroki interpretatsioonist lähtuv tõlgendus.

Nõtkele Haydnile järgnes Britteni kvartett nr 2 C-duur. Britten ise pidas seda kvartetti oma loomingu suureks õnnestumiseks. Teose esiettekanne toimus 1945. aastal ja see muusika on kantud sõja õhustikust ja traagikast. Meisterlik ja detailideni läbi tunnetatud esitus, kus mängijate pillide kõlad olid nii ühte põimunud, haaras sedavõrd, et esitajad justkui kadusid ja jäi ainult muusika... Sellised hetked on haruldased ja sööbivad mällu sügavalt erilisena.

Kontserdi teises pooles kõlas Beethoveni kvartett Es-duur op 127, mis on Beethovenil kaks aastat enne surma loodud teos ning pühendatud vene muusikapatroonile ja tšellistile vürst Nikolai Golitsõnile. Sellest ebabeethovenlikult lüürilisest ja rahvalike meeleoludega kvartetist jäi meelde suurepärase ansamblimäng, palju mängulisust ja pisut ehk liiga eksalteeritud *scherzando* karakter kolmandas osas.

Kui tavaliselt kurdetakse kammerkontsertide vähese publikuhoovi üle, siis SLSQ kontserdil oli suur rõõm näha rohkelt kuulajaid. Olles külastanud enamikku "Violino Bis!" sarja kontserte, on oluline märkida, et kasvanud on oma väärikas kvartetimuusikat austav kuulajaskond. Seetõttu soovin "Violino Bis'ile!" ka edaspidi õnnestunud valikuid meie kontserdielu rikastamisel!

MÄRTS

4. märts kell 19, Estonia kontserdisaal
Pärt – "Nekroloog"
Ullmann – Klaverikontsert (Eesti esiettekanne)
Tüür – Sümfoonia nr 8 (Eesti esiettekanne)
Herbert Schuch (klaver), ERSO, dirigent Olari Elts

11. märts 19 Estonia kontserdisaal
Sibelius – sümfooniline poeem "Bard"
Beethoven – Klaverikontsert D-duur (seade Viiulikontserdist)
Mustonen – "Jehkin livana"
Sibelius – sümfoonilised poeemid "Tapiola" ja "Finlandia"
ERSO, dirigent ja solist Olli Mustonen

25. märts kell 19, Estonia kontserdisaal
Eesti muusika päevad: Tüüri Fagotikontserdi Eesti esiettekanne ning uudisteosed Tulevilt, Körverilt, Lillelt ja Mattiesenilt.
Kadri-Ann Sumera (klaver), Jaak Sooäär (elektrikitar), Kristi Mühling (kannel), Vambola Krigul (löökpillid), Monika Mattiesen (flööt), Martin Kuuskmann (fagott), ERSO, dirigent Mihhail Gerts

31. märts kell 19, Estonia kontserdisaal
Fagerlund – "Isola"
Beethoven – Klaverikontsert nr 3 c-moll
Tšaikovski – Sümfoonia nr 4 f-moll
Nikolai Petrov (klaver), ERSO, dirigent Eri Klas

APRILL

8. aprill kell 19, Estonia kontserdisaal
Tšaikovski – Avamäng-fantaasia "Romeo ja Julia"
Rautavaara – Kontrabassikontsert "Angel of Dusk"
Šostakovič – Süit ooperist "Katerina Izmailova"
Ravel – Teine süit "Daphnis ja Chloe'st"
Mati Lukk (kontrabass), ERSO, dirigent Toomas Vavilov

29. aprill kell 19, Estonia kontserdisaal
Vask – "Credo"
Rannap – "Concerto grosso in uno movimento"
Tamberg – "Ballett-sümfoonia"
Rein Rannap (tšelesta ja klavessiin), ERSO, dirigent Ainārs Rubiķis

MAI

6. mai 2011 kell 19, Estonia kontserdisaal
R. Strauss – "Till Eulenspiegel'i lõbusad vembud"
Oboekontsert D-duur
Bernstein – Sümfoonilised tantsud "West Side Story'st"
Kalev Kuljus (oboel), ERSO, dirigent Mikk Murdvee

13. mai kell 19, Estonia kontserdisaal
Hooaja lõppkontsert:
Mahler – Sümfoonia nr 3 d-moll
Hermine Haselböck (metsosopran), Eesti Kontsertkoor, Tallinna Poistekoor, ERSO, dirigent Nikolai Aleksejev

Aasta parimad – TMKK noortekoor ja dirigent Ingrid Kõrvits.
FOTO TOOMAS TUUL

Kultuurkapitali ja Kooriühingu preemiasadu

Eesti Nuku- ja Noorsooteatri anti 28. jaanuaril üle Eesti Kultuurkapitali ja sihtkapitalide aastapreemiad 2010. Teiste laureaaside seas sai preemia tänavu juba mitmeti tunnustatud helilooja Urmas Sisask. Seekordne auhind tuli “universumi armastuse vahendamise eest”.

Tasub meenutada, et helikunsti sihtkapitali preemiad anti välja rahvusvahelisel muusikapäeval, 1. oktoobril 2010.

Rahvakultuuri sihtkapital tõstis aga esile teisi silmapaistvaid muusikuid ja muusikaelu korraldajaid. Puhkpillimuusika propageerimise ja õpetamise eest sai preemia Ilmar Kudu, võrokeelse rahva- ja laulupeo “Uma pido” korraldamise eest Triinu Ojar ning tantsuansambli Sõleke eduka tegevuse eest Ene Jakobson. Tulemusliku töö eest tunnustati kooridirigent Ingrid Kõrvitsat, kel tuli auhindu vastu võtta ka järgmisel õhtul Estonia kontserdisaalis. Nimelt jagas Eesti Kooriühing 29. jaanuaril kümnendat korda koorimuusika aastapreemiaid, nimetades läinud aasta parimaks dirigendiks Ingrid Kõrvitsa ning aasta kooriks tema juhitud Tallinna

Muusikakeskkooli noortekoori. Viimast tiitlit tuli jagada Tartu Poistekooriga, mida juhatavad Undel Kokk ja Annelii Traks.

Aasta dirigendi-muusikaõpetaja tiitli pälvis Haapsalu DO-RE-MI laulustuudio kooride juhataja ning Ridala Põhikooli õpetaja Anne Pääsuke, aasta orkestridirigendiks nimetati instrumendiõpetaja ning Kose Kiriku Pasunakoori dirigent Kahro Kivilo, nooreks dirigendiks Janne Fridolin ning parimaks puhkpilliorkestriks Eesti Noorte Puhkpilliorkester Aavo Otsa, Jaan Otsa ja Valdo Rüttemmaa dirigeerimisel.

Kokku jagati preemiaid kaheteistkümnes kategoorias ning nagu ütles Kooriühingu esimees Aarne Saluveer, on osa neist ajas muutuvad. Näiteks loodi tänavu juurde koostöö preemia, et anda see meie noorele poiss-sopranile, juba mitmeid silmapaistvaid kontsertesinemisi ja lavarolle teinud Heldur Harry Põldale.

Pidulikult kontserdil anti üle ka Gustav Ernesaksa nimelised stipendiumid, millest suurima (21 000 eurot) sai dirigent Tõnu Kaljuste. Muusikaakadeemias dirigeerimisosakonda juhatavat professor Kaljuste on kindel, et Ernesaksa väärilisi mantlipärijaid tuleb juurde.

Rahvusoperid vahetasid lava ja publikut

Jaanuaris andis Rahvusoper Estonia saalis külalissetendusi Läti Rahvusoper. Naabrite muusikateatri kõrge tase on siinsele publikule tuttav peamiselt üksikute külalissolistide esinemiste ja külalislavastajate tööde kaudu. Läti operi- ja balletiteatri viimasest suurejoonelisest visiidist Tallinna oli möödas juba kakskümmend aastat.

Seekord toodi kaasa kaks balletti – “Suveöö unenägu” ja “Giselle”, ja kaks operit – uuslavastus “Jevgeni Oneginist” ja “Madama Butterfly” 1925. aasta ajaloolises lavastuses. Etendused läksid edukalt ning said publiku sooja vastuvõtu osaliseks. “Kohtumine Läti Rahvusoperiga meie Estonia teatrisaalis tuletas taas meelde, et üsna meie külje all on suurepäraseid lauljaid, muusikud ja erksad kontseptuaalsed mõttemallid. Lauljad olid tõesti igas mõttes head ja seda viimse väikerollini!” kirjutas laulupedagoog ja ooperikriitik Tiiu Levald 11. veebruaril Sirbis.

Samal nädalal andsid estoonlased külalissetendusi Riias, tuues publikuni balletid “Kolm musketäri” ja “Metshaldjas” ning operid “Così fan tutte” ja “Armastus kolme apelsini vastu”.

“Eesti, Läti ja Leedu rahvusoperite leping kirjutati alla 2009. aasta lõpul ja see näeb ette koostööd aastani 2013. Lisaks külalissetendustele kajastab see ka lavastajate ja solistide vahetust, ettelaulmisi rollidele ja muud ühissetevõtmisi,” ütles teatrijuht Aivar Mäe.

Septembris on kavas etenduste vahetused Vilniuse operi- ja balletiteatriga.

Futurism Pärnu nüüdismuusika päevadel

Seekordsetel Pärnu nüüdismuusika päevadel (PNP) jaanuaris pühenduti muusikalise futurismi uurimisele. Selle mõttesuuna suu- rimaks saavutuseks võib pidada müra estetiseerimist. Futurismi ideed mõjutavad jätkuvalt nüüdismuusika tämbri maailma, andes impulsse uute muusikainstrumentide ehitamiseks ja uudsete mänguvõtete kasutamiseks. Festivali raames toimuski kaks töötuba, kus tutvuti eksperimentaalsete muusikainstrumentide ja nende mänguvõimalustega.

PNP kontsertidel sarjas "Abonement 007" astusid üles bariton Atlan Karp ja Repoo Ensemble Andrus Kallastu juhatusel, esitades Peter Maxwell Daviese ja Magnus Lindbergi loomingut; Kadri-Ann Sumera autorikontserdil "Maskid" kõlas muu hulgas Mos-solovi muusika ning sopran Kai Kallastu, tšellist Aare Tammesalu ja helilooja Hans-Gunter Lock töid kuulajani eksperimentaalset vokaal- ja elektroonilist muusikat. Põnevate kavadega pühapäevased kontserdid raekojas vältavad läbi terve hooaja, keskendudes väljaspool festivali ka teistele muusikastiilidele.

PNP kavva on alati kuulunud interdistsiplinaarne sümposion. Sel korral kõneldi futurismist kujutvas kunstis (Karol Kallas), vene kirjanduses (Toomas F. Aru) ja muusikas Luigi Russolo järgi (Maris Valk-Falk) ning Mart Jaanson rääkis religioosest tulevikuootusest missa Credo-vormelis "et expecto resurrectionem mortuorum".

Vähesest publikuhuvist hoolimata ei vaibu PNP korraldajate entusiasm nüüdismuusikat esitada ja uurida. Viimastel aastatel on tehtud koostööd ka kunstifestivaliga "In graafika". Järgmisel talvel toimuvad nüüdismuusika päevad juba üheksateistkümnendat korda; korraldab Eesti Arnold Schönbergi Ühing Andrus Kallastu eestvedamisel.

Kolme kooli pianistid võtsid mõõtu

Jaauari lõpul toimus taas juba pika traditsiooniga kolme keskastme muusikakooli, Tallinna Muusikakeskkooli, Otsa kooli ja Elleri kooli klaveriõpilaste konkurs. Seekord peeti see Tartus. Žürii esimees oli Marko Martin EMTAst, liikmed Kai Ratassep (TMKK, EMTA), Andres Mutso (Elleri kool) ja Siim Poll (Otsa kool).

Marko Martini sõnul on selline üritus väga tänuväärne ning aastakümnete jooksul on konkursilt läbi käinud peaaegu kõik Eesti pianistid. "Lõpukõnes öeldakse sageli, et tegelikult olete te kõik võitjad. Kunagi kui ise konkurssidel käisin, ma seda ei mõistnud, mõtlesin, kuidas siis nii, mõni saab esikoha, mõni teise või kolmanda, kuidas siis kõik on võitjad? Aga nüüd saan aru, mida see tähendab. Kõik te olete saanud väga palju häid kogemusi alates ettevalmistusest, kava valikust, aja planeerimisest ja sellest, kuidas end võistluseks kokku võtta. See on kõigile midagi juurde andnud ja see on teie kõigi võit," ütles Martin.

Igas vanuserühmas jagati välja kolm auhinna kohta ning mitmeid diplomeid. Olgu siin ära toodud parimatest parimad. Esimese kursuse / 9. klassi arvestuses sai esikoha Rasmus Andreas Raide (TMKK), teiselt kursusest / 10. klassist Joosep Teppo (TMKK), kolmanda kursuse / 11. klassi pianistidest jagasid esikohata Sten Heinoja ja Karl Peterson TMKKst ning vanima rühma ehk neljanda kursuse / 12. klassi parimad olid Elleri kooli õpilased Grete Jädal ja Joonatan Jürgenson.

Otsa kool võõrustas Londoni Purcelli kooli

"Henry Purcell meets Georg Ots" – sellise pealkirjaga kontserdi andsid 29. jaanuaril Kadrioru lossis Purcell School of Musicu koor Londonist ning Otsa kooli barokkmuusika ansambel Nova Casa, juhendajaks vastavalt Joy Hill ja Reinut Tepp. Ühiskontserdil kõlas muu hulgas Purcelli, Tippetti, Vaughan Williamsi, Pärdi, Sisaski ja Pärt Uusbergi looming. Toimus ka kahe kooli

kompositsiooniosakondade kohtumine, kus kuulati noorte heliloojate uusi teoseid.

1962. aastal asutatud Purcelli-nimelise erakooli patroon on prints Charles ning aupresident *sir* Simon Rattle; koolis õpib andekaid muusikuid üle maailma. Tallinnas esinenud kooris laulsid erinevate erialade õpilased, esindatud olid keel- ja löökpillid, oboe, metsasarv, laul ja helilooming. Laulmine valikainena avardab noorte muusikute arvates silmaringi, on abiks solfedžo õppimisel ja lisab esinemiskogemusi.

"Nende proovi jälgides olin lummatud sellest, kuidas otsiti kõla, mis lööks särema ja tekitaks ruumis vastukaja. Koostöö Nova Casaga, mis kestis küll vaid paar päeva, lõi muusikute ühise hingamise," vahendas oma muljeid Otsa kooli õppejõud Lembi Mets.

Kahe kooli koostöö sai alguse Otsa kooli direktori Arne Saluveeri kohtumisest Joy Hilliga Jaapanis, millele järgnes brittide esimene visiit Kooriühingu suvelaagrisse Vigalas. Eesti Vabariigi 90. aastapäeva muusikaliste kingituste sarjas kanti Londoni St Pauli katedraalis koos ETV tütarlastekooriga ette Sisaski uudisteos "Veni, Creator Spiritus".

Klaveriansamblite festivalid Lasnamäe Muusikakoolis ja Valgas

Lasnamäe Muusikakooli kogunes 5. veebruaril 86 õpilast-õpetajat osalemaks klaveriansamblite festivalil "Allegro". Aastail 1999–2010 toimus ansamblite festival Kohila Koolituskeskuses Tohisool, kuid edasisest korraldamisest kahjuks loobuti. Klaveriansambliselt Allegro pidas oluliseks seda üritust jätkata ja väga head tingimused leiti selleks Lasnamäe Muusikakoolis.

Festivalil "Allegro" osales 38 klaveriansamblit üheteistkümnest koolist: 34 duot ja neli kuuel käel ansamblit. Noori muusikuid oli tulnud Lasnamäe, Paldiski, Saku, Türi, Märjamaa ja Paide muusikakoolist, Jõelähtme Muusika- ja Kunstikoolist, Kiili Kunstide Koolist ning Kohila Koolituskeskuse muusikakoolist. Et festivalil polnud žüriid, said kõik musitseerida ilma võistluspingeta, iseenda ja kuulajate rõõmuks, ning õnnestunud esinemisi oli palju.

Lisaks õpilasansamblitele oli võimalus kuulata ka nelja klaveriõpetajate duot Tallinna Muusikakeskkoolist, Otsa koolist, Paldiski ja Lasnamäe muusikakoolist.

Arvukas osavõtt festivalist näitas, et klaveriansamblimäng on väga populaarne. Peab imetlema õpetajate töökust, kes teevad seda suuresti entusiasmist, sest koolide võimalused ansamblitundide taastamiseks on piiratud.

Festivali korraldajad, Klaveriansambliselt Allegro ja Lasnamäe Muusikakool tänavad kõiki osalejaid ning ürituse toetajat Eesti Kultuurkapitali.

*

12.–13. veebruarini toimus Valgas 16. rahvusvaheline klaveriansamblite festival, mis kulmineerus klaveriorkestri kontserdiga. Pianistid esitasid eesti heliloojate loomingut neljal klaveril ja kuuteistkümnel käel. Juba 2002. aastast tegutseva "orkestri" moodustavad pianistid Nata-Ly Sakkos, Toivo Peäske, Kai Ratassep, Mati Mikalai, Reet Kopvillem-Ruubel, Piret Habak ning Piret ja Lauri Väinmaa ning see on kogu maailmas ainulaadne kooslus.

"Valmis repertuaari meie orkestrile ei ole, nii et tellime heliloojatelt teoseid. Seni on meile kirjutanud Urmas Sisask, Ülo Krigul,

Kõik festivalil "Allegro" osalenud mahuvad napilt ühele fotole.

FOTO ERAKOGUST

Peeter Vähi ja Jaan Rääts," rääkis Lauri Väinmaa.

Festivalil Valga Muusikakoolis osales veerandsada klaveriansambliit Eestist, Lätist ja Leedust. Kuna paljudes muusikakoolides ansamblimängu ei õpetatagi, on Valga festival innustanud noori muusikuid sellest rohkem huvituma ja ansamblirepertuaari omandama.

TMKK noored solistid Tallinna Kammerorkestri ees

Tallinna Muusikakeskkooli tiheda kontserdihooaja üks oodatuid sündmusi on ühiskontsert Tallinna Kammerorkestriga, solistideks kooli parimad noored interpreetid.

Orkestri ette pääsemiseks tuleb eelnevalt läbida koolisisene konkurs, kus tänavu jäid sõelale Maria Tiimus (viul), Robert Traksmann (viul), Rasmus Andreas Raide (klaver), Ingely Laiv (oboe), Valle-Rasmus Roots (tšello), Georg Mirek King (klaver), Kaia Voitka (viul), Johannes Põlda (tšello), Andrei Štin (vioola) ja Konstantin Suhhovski (klarnet) ning noorimate solistidena Rasmus Peäske (viul, 3. kl) ja Elanor Allmann (viul, 4. kl).

Varasematel aastatel "Kivimäe virtuoside" nime all toimunud kontsert kandis seekord pealkirja "Kumisevad killud" ning toimus 10. veebruaril Tallinnas Mustpeade Majas. Pealkirjaks andis inspiratsiooni Mart Siimeri esiettekandele tulnud teos "Kumisev kild" viiulile ja orkestrile (solist Maria Tiimus). Öhtu pakkus kuulajatele veel teiseigi esiettekande, Märkt-Matis Lille teose "Meenutus" tšellole ja kammerorkestrile (solist Valle-Rasmus Roots).

Ühiskontsert on omamoodi kummardus sel aastal 50. tegevusaastat tähistava kooli väärikale ajaloolle ja pärandile – koosneb ju Tallinna Kammerorkester valdavalt TMKK vilistlastest. TMKK on lõpetanud ka heliloojad Mart Siimer ja Märkt-Matis Lill ning orkestrit dirigeerinud Mikk Murdvee.

Noorte muusikateadlaste konverents ja noorte heliloojate kohtumiskontsert

11. veebruaril said kaheksandat korda kokku keskastme muusikakoolide muusikateooria õpilased, seekord Otsa koolis. Osakonnajuhataja Raili Sule ja õppejuhi Tiina Keele saatesõnade järel asuti kuulama erialaste uurimustööde põhjal tehtud ettekandeid.

Aastad ei ole alati võrdsed ja seekord olid arvilises ülekaalus Tallinna Muusikakeskkooli õppurid, juhendajaks õpetaja Kristel Pappel. Uurimustööd käsitlesid rõõmustavalt eesti muusikaelu. Nendeks olid: Liisa Margit Paatsi (TMKK, 9. kl) töö "Artur Kapi oratooriumi "Hiiob" esitused ja vastuvõtt läbi aastate", Karoliina Rebase (TMKK, 9. kl) ettekanne "Heino Elleri isiksus talle saadetud kirjade peeglis (1960. aastad)" ning Liivi Tootsi (TMKK, 10. kl) uurimus "Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Sügisfestivali algusest ja arengutest aastate 1999 ja 2009 põhjal". Laiem lähenemisenurk oli Laura Ojalo (TMKK, 11. kl) töös "Paralleele minimalistliku muusika ja kunsti vahel 1960.–1970. aastatel". Kahe ettekande teema oli praegune muusikamaastik ajakirjanduses ja õpilaste pilgu läbi: "Muusikaelu kajastamist eesti suurimates päevalehtedes (2010. aasta oktoobrikuu põhjal)" uuris Johannes Voltri (TMKK, 9. kl) ning "Kontserdihooaega 2009/2010 Kadrioru Saksa Gümnaasiumi õpilaste retsensioonides" käsitles Pärtel Toompere (Otsa kool, II kursus, juhendaja Maia Lilje).

Muusikateadlaste konverentsi kõrvale on tekkinud veel teinegi loominguline kohtumine. Neljandat korda toimus noorte heliloojate kohtumiskontsert. Oma uudisloomingut tutvustasid TMKK 9. klassi õpilased Christopher J. V. Carr ja Tanel Praakli õpetaja Kristo Matsoni klassist; Angela Kannukene, Sander Sokk, Tuuli Pruul, Ann Kuut ja Kristel Plaado Elleri koolist Alo Põldmäe klassist. Otsa kooli noori heliloojaid esindasid Tatjana Kozlova õpilased Ove-Kuth Kadak ja Ilja Massalov ning Kristo Matsoni õpilased Piret Pajusaar, Krõõt-Kärt Kaev ja Matis Leima.

Duo Jazz for Two Vene muusika pidunädalal.

FOTO ERAKOGUST

Vene muusika pidunädal Elleri koolis

Pidunädal on Elleri kooli traditsiooniline kevadsemestri tähtsündmus, mis on pühendatud mõnele muusikastiilile, piirkonnale või heliloojale. Seekordne vene muusika pidunädal pakkus teemakohaseid loenguid, meistrikklassi ja kontserte, peakülastest Orthodox Singers, Jazz for Two ja Peeter Laul.

Festivali proloogiks oli lauluosakonna vene romansside õhtu "Ma armastasin teid...". Avapäeval 7. veebruaril esines David Vseviov loenguga "Venemaa – lähedane ja kaugel".

Vokaalansambli Orthodox Singers lauljad ning kunstiline juht ja dirigent Valeri Petrov andsid meistrikkursuse maailma ortodoksi muusikast, tutvustades Kreeka, Serbia, Vana-Vene, Süüria ja teiste maade õigeusmuusikat ja selle interpreteerimist. Ansambli õhtusel kontserdil kõlas aga tänapäeva ortodoksimuusika.

Maailmakuulus duo Jazz for Two koosseisus Leonid Vintskevitš Venemaalt (klaver) ja Elleri kooli õpetaja Lembit Saarsalu (saksofonid) viisid läbi meistrikklassi "Esimesed Nõukogude Liidu džässmuusikud Ameerikas". Teemadeks olid folkloor džässis, Eesti ja Venemaa dialoog džässis, improvisatsioon kui hingeline seisund ja standardid duo loominguks. Kontserdiga "26 aastat Eesti-Vene dialoogi" esineti Tartu Linnamuuseumis.

Pidunädalal toimus veel mitmeid kontserte: sõpruskoolide J. Mediņši nim Riia Muusikakooli, Espoo Muusikainstituudi, Tampere ja Turu konservatooriumi ühiskontsert; Mussorgski "Pildid näituselt" Elleri kooli noorteosakonna ja eelklassi õpilaste ning rütmimuusikute esituses; üles astusid puhk- ja löökpilliosakonna solistid ja ansamblid ning Otsa ja Elleri kooli, TMKK ja Vanalinna Hariduskolleeegiumi muusikakooli õpilased. TÜ ajaloo muuseumis sai kuulda Tartu ja Elleri keelpillikvartetti.

Suure pidunädala lõpetasid professionaalid Vanemuisest ja Venemaalt. Vene ooperite aariaid ja duette esitasid Vanemuise solistid Alla Popova (sopran) ja Valentina Kremen (metsosopran), klaveril Andres Mutso. Soolokontserdi ja meistrikkursuse andis eesti juurtega pianist Peeter Laul Peterburist.

Festival vene muusikast oli sisutihe, arendav ja emotsionaalselt rikastav Elleri kooli perele, aga pakkus suurt huvi ka linnarahvale. Meistrikklassidest võtsid osa muusikaõpetajad, muusikud ja kultuurihuvilised mitmelt elualalt ning publiku hulgas oli Tartule omaselt palju noori.

Pianistide TALVEUNIversiteet Pärnus

Klaveripedagoog Arbo Valdma käis taas oma sünnilinnas Pärnus pianistide meistrikkursust läbi viimas. Rahvusvaheline TALVEUNIversiteet toimus 18.–25. veebruarini, tänavu juba kuuendat talve.

Seekordsel kursusel osales 19 pianisti, neist kuusteist Eestist ning kolm mujalt (Austriast ja Sloveeniast). Noored muusikud said esineda stuudiokontsertidel ning kohviku- ja koolikontsertidel, samuti astuti üles Pärnus sel aastal esmakordselt toimunud suurejoonelise ja erinevaid valdkondi hõlmava "Jääfestivali" raames gala-kontserdil "Spicy Ice" Pärnu kontserdimajas. Kaasa tegi Pärnu Linnaorkester, dirigeeris Neeme Järvi suviste meistrikkursuste kuaegne assistent Leonid Grin.

Meistrikkursuse tunnid toimusid Pärnu raekojas iga päev hommikust õhtuni ja olid tavapäraselt avatud ka huvilistele vaatlemiseks, kõik soovijad said noorte pianistide arengule kaasa elada.

Arbo Valdma kursused toimuvad Pärnus kaks korda aastas – talvel ja suvel. Augusti algul toimuv SUVEUNIversiteet on arvult juba kümnes.

Aavo Ots laureaadina Kooriühingu aastakontserdil.

FOTO TOOMAS TUUL

Eesti parim trompetiõpetaja Aavo Ots 60

Veebruari keskel tähistasid puhkpillimuusika sõbrad tunnustatud trompetisti, dirigendi ja legendaarse pedagoogi Aavo Otsa 60. sünnipäeva. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdisarja "Jubilate" raames astusid üles Eesti Noorte Wind Ensemble, Eesti Noorte Brass ja Reval Brass, solistideks paljud Otsa endised ja praegused õpilased. Erikülasena esines Hispaania Rahvusorkestri soolotrompetist Manuel Blanco Gómez-Limón. Ansambleid ja orkestreid dirigeeris Aavo Otsa noorim poeg Jaan Ots, kes tegutseb ka pianisti ja trompetistina. Aavo ja Meeli Otsa viiest muusikust lapsest soleerisid veel viiuldaja Ivi Ots ja trompetist Neeme Ots.

Päev hiljem, 13. veebruaril korraldas Aavo Otsa Muusika-studio Estonia kontserdisaalis noorte puhkpilliorkestrite ja vaskpilliansamblike suurejoonelise paraadkontserdi "Youth Winds Fest".

Otsa panust trompetimängu ja puhkpillimuusika populariseerimise ning arendamise Eestis on raske üle hinnata. Üle kolmekümne aasta kestnud pedagoogitöö jooksul Tallinna Muusikakeskkoolis ja EMTAs on ta üles kasvatanud suure hulga häid trompetiste, luues omamoodi koolkonna. Peale selle juhatab ta

mitmeid puhkpilliorkestreid ning korraldab kunstilise juhina aktiivselt puhkpillimuusika kursusi ja festivale üle Eesti.

Aavo Ots on dirigeerinud laulupidudel ning neljal korral on talle kui parimale puhkpilliorkestri dirigendile antud Eesti Kooriühingu aastapremia, nii ka tänavu. 2010. aastal pälvis ta Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapremia.

Tema sulest on ilmunud trompetimängu õpikuid, viimati "Tuulefantaasia. Trompetiõpetaja käsiraamat" ning juubelinädalal esitletud värskem väljanne "Õppides ja õpetades".

Hinnatud helirežissöör Enn Tomson 70

28. jaanuaril tähistas 70. sünnipäeva Enn Tomson, kes eesti professionaalsete helirežissööride mitte väga pikas reas on kahtlema-ta auväärse esikümnes.

Enn Tomson on oma elutöö teinud Tallinna Heliplaadistuudios selle eksisteerimise kolmekümne kahe aasta vältel. Erinevatel aegadel sõltus stuudio küll erinevatest leivaisadest, kuid selle meeskond on suure missioonitundega talletanud üle tuhande heliplaadi, valdav osa neist eesti muusikaga. Tomsoni roll on siin suur. Kui loetleda vaid tähtsamaid, siis mitmekümneplaadilised sarjad eesti heliloojate autoriplaate, Hortus Musicuse varajase muusika komplektid, lastemuusika, "Onu Remuse jutud"; plaadid tuntud rahvamuu-sikaansamblite, meie interpretide, ER segakoori ja ERSO repertuaarist jpm. Unikaalne ja ajalooliselt hindamatu väärtusega on 30-plaadiline sari "Eesti orelid", mis jäädvustas ühtlasi ka meie organistid.

Pole tähtsusetu, et Enn Tomson oli ka suurepärase režissööride õpetaja, nagu rõhutab tema käe all alustanu, tipprežissöörina Soomes karjääri teinud Enno Mäemets. Harrastusena laulis Tomson ansambelis Collage ja nende kaks heliplaati on tema töödest ühed markantsemad, nagu ka Jaan Räätsa "Marginaalid" op 65 Kalle Randaluga ja sama teose elektrooniline variant op 65a Enn Tomsoni, Kalle Randalu ja Sven Grünbergi teostuses. Omaaegsed eesti džässikorüfeed on jäädvustunud CD-l "Tiit

Paulus ja sõbrad".

"Helirežissööri amet lähtub kutsumusest teenida vähemalt kah-te jumalat, sest tehnika ja kunsti mõistmine on siin lahutamatud. Neid suudab ühendada ainult kõrge eetikaga inimene, kel on maailma asjadest sügav filosoofiline arusaam. Ilma nende omadusteta ei sünni tipprežissööre. Oma elutööga paigutub Enn Tomson just nende ritta," usub muusikaajakirjanik ja kauaaegne Eesti Raadio toimetaja Virve Normet.

Väikesel maakooriga oma helilooja

Ühel väikesel segakooriga polegi nii lihtne leida kavva uusi ja sobi-vaid laule. Olustveres tegutseva Lehola liikmeid teeb õnnelikuks teadmine, et neil on oma helilooja.

Maret Mölder on õppinud klaverimängu Viljandi Lastemuusikakoolis, koorijuhtimist Tallinna Muusikakeskkoolis ja konservatooriumis. Sekretärina töötav Maret on end tugevalt muusikaga si-dunud, andes põhikooli õpilastele pillitunde, saates klaveril tantsu-rühma treeninguid ning olles alates 1988. aastast kohalikus sega-kooris nii laulja, kontsertmeister kui ka koorijuht. Tasahilju hakkas ta katsetama lauluseadetega, looma lastele ja kirjutama ka koori-laule. Segakoor Lehola on neid jõudumööda ka ette kandud.

Umbes kakskümmend aastat tagasi võttis koor kavva Maret komponeeritud sünnipäevatervituse. Varsti lisandus Mart Raua murdetekstile loodud "Laulumõtsast", mida on esitatud ka Viljandi laulupidudel. Helilooja saab inspiratsiooni heast luulest. Ta on kir-jutanud Marie Underi, Lydia Koidula, Leili Andre, Minni Nurme ja teiste tekstidele. Tema koorilaulud on lüürilise põhitooniga, neis on värsket väljenduslaadi ja toredaid meeoleoluvarjundeid. Autor püüab oma loomingus arvestada ka maakooriga vokaalset suutlik-kust, tema loodud laule on kõigil häälerühmadel mõnus laulda.

Märtsi keskel, Maret Möldri 60. sünnipäeva kontserdil esitab koor tema laule "Kust ma laulu õppinud" ja "Üks rahvas sai kord laulule".

Swedbank toetab Arvo Pärdi Keskuse rajamist

Rahvusvaheline Arvo Pärdi Keskus ja Swedbank allkirjastasid koostöölepingu, mille kohaselt toetab pank keskuse raji-mist kolme aasta jooksul ligi 191 734 eu-roga.

Laulasmaale loodava Arvo Pärdi Kes-kuse eesmärk on säilitada ja tutvustada he-lilooja pärandit ning aidata teostada Pärdi muusikaga seotud uurimusi ja teadustöid. Arhiiv annab tervikliku ülevaate helilooja loomingust ning võimaldab ligipääsu käsi-kirjadele.

Ühtlasi on kavas anda välja stipendiume, kirjastada Pärdi ja tema loominguga seotud publikatsioone ning korraldada konverent-se, kontserte ja meistrisklasse.

Küllastajatele avatakse keskus 2015. aastal.

Eesti Kontsert 70

4. veebruaril tähistas Eesti Kontsert 70 aasta möödumist päevast, mil Kunstide Valitsuse juhataja Johannes Semper allkir-jastas käskkirja, mille alusel loodi ENSV Riiklik Filharmoonia. 1989. aastast Eesti Kontserdi nime kandev asutus korraldab igal aastal peaaegu 900 kontserti, olles see-ga suurim riiklik kontserdiorganisatsioon.

EK direktori Jüri Leiteni sõnul on numbri poolest küll pensioniealine asutus parimas eas ja üllatavalt kõbusa tervise juu-res. Sügisel alanud juubelihõnguline hoo-aeg on tulvil muusikaüritusi ning ka kul-tuurilukku minevaid sündmusi. 20. veeb-ruaril taasavatud Peterburi Jaani kirik on EK viies kontserdipaik, see tähendab regu-laarset kontserdikorraldust edaspidi ka väl-jaspool riigi piire.

Saaremaal võistlesid noored lauljad

Saaremaa Ühisgümnaasiumis jaanuari lõ-pul toimunud üleriigilisel solistide ja duet-tide konkursil sai *grand prix* Stefan Airapetjan Viljandi muusikakooli laulu-stuudiost Viva La Musica.

Kokku oli tänavusel konkursil esinejaid pisut üle saja ja kahekümnest koolist üle Eesti.

Lauluvõistlust peetakse Saaremaa Ühis-gümnaasiumis juba viieteistkümnendat aastat ning selle lavalt on tuule tiibadesse saanud mitmed tänased tuntud lauljad.

Tarkus. Tõnis Mägi.

Elwood

“Tarkus” valmis õigupoolest juba 2008. aasta 1. septembriks, kuid jõudis plaadile alles nüüd. Kolmele solistile (Tõnis Mägi, Chalice ja Liidia Mägi), kammerkoorile ja ansamblile loodud oratoorium kätkeb endas tunaseid ja tänaseid tähendamissõnu ning Mäele iseloomulikult hüriidset, ühtaegu eksootilist ja kargelt põhjamaist helikeelt.

Eks see helikeel ole ka õnnestunud ühisloomingu tulemus. Ansambli esitajad on peamiselt Taavi Kerikmäelt ja Robert Jürjendalilt, koori omad Oleg Pissarenkolt; lum-mavad soolod on Taavo Remmelil ja tablamängijal Arno Kalbusel. Chalice mõjub vokalistina võimsamalt kui eales (kes oleks võinud arvata, et riuklik räppar hakkab laulma kui Scott Walker) ning Liidia Mägi kanda on albumi õrnimad hetked (“Ta joonistas naeru”).

Tundub, et “Tarkus” on pärast 2003. aastal ilmunud “Siirust” Mäe enim tähelepanu äratanud album (mõni vahepealne oli ju ka tahtliku vaoshoitusega välja antud). Kahekümne esimese sajandi Tõnis Mägi on oma albumi taotlenud kontsertesituse vahetut sünergia ja elevust, kuid esinemistes omakorda hoidunud plaadile talletatud üksüheselt kordamast, eelistades seadeid varieerida, täiendada, liikumises hoida. Kuna sattusin oratooriumi elavas esituses kuulma alles tänava 2. veebruaril Tartus, ei tea ma öelda, mil määral erineb 2010. aasta jaanuaris salvestatud “Tarkus” teose esmaesitusest, kuid tänane “Tarkus” kõlab juba paljuski teisiti kui plaadil. Mitte ainult seetõttu, et Vanemuises luges Aarne Üksküla asemel vahetekste Peeter Volkonski ning Jarek Kasari asemel oli Jaan

Pehk. Kui Heili Vaus-Tamm tõstis Sirbi arvustuses esile kontrasti alguspole elektroonilise kõleduse ning lõpuosa mitmehääle ülevuse vahel, siis mulle tundus plaadi esimese osa helitaust ehk liigagi hillitsetud (kuna esimeses osas kantakse tekstid ette pigem melodeklamatsiooni kui lauludena, on tähelepanu instrumentaalseadel paratamatult rohkem kui tsüklil lõpupole). *Live*’is kõlas näiteks “Aega pole” nagu uuem Portishead või toosinane Scott Walker, edasi võis kuulda *tintinnabuli*’t või sãmplirãga, mida plaadil ei leidu (meenuse ka Joe Jacksoni alahinnatud album “Night Music”).

Eksistentsiaalselt pinget oli rohkem. Seda pinget jagus ka neenetsi muinasjuttu, mida Tartus vestis Volkonski; kord meelitas see publikult naerupuhvaku, kord pani saali kummastunud vakatama. Plaadil seda kahjuks ei leidu; ometi võinuks seda eelistada pikaks kiskuvale avalugemisele (Uku Masingu “Kõikide eksijate hingede pühaks”). Kui kontserdil töötasid avangu kümme-kond minutit ümberhäälestajana teistsugusele, sisekaemust soosivale ajarežiimile, siis plaati kuulates tähelepanu hajub.

Ent eks raba plaadilgi, kui dalai-laama tekstide vahele kõlab Koguja päeva-, aja- ja ajastukajaline manamine: “Häda sulle, maa, kui su kuningas on sulane...” Ning kuidas idamaistest kõlavärvideid-lausumismängudest kasvab välja karge ja meloodiline finaali: “Sim sala bim” (geniaalselt lihtne motiiv ja Tõnis Mäe naasmine glossolaaliasse), mainitud “Ta joonistas naeru” ning “Suur maalritöö” – kas nüüd nii uni-kaalne kui Vaus-Tammele tundus (uueast muusikast tulevad paralleelidena pähe Sigur Ros ja Efterklang), kuid kahtlemata hinge kinni võttev lõppmäng nii albumil kui kontserdisaalis.

BERK VAHER

kirjanik

Millest sa elad ja hingad? Els Himma.

Himma

Els Himma maagiline hääletämber on jätnud kustumatu jälje küllap paljude kuulmismällu. Õnneks on nüüd võimalik mälu värskendada kena lauljatar näopildiga CDga. Nooremale kuulajale, kelle jaoks Himma nimi seostub esmalt tema tütre Nancy tantsuhittidega, võib plaat olla meeldiv üllatus ja teejuht eesti levimuusika ühe kõige omapärase hääle juurde. Küll kahjuks ainult ühel laserketal; Els Himma puhul oodanuks pigem mahukat, sarja “Eesti kullafond” väljaandete mõõtu kahe- või kolmeplaadilist kogumikku. Kas tõesti pole ta oma pika lauljakarjääri jooksul piisavalt lindistanud? Olgu kuidas on, ka see plaat on tulvil üllatusi.

Esimeses tuhinas plaadi läbi kuulanud, hakkavad tekkima eelistused ja lemmikud. Els Himma vististi tuntuimat laulu “Millest sa elad ja hingad” üle kuulates veendun, et see on esitatud meisterlikult, hea tunnetusega. Samuti näivad Himmale hästi sobivat eksootilise maiguga lood, võib-olla tema eksootilise hääletämbri pärast. Plaadi plusspooles võib kanda avaloo “Samba” ja lauljatar kirjutatud eestikeelse tekstiga “Janu” (originaalis Antonio Carlos Jobimi “Água do beber”). Meeldivalt mõjuvad improvisatsioonivõimalusi pakkuv soomekeelne “Eksisin kord” ja ABBA cover “See tunne pole uus”; Eesti popklassikast pääseb võimsalt mõjule Rein Rannapi “Üksinduse aeg”. Eriti põnev üllatus on aga Erkki-Sven Tüüri “Linaväljade õotsumine”, kus Himma läheb rockile omase siiruse ja intensiivsusega otse laulu “sisse” ja tekitab kahjutunde, et me pole te-

da rohkem rocklauljana kuulnud. Seesama “sisse mineku” vajadus on mõnikord ehk ka lauljatar vastu töötanud. Näiteks jazzistandardeid tõlgendades kipub Himma oma eripärast sügavat hääletämbrist kohati liialt rõhutama ja sellest kujuneb omamoodi maneerlikkus, mis segab esituse siirana tajumist. Märksa härrivamalt jäävad kõrva laulud, kus eestikeelse teksti tase jääb alla muusika omale. Mõnele lääne loole nõukogude aja “viljastavate tingimustes” sobitatud saamatud tekstid kisivad alla mulje kogu loost. Nii juhtub *cover*’itega Stevie Wonderi lauldest (“Vapper naine” ja “Maestro”). Samas on teadmata põhjusel välja jäänud mõned lood, mida võinuks julgesti plaadile panna, kas või nõrgema tekstiga lugude asemel. Näiteks “Tütarlaps Ipanemast”, “Kesköö”, “Su ehteks ma ei saa”, “Märts” ja loomulikult “Must mees”, mis on samuti olnud üks Els Himma tunnuslaule.

MARJE INGEL

kirjutamishuviline

Juuuubel. Jäääär.

Muusatar OÜ ja Jäääär

“Juuuubel” on nagu *best-of*-plaat ja samas ei ole ka. Tagasisivaade bändi paarikümnele aastale küll, aga enamik lugusid on uuesti sisse mängitud ja uue arranžeringu saanud. Jääääre liikmete liikumise geograafiat ning mahuka diskograafia peenemaid detaile suudavad ilmselt täielikult hoomata ainult tõelised fännid. Neid Jäääärel muidugi jagub. Hiljutised juubelituuri kontserdid müüdi lipsti välja ja nii läks ka lisakontserdiga. Jääääre põhikoosseisus mängivad ja laulavad praegu Jaan Sööt, Tarvo Jaaksoo ehk Tarz,

Tõnu Timm ehk Tõun ja Teet Velling.

Legendi kohaselt sai bänd nime siis, kui muusik ja helimees Sulev Salm nägi unes lapi tarka, kes soovitanud bändile panna nimeks Jäääär. Nii jäänudki. Umbes samaladne, mõneti astraalne, kuid pühendunutele selgelt märgatav võbelev aura on bändi kohal hõljunud algusest peale. Pole midagi öelda – Jäääär on olnud olemas juba terve generatsiooni jagu. Kunagi suitsustes klubides täisnutud kampsunist on saanud perekonnareliikvia, mille tollane pikajuukseline hipikallakuga piiga, tänane ontlik pereema, on saanud edasi anda oma tütrele. Bändi areng on vaatamata koosseisumuutustele või siis just tänu sellele olnud sujuv ja heas mõttes isevoolav.

Viljandimaal Tānassilmas asuva Lohu talu köögilaua taga salvestatud materjal annab ansambli loomingu kohustusliku ülevaate. Plaadi avalugu ongi uusversioon bändi kõige-kõige esimesest salvestatud loost, maguskirbest ja tinavilega vürtsitatud Juhan Viidingu sõnadele loodud ballaadist “Laualinad”.

Kuigi tundlikku, samas kuidagi eemalolevat Jäääärt võib vabalt ette kujutada staadionikontserdil musitseerimas, on ansambli pärusmaaks ikkagi intiimsemad ja vahetumad paigad. Jäääär on emotsioon, mille sõnadesse panemine on individuaalne ning varieeruv. Märksõnadeks on melanhoolia, boheemlaslikkus ja Emajõe kohal hõljuv Tartu vaim. Vaimul on kolmepäevane habe ees, veinipudel märsis ning kitarre paelaga üle öla. Pole paha kooslus, eks ole? Kuigi, olgem ausad, Jäääär ei ole enam ammuilma Tartu bänd, kui ta seda üldse kunagi olnud ongi. Aga mõne ansambliga käivad sellised toredad lood lihtsalt kaasas.

Tagasihoidlikul ja rahulikul, kuid mitte stoilisel Jäääärel jagub endiselt sõnumit ja meloodiat ning muusikud oskavad seda edastada küpselt kui kunagi varem. Vanadele meenutuseks, noortele õpetuseks.

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

Nõiutud veerandtunnid. Enchanted Hours. Tanel Ruben Quintet.

Tanel Ruben

Tanel Rubeni kvinteti uus plaat on tõeline kodumaiste tähtede paraad. Viisikus on lisaks trummarist ansamblijuhile lauljatar Kadri Voorand, pianist Kristjan Randalu, saksofonist Raivo Tafenau ja kontrabassist Taavo Remmel. Nii tähise koosseisu puhul ei saagi tulemus olla midagi muud kui silmapaistev. Jääb mulje, et Tanel Rubeni omaloomingulised lood sündisid esmalt instrumentaalidena, millele Kadri Voorand seejärel enda kirjutatud tekstid lisas. Mitu pala on niivõrd pilliliku loogika ja meelidajoonisega, et Voorand mõjub paiguti pigem lisainstrumentina kui ansambli kohal trooniva solistina. Kuid väga hästi kontrollitud hääle, skättimistehnika ja teksti markeerimise oskusega lauljana sobib ta “häälepilli” rolli suurepäraselt. Plaadil on siiski ka mitu lugu, mis säilitavad vokaaljazzile omase tasakaalu laulja ja (saate)bändi vahel, nagu ballaad “Ainult südamega näed hästi”, avanumber “Nõiutud veerandtunnid” ja lõpulaul “Väsinud vana”. Raivo Tafenau mängib sopran- ja tenorsaksofonil mitu väga kauni tooni ja hea “minekuga” soolot, Kristjan Randalu on oivaline nii solisti kui ka saatjana. Taavo Remmeli tüse bass tagab toeka põhja ja Tanel Ruben õigustab oma liidrirolli nii trumhari kui ka heliloojana. “Nõiutud veerandtunnid” on hea näide sellest, et erkate värvide ja rütmidega rikastatud peavoolujazz kõlab ajakohaselt ja värselt ka 21. sajandil.

JOOSEP SANG

KUULA KA NEID

Raimond Valgre legend. Henn Rebane, Tõnu Raadik.

TEA Kirjastus

Plaadil kõlavad peaaegu kõik Raimond Valgre tuntumad meelid, mida mängib akordionist Henn Rebane, kes on teinud ka arranjeeringud. Viies loos teeb kaasa viuldaja Tõnu Raadik.

Jasonit ei huvita. J.M.K.E.

Stupido

Äsja 25. tegevusaastat tähistanud legendaarse punkansambli albumil on nii uut kui ka vana materjali. Kõik lood on cover'id laenulugudest, autoriteks Jaan Tättte, Hendrik Sal-Saller, Pjotr Tšaikovski, Juice Leskinen, Eppu Normaali ja teised.

Märts

Tallinnas

- 1. 03** kell 18 Ada Kuuseoks (klaver) raekojas
- 1. 03** kell 19 Violino bis!: Andrus Haav (viul), Ralf Taal (klaver) Estonia kontserdisaalis
- 2. 03** kell 19 Kaminamuusika: Toomas Vavilov (klarnet), Arvo Leibur (viul), Toomas Nestor (vioola), Aare Tammesalu (tšello) Vanalinna Muusikamajas
- 2. 03** kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvusoooper Estonias
- 2. 03** kell 19 Kohtumised kamina juures: Meelis Vind (klarnet), Tatjana Lepnurm (harf), Arno Kalbus (tablad ja löökpillid), Peeter Salmela (sitar), Garmen Tabor (tekst) Kloostri aidas
- 3. 03** kell 19 Mozarti ooper "Cosi fan tutte" Rahvusoooper Estonias
- 3. 03** kell 19 Kuldaeg – kummardus Poolale: Reinut Tepp (klavessiinisolist ja kunstiline juht), Tallinna Kammerorkester Mustpeade majas
- 4. ja 5. 03** kell 13 ja 19 Rodgersi muusikal "Helisev muusika" Nokia Kontserdimajas
- 4. 03** kell 19 ERSO, Herbert Schuch (klaver) ja Olari Elts (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 5. 03** kell 12 Orelipooltund: Henn Eerik toomkirikus
- 5. 03** kell 17 Meistrite Akadeemia: Alla Popova (sopran), Valentina Kremen (metosopran), Andres Mutso (klaver) Vene kultuurikeskuses
- 5. 03** kell 19 Esietendus: Ülo Vinteri ja Ülo Raudmäe muusikal "Pipi Pikksukk" Rahvusoooper Estonias
- 6. 03** kell 12 Ülo Vinteri ja Ülo Raudmäe muusikal "Pipi Pikksukk" Rahvusoooper Estonias
- 6. 03** kell 15 Laudate Dominum 20: Tallinna Piiskopliku Toomkoguduse koor, Anne-Mai Salumäe (dirigent), Veljo Reier (dirigent) toomkirikus *
- 8. 03** kell 19 Naistepäevakontsert: Elina Vidrike, Sabina Yordanova, Kadri-Ann Suss ja Tea Tuhkur (barokkfagott); Maarja Uus (plokklööd ja theorb), Reinut Tepp (klavessiin) Kadrioru lossis
- 8. 03** kell 19 Ma ootan sind...: Rahvusoooper Estonia koori ja solistide kevadkontsert raekojas
- 8. 03** kell 19 Outides ma pean su jälle leidma: Ott Lepland, Mihkel Mattisen, Andre Hein Mustpeade

majas

- 9. 03** kell 15 Sõrmuste isanda sümfonia: EMTA puhkpilliorkester, Eesti Kaitseväge orkester, Toomas Vavilov (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 9. 03** kell 19 Mere värvas: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent), Piret Aidulo (orel), Aare Tammesalu (tšello), Margus Vaht (tamtam) Nigulistes
- 9. 03** kell 19 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvusoooper Estonias
- 10. 03** kell 19 Ärkamine. Erkki-Sven Tüüri autorikontsert: Sinfonietta Riga, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Daniel Reuss (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 10. 03** kell 19 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusoooper Estonias
- 10. 03** kell 19 Naistepäevakontsert: ansambel Noorkuu, Tallinna Kammerorkestri kvintett Lauluväljaku klaas-saalis
- 11. 03** kell 19 ERSO, Olli Mustonen (klaverisolist ja dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 11. ja 12. 03** kell 19 Puccini ooper "Boheem" Rahvusoooper Estonias
- 11. 03** kell 22 Talvejazz: Kadri Voorand Trio Teater NO99 Jazzklubis
- 12. 03** kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus
- 12. ja 15. 03** kell 12 Ülo Vinteri ja Ülo Raudmäe muusikal "Pipi Pikksukk" Rahvusoooper Estonias
- 12. 03** kell 16 Hortus Musicus Väravatornis
- 12. 03** kell 19 Vox Clamantis Nigulistes
- 13. 03** kell 19 Eliitkontsert: Age Juurikas (klaver), Rein Rannap (klaver), Marko Martin (klaver), Toomas Vavilov (klarnet), Henry-David Varema (tšello), Peep Lassmann (klaver) Estonia kontserdisaalis
- 14. 03** kell 13 René Eespere muusikal "Metsluigid": ETV tütarlastekoor, Otsa kooli sümfoniaorkester, Mihhail Gerts (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 15. ja 16. 03** Viini Straussi Orkester Nokia Kontserdimajas
- 16. 03** kell 19 Kontsertjazz: ansambel Jüumaki koosseisus Peeter Malkov (elektrooniline flööt), Robert Jürjendal (kitarr), Tiit Kikas (elektriviul) RO Estonia Talveaias
- 16. 03** kell 19 Ülo Vinteri ja Ülo Raudmäe muusikal "Pipi Pikksukk"

Rahvusoooper Estonias

- 16. 03** kell 19 Kaminamuusika: Tuule Kann (kannel) ja Jaak Sooäär (kitarr) Vanalinna Muusikamajas
- 16. 03** kell 20 Talvejazz: Lucia Recio & Didier Petit; Rouge Madame Von Krahli baaris
- 17. 03** kell 19 Balletiõhtu "Othello. Who Cares?" Rahvusoooper Estonias
- 17. 03** kell 19 Orff ja Dvořák: Rahvusoooper Estonia koor ja orkester, Rahvusoooper Estonia poistekoor, Estonia Seltsi segakoor, Kadri Kipper (sopran), Mati Turi (tenor), Aare Saal (bariton), Arvo Volmer (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 18. 03** kell 19 Talvejazz. Tõnu Naissoo 60: Hammond Trio Kumu auditooriumis
- 18. 03** kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvusoooper Estonias
- 18.–19. 03** Nõmme Jazz: XI rahvusvaheline noortekonkurss "Jazzartist 2011" Nõmmel
- 19. 03** kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus
- 19. 03** kell 19 Ansambel Gregorian Nokia Kontserdimajas
- 19. 03** kell 19 Vanemuise teatri külalisetendus: Sonnenblucki ballett "Casanova" Rahvusoooper Estonias
- 20. 03** kell 16 Huvikeskus Kullo 70: sünnipäevakontsert Nokia Kontserdimajas
- 20. 03** kell 17 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusoooper Estonias *
- 21. 03** kell 19 Muusikaline kevad: Kaunimate Aastate Vennaskond Salme kultuurikeskuses
- 21.–26. 03** Eesti muusika päevad 2011
- 22. 03** kell 19 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvusoooper Estonias
- 23. 03** kell 15 Noorte Meistrite Akadeemia: Nadja Kuremi lauluklass Rahvusraamatukogu fuajees
- 23. 03** kell 19 J. Straussi operett "Nahkhiir" Rahvusoooper Estonias
- 24. 03** kell 19 Edgar Arro 100: ansambel Arrotajad Jaani kirikus
- 24. 03** kell 19 Eliitkontsert: Iris Oja (metosopran), Ulla Krigul (orel), Indrek Vau (trompet), Peep Lassmann (klaver) Estonia kontserdisaalis
- 24. ja 26. 03** kell 19 Rossini ooper "Tuhkatriinu" Rahvusoooper Estonias
- 25. 03** kell 19 Eesti Rahvusmeeskoor, Ragnar Rasmussen (dirigent) Jaani kirikus

- 25. 03** kell 19 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusoooper Estonias
- 25. 03** kell 21.30 Tallinn Music Week: klassikatähtede öökonsert Estonia kontserdisaalis
- 26. 03** kell 12 Edgar Arro 100: Ene Salumäe (orel) toomkirikus
- 26. 03** kell 12 Ülo Vinteri ja Ülo Raudmäe muusikal "Pipi Pikksukk" Rahvusoooper Estonias *
- 29. 03** kell 19 Contrabasso con amore: Mati Lukk (kontrabass), Siret Lust (kontrabass), Henry-David Varema (tšello), Nata-Ly Sakkos (klaver) Estonia kontserdisaalis
- 30. 03** kell 19 Kaminamuusika: Kirill Ogorodnikov ja Jelena Ossipova (kitarr) Vanalinna Muusikamajas
- 30. 03** kell 19 Kálmáni operett "Silva" Rahvusoooper Estonias
- 31. 03** kell 19 Kirikupühad Maarjamaal. Mederi "Matteuse passioon": Tõnis Kaumann (Evangelist), Uku Joller (Jeesus), Kädy Plaas (sopran), Studio Vocale, Tallinna Barokkorkester, Toomas Siitan (dirigent) Jaani kirikus
- 31. 03** kell 19 ERSO, Nikolai Petrov (klaver), Eri Klas (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 31. 03** kell 19 Verdi ooper "Maskiball" Rahvusoooper Estonias

Tartus

- 1. 03** kell 19 See on, laps, meie muld: Tõnis Mägi (vokaal), Jarek Kasar (vokaal), noorteorkester Reaalmažoor Vanemuise kontserdimajas
- 2. 03** kell 15 Ooperitund "Appi! Ooper?" Vanemuise suures majas
- 2. 03** kell 19 Violino bis!: Andrus Haav (viul), Ralf Taal (klaver) Tartu Ülikooli aulas
- 2. 03** kell 19 Tšaikovski ballett "Uinuv kaunitar" Vanemuise suures majas
- 4. 03** kell 19 Maestro: Indrek Leiva-tegija (tšello), Tatjana Tšernitska (klaver) Tartu Ülikooli aulas
- 5. 03** kell 18 Arabesk: balletigala Vanemuise suures majas
- 6. 03** kell 16 Kanderi muusikal "Ämbliknaise suudlus" Vanemuise suures majas *
- 8. 03** kell 12 Olav Ehala muusikal "Nukitsamees" Vanemuise suures majas
- 8. 03** kell 19 Naistepäevakontsert:

ansambel Noorkuu, Tallinna Kammerorkestri kvintett Jaani kirikus

8. 03 kell 19 Muusikaline kevad: Kaunimate Aastate Vennaskond Vanemuise kontserdimajas

9. 03 kell 15 Ooperitund "Appi! Ooper?" Vanemuise suures majas

10. 03 kell 17 Naistepäevakontsert: Koit Toome (vokaal), Jorma Puusaag (kitarr) Athena Keskuses

10. 03 kell 19 Kus on kodu koht...: heategevuskontsert Peetri kirikus

11. 03 kell 19 Ärkamine. Erkki-Sven Tüüri autorikontsert: Sinfonietta Rīga, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Daniel Reuss (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

12. 03 kell 20 MAA ja ILM: ansambel Frikar (Norra) Vanemuise kontserdimajas

13. 03 kell 12 Olav Ehala muusikal "Nukitsamees" Vanemuise suures majas

*

15. 03 kell 19 Offenbachi operett "Orpheus põrgus" Vanemuise suures majas

16. 03 kell 12 Muusikatund "Ajalugu muusikas" Vanemuise väikeses majas

16. 03 kell 19 Sonnenblucki ballett "Casanova" Vanemuise väikeses majas

16. 03 kell 19 Valge klaver: klaveriduo Ebe Müntel – Jorma Toots Tartu Ülikooli aulas

17. 03 kell 13 René Eespere muusikal "Metsluigid": ETV tütarlastekoor, Otsa kooli sümfooniaorkester, Mihhail Gerts (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

17. 03 kell 19 Massen'et ooper "Manon" Vanemuise väikeses majas

18. 03 kell 19 Kaunimad hetked su elus: Kaunimate Aastate Vennaskond Vanemuise väikeses majas

18. 03 kell 19 Styne'i muusikal "Sugar ehk Džässis ainult tüdrukud" Vanemuise suures majas

19. 03 kell 12 Lastekontsert "Lotte ja Bruno muusikatund" Vanemuise väikeses majas

*

23. 03 kell 19 Edgar Arro 100: ansambel Arrotajad Jaani kirikus

23. 03 kell 19 Tantsulavastus "Mowgli" Tauno Aintsi muusikale Vanemuise suures majas

24. 03 kell 12 Muusikatund "Ajalugu muusikas" Vanemuise väikeses majas

24. 03 kell 19 Webberi muusikal "Evita" Vanemuise suures majas

25. 03 kell 19 Sonnenblucki ballett "Casanova" Vanemuise väikeses majas

26. 03 kell 12 Priit Pajusaare muusikal "Detektiiv Lotte" Vanemuise suures majas

26. 03 kell 19 Eesti Rahvusmeeskoor, Ragnar Rasmussen (dirigent) Jaani kirikus

26. 03 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto"

Vanemuise väikeses majas

*

29. 03 kell 12 Ooperitund "Appi! Ooper?" Vanemuise suures majas

29. 03 kell 19 Purcelli semi-ooper "Haldjakuninganna" Sadamateatris

30. 03 kell 19 Contrabasso con amore: Mati Lukk (kontrabass), Siret Lust (kontrabass), Henry-David Varema (tšello), Nata-Ly Sakkos (klaver) Vanemuise kontserdimajas

30. 03 kell 19 Kirikupühad Maarjamaal. Mederi "Matteuse passioon": Tõnis Kaumann (Evangelist), Uku Joller (Jeesus), Kädy Plaas (sopran), Studio Vocale, Tallinna Barokkorkester, Toomas Siitan (dirigent) Jaani kirikus

30. 03 kell 19 Mozarti ooper "Figaro pulm" Vanemuise väikeses majas

31. 03 kell 19 Adami ballett "Giselle" Vanemuise suures majas

Pärnus

6. 03 kell 14 Abonement 007: Tallinna Keelpillikvartett raekojas

7. 03 kell 19 Muusikaline kevad: Kaunimate Aastate Vennaskond Pärnu kontserdimajas

10. 03 kell 19 Sõrmuste isanda sümfoonia: EMTA puhkpilliorkester, Eesti Kaitseväge orkester, Toomas Vavilov (dirigent) Pärnu kontserdimajas

12. 03 kell 17 Üheskoos: rahvatantsansambel Kajakas, neidudekoor Argentum Vox Pärnu kontserdimajas

13. 03 kell 14 Abonement 007: Tartu Kammerorkester, Diana Liiv (klaver), Taavi Nachtigall (dirigent) raekojas

14.–20. 03 Laste ja noorte muusikafestival "Muusikamoos": kontserdid, loengud ja töötoad

15. 03 kell 13 René Eespere muusikal "Metsluigid": ETV tütarlastekoor, Otsa kooli sümfooniaorkester, Mihhail Gerts (dirigent) Pärnu kontserdimajas

15. 03 kell 19 Muusikamoos. Rouge Madame: Lembe Lökk (vokaal), Jean-Christophe Onno (kitarr, klahvpillid) Endla teatri kohvikus

17. 03 kell 19 Kontsertjazz: ansambel Jümaki koosseisus Peeter Malkov (elektrooniline flööt), Robert Jürjendal (kitarr), Tiit Kikas (elektriviil) Pärnu kontserdimajas

18. 03 kell 11 ja 13 Muusikamoos: Pärnu Filharmoonia puhkpillikvintett ja luuletaja Contra raekojas

18. 03 kell 19 Eliitkontsert. Põhjamaa pilte: Iris Oja (metsosopran), Ulla Krigul (orel) Elisabeti kirikus

19. 03 kell 16 Muusikamoos. Koorimoo: Pärnu Noortekoor, Anne Uusna (dirigent), Pärnu Kunstide Maja noorte meeskoor, Marika Pärk ja Evelin Mei (dirigidid) Pärnu kontserdimajas

20. 03 kell 14 Abonement 007.

Wagner: Kai Kallastu (sopran), Atlan Karp (bariton), Liina Lill (klaver), Andrus Kallastu (klaver) raekojas

20. 03 kell 16 Muusikamoos. Bändomaania: parimad noortebändid Endla teatri Küünis

24. 03 kell 19 Vocalissimo: Aile Asszonyi (sopran) ja ansambel Vivacello Pärnu kontserdimajas

25. 03 kell 19 Kevade lummuses: Pärnu Linnaorkester, Maano Männi (viil) Pärnu kontserdimajas

27. 03 kell 14 Abonement 007. rePRESSIOON: ansambel Resonabilis raekojas

Viljandis

2. 03 kell 20 Viljandi Jazziklubi Pärimumuusika Aida kohvikus

4. 03 kell 19 EMTA pärimusmuusikute kontsert Pärimumuusika Aidas

9. 03 kell 20 European Jazz Motion: Viljandi Jazziklubi Pärimumuusika Aida kohvikus

11. 03 kell 19 Naistepäevakontsert: ansambel Noorkuu, Tallinna Kammerorkestri kvintett Jaani kirikus

12. 03 kell 11 Pärimushommik: Tanel Kadalip (kontrabass) Pärimumuusika Aidas

17. 03 kell 13 Kontsertkohtumine: Ants Nuut ja Trio Naturale Pärimumuusika Aidas

19. 03 kell 19 Muusikaline kevad: Kaunimate Aastate Vennaskond Pärimumuusika Aidas

25. 03 kell 19 Kaminamuusika: Witek ja Ania Broda Pärimumuusika Aidas

Jõhvis

2. 03 kell 19 See on, laps, meie muld: Tõnis Mägi (vokaal), Jarek Kasar (vokaal), noorteorkester Reaalmažoor Jõhvi kontserdimajas

16. 03 kell 12 René Eespere muusikal "Metsluigid": ETV tütarlastekoor, Otsa kooli sümfooniaorkester, Mihhail Gerts (dirigent) Jõhvi kontserdimajas

19. 03 kell 13 ja 18 Rahvuskooper Estonia külalissetendus: Kálmáni ooper "Silva" Jõhvi kontserdimajas

31. 03 kell 19 Contrabasso con amore: Mati Lukk (kontrabass), Siret Lust (kontrabass), Henry-David Varema (tšello), Nata-Ly Sakkos (klaver) Jõhvi kontserdimajas

Mujal

4. 03 kell 17 Meistrite Akadeemia: Sigrid Kuulmann (viil), Marko Martin (klaver) Rakvere Rahvamajas

7. 03 kell 17 Looduse laul: Reval Ensemble Jõgeva muusikakoolis

7. 03 kell 19 Otsides ma pean su jälle leidma: Ott Lepland, Mihkel Mattisen, Andrea Hein Türi kultuurimajas

9. 03 kell 11 ja 13 Lastekontsert

"Lotte ja Bruno muusikatund" Võru kultuurimajas Kannel

9. 03 kell 19 Naistepäevakontsert: ansambel Noorkuu, Tallinna Kammerorkestri kvintett Türi kultuurimajas

10. ja 11. 03 kell 19 Muusikaline kevad: Kaunimate Aastate Vennaskond Keila ja Otepää kultuurikeskuses

12. 03 kell 16 Meistrite Akadeemia: Andreas Lend (tšello), Maarit Saarmäe (klaver) Tartu Linnamuuseumis

13. 03 kell 15 Muusikaline kevad: Kaunimate Aastate Vennaskond Rakvere rahvamajas

14. 03 kell 19 Muusikaline kevad: Kaunimate Aastate Vennaskond Paide kultuurikeskuses

18. 03 kell 12 René Eespere muusikal "Metsluigid": ETV tütarlastekoor, Otsa kooli sümfooniaorkester, Mihhail Gerts (dirigent) Paide kultuurikeskuses

20. 03 kell 17 Muusikaline kevad: Kaunimate Aastate Vennaskond Valga kultuuri- ja huvialakeskuses

21. 03 kell 19 Eliitkontsert: Indrek Vau (trompet), Peep Lassmann (klaver) Laulasmaa koolis

27. 03 kell 19 Tass teed. Eesti metsa lugu: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Peeter Perens (dirigent) Rapla kultuurikeskuses

27. 03 kell 19 Muusikaline kevad: Kaunimate Aastate Vennaskond Võru kultuurimajas Kannel

28. ja 29. 03 kell 19 Tass teed. Eesti metsa lugu: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Peeter Perens (dirigent) Kanepi seltsimajas ja Mooste folgi-kojas

30. 03 kell 12 Ooperitund "Appi! Ooper?" Valga kultuuri- ja huvialakeskuses

31. 03 kell 18 Hingemuusika: Margarita Voites (koloratuursopran), Piia Paemurru (klaver) Elva raekojas

Muusikasaated Eesti Televisioonis:

3. 03 Muusikadokk. Lootuse muusika 1/2 (Saksa, 2008)

10. 03 Muusikadokk. Lootuse muusika 2/2 (Saksa, 2008)

17. 03 Muusikadokk. Karimi teekond (Inglise, 2008)

24. 03 Erkki-Sven Tüür. Ärkamine

31. 03 Muusikafilm. Kõik, mida sa oled tahtnud teada klassikalise muusikast (Saksa, 2009)

Andmed on kontrollitud 18. veebruaril. Täpsem info kodulehekülgedel. Aprilli kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 14. märtsiks aadressil kristina@ema.edu.ee

Parmupill

CÄTLIN JAAGO

pärimusmuusik

Umbes kümme aastat tagasi, kui küsisin mõnelt tuttavalt, et kas mõnda pilli mängid, siis tihtilugu sain vastuseks, et ega öieti midagi ei mängi, aga parmupilli ikka oskan ja pill on ka olemas. Kui küsisin täpsemalt, et mis lugusid mängid ja kust oled õpetust saanud, siis oli vastuseks ikka, et eks tuntud lastelaule ja ise õppinud. Kui aga palusin mängida, sain üldjuhul näha põnevat suuakrobaatikat ning kuulda hingeldamist ja õhupurskeid läbi vibreerima tõmmatud pillikeele. Ning kui pidin arvama, et mis looga on tegemist, jäin jänni ja tundsin piinlikkust, et kas ma ei ole piisavalt musikaalne, et loost aru saada. Miskipärast on tekkinud arvamus, et kui parmupill helisema tõmmata ning suukoopa suurust muutes erinevaid ülemhelisid ning veidraid hääletsusi välja võluda, siis ongi pill selge ja võib julgelt väita, et seda ma ju oskan.

2000. aastal Norras viibides sain ma aga aru, kuidas parmupillil meloodiat tekitada, ning ega siin midagi müstilist olegi. Tegemist on kindla süsteemiga, mida on võimalik õppida ja omandada. Norra parmupillimängu traditsiooniga tutvudes hakkas mind üha enam painama küsimus, kas Eesti arhiivides leidub vanu salvestusi, mille järgi saaks mängida eesti mängutraditsioonist pärit lugusid?

Suur oli rõõm, kui kuulasin Eesti Kirjandusmuuseumi eesti rahvaluule arhiivis leiduvaid salvestusi. Esiteks muidugi seetõttu, et tänu August Pulstile, Cyrillus Kreegile ja paljudele teistele rahvaluule kogujatele on meil ajavahemikul 1922–1994 säilinud traditsioonilistelt mängijatelt üle viiekümne esituse. Teiseks rõõmustas just see, et tantsulugude meloodiad olid arhiivilindistustelt selgesti kuulda ning mängitud samas tehnikas, mida omandasin Norras. Eesti parmupillisalvestistel kuuleme vähemalt kolme selgesti eristatavat mängutehnikat: avatud-suletud ja avatud tehnika ning

avatud puhumistehnika. Need nimetused olen üle toonud Norra parmupillimängu traditsioonist ja need lähtuvad mängija kurgu positsioonist – sellest, kas kurk on avatud või suletud.

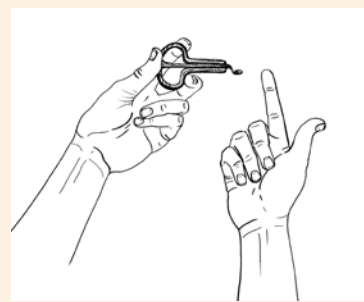
Edasine, võib julgelt öelda parmupillimängu taaselustamine, toimus juba loomulikku rada pidi. Kuulasin vanameistrite salvestusi, püüdsin neid järgi mängida ning taasesitada. Nii on paljud lood jõudnud ka pärimusmuusika ringkondadesse ning neid mängitakse ja teatakse. On tekkinud üha rohkem teadlikke parmupillimängijaid, kes tunnevad traditsiooni ja oskavad mängida meloodiaid.

Tänapäeval saab parmupilli õppida pärimusmuusikat õpetavates kõrgkoolides, nagu TÜ Viljandi kultuuriakadeemia ja EMTA, aga ka August Pulsti õpistus, kus viiakse läbi kahepäevaseid kursusi parmupilli meloodiatekitamise printsiipidest. Veel on sel kevadel ilmumas kakskeelne (eesti-inglise) kogumik “Eesti parmupill”, mis valmib koostöös eesti rahvaluule arhiiviga ja on kuues osa sarjast “Helisalvestusi Eesti Rahvaluule Arhiivist”. Kogumik on kolmesosaline: CD-plaat arhiivisalvestustega ning teksti- ja noodiraamat. Tekstiraamat tutvustab Eesti parmupillimuusika traditsiooni, kuutteistkümmet pillimeest ja nende esitatud lugusid ning õpetab parmupilli mängutehnikaid. Noodiraamatus on valik CD-l kõlavate parmupillilugude noodistustest.

Et aga ärgitada lugejat praktilisele tegevusele, toon siinkohal ära väikesed näpunäited, kuidas parmupilli kõlama saada.

Eestis põhiliselt levinud parmupillid koosnevad rauast raamist ning selle külge kinnituvast keelest, mille lahtine ots, kida on käänatud ülespoole. Raamil on sirged aisad ning laiema, enamasti ümara kujuga pära.

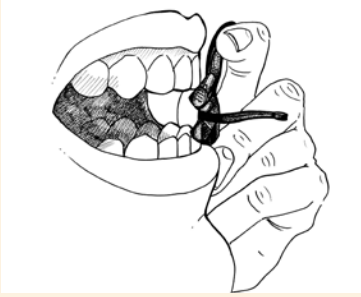
Kuidas saada pill kõlama? Võta parmupilli vasaku käe sõrmede vahele nii, et pilli

keel saaks vabalt raami (aiste) vahel liikuda. Pilli hoitakse vasaku käe nimetissõrme ja keskmise sõrme vahel. Pöial toetub raami peale, et pill oleks fikseeritud. Keel hakkab vibreerima raami vahel, kui parema käe nimetissõrmega kida enda poole tõmmata.

Aseta vasakus käes kindlalt fikseeritud pill hammaste vastu nii, et ülemine ais toetuks ülemiste hammaste vastu ning alumine ais alumiste hammaste vastu. Ära pane pilli hammaste vahele. Hammaste vahele jäta väikene pilu, et pillikeel saaks vabalt liikuda. Hoia raami kindlalt, et pill ei hakkaks mängu käigus hammaste peal värisema.

Ala- ja ülahuul aseta kergelt pilli raamile, kuid ära pigista huuli kokku. Pane tähele, et parmupilli kida liikumist ei takistaks parempoolne suunurk, huuled või keel sinu suus. Kui vaja, tõsta pilli rohkem suu kes-

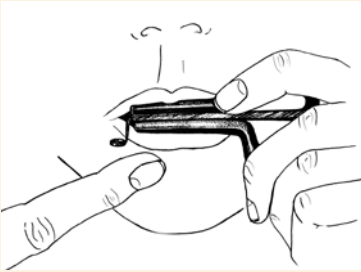
kele. Kida peab saama vabalt liikuda, siis hakkab ka pill helisema. Ära püüa puhuma hakata – see ei kuulu siia!

Parema käe nimetissõrme otsaga löö vastu kida, tõmmates seda pisut enda poole ning pill hakkab helisema. Löök ei pea olema tugev, oluline on pill kõlama saada, et tekiks selgelt kuuldav burdoonne heli. Ülemhelide resoneerimiseks on vaja resonaatorit – parmupilli puhul on selleks mängija suukoobas. Suukoobas on parmupilli kõlakoda ja mida suuremaks suud seestpoolt teha, seda madalam heli sealt välja tuleb. Suukoobas on suur näiteks siis, kui inimene haigutab. Samasuguse haigutamise tundega võib proovida ka parmupilli helisema saada. Suukoopa asendit muutes saad ka erinevaid kõlavärve tekitada, seejuures muutuvad helikõrgused. Siin võib paralleeli tuua vilistamisega, kus tuleb sa-

mamoodi erinevate kõrguste saavutamiseks suukoopa asendit muuta.

Kui tekkis suurem huvi, kuidas helikõrgusi muuta ja kuidas neist helidest lood saavad, siis kõige parema ülevaate saab kogumikust “Eesti parmupill”, mänguõpetuse peatükist. Pikemalt on parmupilli ajaloo kirjutanud Igor Tõnurist artiklis “Parmupill Eestis” raamatus “Pillid ja pillimäng eesti külaelus” (Teaduste Akadeemia Kirjastus. Tallinn, 1996).

Suur tänu Janika Orasele, Juhan Suitsule ja Igor Tõnuristile abi eest mänguõpetuse peatüki kokkupanemisel ning Epp Barkalajale toredate jooniste eest!

Parmupillimängija Villem Ilumäe koduõuel Lääne-Nigula kihelkonnas Taebla vallas 1936. aastal.

FOTO ETMMI ARHIIVIST

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID

M Ä R T S 2 0 1 1

Bestwine esitleb:

2. märts 19.00 Kloostri ait, Tallinn

KOHTUMISED KAMINA JUURES

Jazzi ja kirjandust ühendav sari,
kus elava tulega kamina juures
kohtuvad Muusik ja Näitleja

MEELIS VIND klarnet
TATJANA LEPNURM harf
ARNO KALBUS tablad ja löökpillid
PEETER SALMELA sitar
GARMEN TABOR näitleja

India müstiku Kabiri (1440–1518)
ja Liibanoni-Ameerika kirjaniku
Kahlil Gibrani (1883–1931) tekste.
Doris Kareva tõlge eesti keelde.

Piletihinnas klaas veini

3. märts 19.00 Mustpeade maja, Tallinn

KULDAEG

Solist REINUT TEPP klavessiin
TALLINNA KAMMERORKESTER

G. Ph. Telemann Concerto polonaise, Triosonaat a-moll
A. Vivaldi Sinfonia G-duur
A. Jarzebski Küstrinella, Chromatica, Norimberga
H. Gorecki Kontsert klavessiinile ja keelpilliiorkestrile

8. märts 19.00 Tartu Jaani Kirik

9. märts 19.00 Türi Kultuurimaja

10. märts 19.00 Tallinna Lauluväljaku Klaassaal

11. märts 19.00 Viljandi Jaani Kirik

NOORKUU NAISTEPÄEVAKONTSERT

Kaastegev
TALLINNA KAMMERORKESTRI KVINTETT

Tallinna Filharmoonia | Tel 669 9940 | www.filharmoonia.ee

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com. Soodustused EMÖL liikmetele, pensionäridele, (üli)õpilastele.

